

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

ГОД. XLIX

17 ДЕЦЕМБАР 1931

БР. 24

САДРЖАЈ:

<i>Рођендан Његовог Величанства Краља Александра I</i>	1553
<i>Светли дани прошлости (херојско освајање Београда 1806 год.).</i>	1555
<i>Анкете као средство за проучавање економских и социјалних стања и проблема</i> — Влада Миленковић, новинар	1557
<i>Питање кирија и отказни рокови у Београду</i> — А. Б. Херенда, новинар	1560
<i>Станбени проблеми Београда</i> — Д-р Стојан Павловић	1563
<i>Значај општинске хемијске лабораторије у исхрани Београда</i> — Д-р М. Ст. Мокрањец, референт хемијске лабораторије О. Г. Б.	1571
<i>Привредна статистика Београда</i> — Д-р Реља Аранитовић	1576
Прилози за историју Београда:	
<i>Велики јунаци при ослобођењу Београда пре 125 година</i> — Д-р Марија Илић-Агапов, референт библиотеке О. Г. Б.	1578
<i>Постанак Калемегдана</i> — Б. Војиновић-Пеликан	1582
Медицинско-социјална хроника:	
<i>Хигијенско-здравствене прилике Београда у новембру 1931 год.</i>	1585
Друштвена хроника:	
<i>Свечана седница Општинског одбора О.Г.Б. у спомен херојског освајања Београда 1806 год.</i>	1588
Политички живот Београда:	
<i>Први састанак Народне Скупштине</i>	1592
Социјална хроника:	
<i>Слава Материнског удружења</i>	1596
Културна хроника:	
<i>Предавање г. Николајевића о модерном капитализму и његовој кризи</i>	1597

Службени део:

Рада Општинског одбора:

Записник Одборске седнице од 15 октобра 1931 год.	— 1599
Записник Одборске седнице од 30 октобра 1931 год.	— 1604
Службене вести — — — — — — — —	— 1617
Службени огласи — — — — — — — —	— 1618
Одобрени планови зидања у међувремену од 27 октобра до 30 новембра 1931 год.	— — — — — — — — 1621
Пијачне цене на београдској пијаци за другу половину месеца новембра 1931 год.	— — — — — — — — 1623
Приватни огласи	

Слике на корицама: Кроз триумфалну барок капију Евгенија Савојског у Доњем Граду, која је подигнута у славу победе Хришћана над Турцима 1717 год., види се Дом Удружења резервних официра и ратника.

БЕОГРАДСКЕ

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Излази двапут месечно

Београд, 17. децембар 1931.

Година XLIX — Број 24

Годишња претплата 150.— дина.
За пола године . . . 80.— дина.
Претплату слати на чеков, рачун
бр. 54.800 Пошта, Штед. Београд

Уредник:
Слободан Ж. Видаковић
референт за штампу О. Г. Б.

Уредништво и администрација:
улица Краља Петра број 26/III
Телефон 26242

РОЂЕНДАН ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА АЛЕКСАНДРА I

На данашњи дан, пре четрдесет и три године, родио се наш љубљени Краљ Александар Први, као треће дете у дому Великог Краља Петра Ослободиоца.

Примивши од Свога Блаженопочившег Родитеља челични и несавитљиви карактер и духовну снагу, прожету безмерно широком словенском душом, наш узвишени Краљ на

народном се извору напajaо високим идеалима правде, слободе и велике мисли југословенског уједињења.

Тако снажно изграђен и запојен духом Свога народа, наш мудри Краљ Александар I. узео је као млади Регент у најбољим и најтежим часовима наше националне трагедије судбину Свога народа у Своје моћне руке.

У ослободилачком рату тадашњи Регент-Престолонаследник а данашњи Краљ Александар на челу Своје храбре војске пронео је славне трофеје, какве је пре Њега мало који војсковођа доживео!

То легендарно херојство нашега Краља и наше јуначке војске донело нам је слободу, и више, донело нам је уједињење свих јужних словена.

Од тада је Бог поново почео да чува и штити нашу драгу Отаџбину на коју је био тренутно заборавио, тренутно, велимо, јер три године нашега ропства нису ни један једини тренут на вечном хронометру Провиђења.

По ослобођењу су дошли дани мира, дани стварања и зидања свете отаџбинске зграде.

Ослобођена отаџбина затечена је економски разривена, опљачкана од непријатеља до сржи. Привредни инвентар народних маса разграбљен и упропашћен. Радна снага ратом сатрвена, тешко се обнављала. Сиротиња и очај били су из свакога кута ослобођење и уједињење отаџбине. Држава је привредно била умртвљена; авет кризе помага се иза јадранских хридина!

Док је за победу над удруженим непријатељима требала надчовечанска снага тела и духа, пожртвованости и ратног генија, дотле је за стварање велике и снажне отаџбине под овако тешким условима требало много државничке мудрости, пророчанске видовитости и, изнад свега тога, челичне снаге духа, да се израђени план државног препорођаја оживотивори у пркос свих моралних, политичких и материјалних препона.

Наш љубљени Велики Краљ имао је свих тих дарова неба у снази достојној дивљења.

Колико је само надчовечанске моралне снаге требало, да се разбије чвор племенских трвења и тесногрудих локалних интереса, које су племенске вође хтеле да подигну на висину фетиша. Али наш је Велики Ненимар радио и овде мудро, неуморно, снажно.

Наш Краљ Александар и тога пута повео је још једну битку, тешку и исто тако судбо-

носну, као што је била она пре тринаест година на висоравнима Доброг Поља. Овога пута битка је била за духовни спас угрожене уједињене отаџбине!

И победио је витешки, триумфално, као што је навикао да побеђује.

Од Његовог историјског манифеста 6 јануара 1929 год. до 26 септембра 1931 год. цео тај провизоријум употребљен је на сређивање земље, на умиривање расламтених негативних страсти, на духовно сједињавање отаџбине. Када је наш племенити и далековиди Краљ осетио, да од несрећних партизанских грозница није више ништа остало сем немилых успомена — онда је Он обновио уставан и парламентаран живот отаџбине.

Сада се налазимо у трећој фази развића југословенске државе. Народу је Краљ повратио његова парламентарна права и дужности, и народ од свога садашњег парламента очекује више него од једног ранијег. И прилике су данашње друге. Народ је у тешком привредном искушењу. Наша природом благословена земља, над којом су раскошно изливени сви плодови неба, преживљује мучне дане опште, светске привредне кризе.

И народ са правом очекује снажан рад својих изабраника, пожртвован до самопрегоревања, онакав рад, какав нам примером од почетка Своје регентске и краљевске управе показује наш љубљени Краљ Александар.

Привредна и економска криза загосподарила је светом. Оштро и немилосрдно. Захватила је и нас; срећом најмање. Али ми никада нећемо клонути духом. Један глас, бојански и умирујући, као глас мајке чеду свом, струји кроз душу народа нашег: „не брини — вели му тај глас — победиће се и ова привредна немања, и ти ћеш доживети дане заслужене среће и мира. Не брини, јер над свима стоји добри и витешки Краљ Александар, чије су све мисли, све жеље, сви напори упућени твојој срећи!”

И зато што је Он ту, отаџбина ће процветати а песма животне радости ускоро ће се понова проломити кроз шуме, поља и домове препорођене Југославије.

Убеђен у спасилачки рад свога Краља, Југословенски народ, са Београдом на челу, у овоме часу из свих душа упућује своје топле молитве Свемогућем Богу за дуг живот и здравље свога народнога Краља и Његовог Краљевског Дома, јер Југословенски народ у томе гледа свето јемство за свој миран, срећан и несметан развитак.

Светли дани прошлости

(Херојско освајање Београда 1806 године)

12 овог месеца навршило се сто двадесет и пет година од дана када су једне зимске, ледене ноћи храбри устаници српски освојили београдске тврђаве, узели први пут после четири века ропства цео град и одатле истерали последње крцалијске хорде Гушанчевих Турака.

То је било ноћу у очи Светог Андреје 30 новембра (по старом) 1806 године.

Велики стратег и велики војсковођа Карађорђе лично је управљао овом операцијом, тешком и за данашње дане, а камо ли за оне дане примитивног, слабо наоружаног и војнички нешколованог устаничког елемента и неписмених његових војвода и буљубаша.

Величина и замах стратегијског талента Карађорђевог још није довољно историјски оцењен. То је један благодаран темат за војне стручњаци. Када је Наполеон посматрао као незнатан поручник прве дане велике француске револуције, намргођеног и продирућег погледа, ко је могао и помислити да се у том малом корзикаанском поручнику крије светски војнички геније? Исто тако ко је могао и слутити да се у малом шумадијском трговцу, Карађорђу, који је преко Обреновачке ске ле претеривао стоку у Земун и трговао са аустријским трговцима, крије српски војнички геније, који ће већ 1804 год. избити у свој својој стратегијској и организаторској снази?

Баш та појава у нашем народу, појава Карађорђа, Милоша, Добриња, Ненадовића, Чарапића, Поцерца и стотине других војвода и кнезова, показује боље и очигледније но ништа друго, да је сам наш народ расно велики, да је он у основи снажан, и духовно високо обдарен не само у својим истакнутим редовима, у политици горњих слојева, него у сржи и срцу народном, у огромној степској ширини народних маса.

То нам уједино буди и гордост јер величина наша није само у нашим великим и школованим људима, него је сам наш народ велики и способан за највиша дела општечовечанске љубави, личног самопрегоревања и триумфалних потхвата!...

У овим светим часовима вратимо се мислима за сто двадесет и пет година у про-

шлост Београда. Ледени је северац брисао са банатских равница. Била је хладна поларна ноћ. Осамнаест хиљада српских усташа из околине Београда, вођени својим војводама, притезали су челични обруч опсаде Београда. Требало је освојити београдску тврђаву, непобедиву у оним данима примитивне ратне технике, и то са што мање сопствене крви,

Карађорђе

сопствених жртава. Карађорђе скроман и иначе у животу, био је узвишено штедљив кад се тицало живота и страдања његових војника и устаника.

Наредио је да се приступи делу. Али што мање људи. Само неколико опробаних хероја.

План је израђен, паметан и смео план. Није то било старо античко лукавство са троганским коњем. Наш народ у целој својој

историји знао је само за крваве и витешке победе, без подлости и лукавства. Требало је по цену неизбежне смрти успужати се уз високе градске бедеме, успети се на огромне бастионе, иза којих може свакога трену да покуља ватра великих градских топова, требало је опростити се са животом и ући у град, поубијати први део посаде, отворити велика градска врата на Сава-капији и пустити да кроз њих уђу устаничке Карађорђеве трупе, под командом војводе Младена...

Тај смео самоубилачки план примили су да изведу буљубаша Конда, Узун-Мирко и још неколико најхрабријих Карађорђевих људи.

И пришло се делу... Напред је ишао Конда, као сен осветничка. За њим остали. У непосредној позадини привлачила се војска војводе Младена и чекала час да се отвори Сава-капија и да покуља у град као водене масе када провале препону.

Турци, уморни и разнежени Бајрамом, спавали су мртвим сном. Огромни градски бастиони, чести топови на њима, страже најамника и ерлија — све им је уливало веру да је београдска тврђава неосвојива...

Шкрипао је снег под ногама усташа, ледене игле ношене кошавом ударале су у очи и пекле као да су просецале замрзло лице, ветар је хујао кроз витка минарета, као да самртни марш пева заспалој турској посади! Нишло се на прву стражу. Али пре него што је она могла да пусти гласа и алармира даљу посаду, цела је била исечена ханџарима устаника. Без гласа и без ропца. Друга је стража осетила устанике и припуцала, али је брзо угушена и побијена... Зазвечаше ланци над гвожђем окованој капији. Прскоше велики катанци и уз тешку шкрипу зарђалих шарки отворише се велика градска врата. Момчадија војводе Младена покуља унутра. Све што јој стаде на пут газила је понета лудилом љубави према своме Београду, газила и гурала храбро напред! Сваки даљи корак на топлён је крвљу. Успавана турска посада поскакала је убрзо на ноге. Из барикадираних кућа припуцаше дуге шишане и кратки цеввердари. Али устаници су продирали јуначки напред! Један по један бастијон освајаху. Један по један бедем отимају и ускачу у њега, не као огладнели вуци него као праведни осветници свога погаженог народа.

Нападни фронт те судбоносне ноћи био је и сувише дугачак за нашу малобројну устаничку војску. Једно крило, које је водио легендарно храбри војвода Васа Чарапић, поче у забуни да одступа чим војвода би самртно рањен и пренет у Карађорђев штаб где је и умро. Изгледало је, да ће храбри устанич-

ки напад да пропадне. И док се тај део војске колебао, дотле се одједном проломи громка песма омиљенога народног певача и јунака Милисаву Чамчије:

— ... Београде мали Цариграде...

То је био уговорени знак да је и последњи бедем пао у руке устаника.

— Напред браћо! Напред! Чујете да пева Чамчија! викинуше одушевљени устаници. Пометње у трену несташе. Из хиљаде града заори се громогласно ура!

И победа је била потпуна.

Сутра дан, на Светог Андреју Београд је био у рукама Карађорђа. Највећи ратни логор турских завојевача, најјача и најосетљивија тачка османлијских господара, паа је у руке Вождове!...

И када је зора пукла, крвава као и околаци ветровитог неба, Карађорђе са својим војводама и целом војском клекао је на Калемегдану и упутио прву молитву благодарности праведноме Провиђењу! А старац Леонтије, пола калуђер, пола ратник, извукао је тада иза појаса шимширов крст и бакром окован пиштољ, подигао их у вис и благословио Војда и његове устанике!

Тако је пре сто двадесет и пет година пао у српске устаничке руке наш лепи и горди Београд.

Данас је он престоница велике Југославије. Жижа њене цивилизације, душа њеног националног полета. Тај Београд, и ако културно живи у будућности и гледа упртим очима у своју звезду водиљу, која му указује нове културне видике, он у свом националном поносу живи у прошлости, у славној прошлости која је почела пре хиљадама година, па се преко Вождових крвавих прегнућа пружила до Ветерника и Кајмакчалана!

Ту, у том храму успомена и дубоког религиозног пијетета према својим славним и великим претцима он налази одмора својој души, налази новог полета, нове моралне снаге...

И сада, када се навршило једно столеће и четврт од велике и славне Свето-Андрејске ноћи, сви Београђани, од оних најсиромашнијих до оних из мермерних палата његових, треба да се са гордошћу у души сете својих великих дедова и очева, њихових славних и херојских трофеја, под чијом се сенком ми данас одмарамо у миру и у радости. А из најмањих душа, оних на којима нови свет почиња, треба да полети у небеске висине свети завет, да ће велика прошлост бити највећи храм њихове младе душе, јер народи који не умеју да поштују своје велике људе — не заслужују ни да их имају!

Анкете као сретство за проучавање економских и социјалних стања и проблема

Статистика је данас постала толико потребна да се без ње не може замислити скоро ни један рад. У већини послова она је у стању да открије проблеме, служи као основа за њихово добро постављање па, према томе, и решавање. Као таква, она је неопходно потребна и комуналној политици. Без статистике комунална политика не би могла водити ни свршавати многе своје послове. У најмању руку њен рад не би могао бити тако плодан и успешан. Због тога велике комуналне јединице посвећују знатну пажњу организацији своје статистичке службе, која им служи за рационалнију делатност. Апровизиона, социјална, хигијенска, саобраћајна, финансијска и привредна политика једне веће градске општине у толико је успешнија у колико боље познаје појаве и питања у својој области. А за ово познавање битна је статистика. Природно, организација и служба статистичка није нешто што се лако и брзо може створити. За њено изграђивање потребно је и много времена и доста финансијских средстава. У толико више у колико је привредно-социјални живот разгранатији и обимнији. У недостатку таквог једног апарата обично се служи помоћним сретствима. Оно што статистику најбоље може да замени јесте анкета. И ако овај метод не може бити онолико тачан, као статистика, он је ипак у стању да у многоструком попуни недостатак статистике и тиме послужи мером и основом многих комунално-политичких акција.

Стога је и Београдска општина иницијативом председника г. М. Нешића, морала да приступи овоме послу. Анкете које су извршене у области неколико важнијих питања, као и оне са социјално-хигијенском основом, које је извршио г. Слободан Видаквић, пружиле су драгоценог материјала, до сада само наслућиваног, али никако документованог. То нарочито важи за анкете о млеку, о хлебу, о становима, о васпитању деце и т. д. Благодарећи овим анкетама сазнали смо много не-

пријатних детаља из данашњег стања, који неминовно морају бити уклоњени. Оне су нам указале на корене зла, на оно одакле треба почети са лечењем рђавог стања. Оне су, сем тога, имале и велико психолошко дејство. С једне стране су допринеле да се извесни проблеми ставе раније на дневни ред, а с друге да се и приватна иницијатива осети побуђеном да изврши елементарне поправке у својој делатности, у колико је рђаво стање од ње проистичало.

Стога би неговању анкете требало и даље посвећивати исту, ако не и већу пажњу. И она, као и статистика, захтева извесну организацију, али, што је главно, лакше изводљиву и знатно јевтинију. Анкетама треба допринети јасноћи и осталих многобројних важних питања, бољем схватању истих и успешнијој интервенцији у области њихова решавања. Анкете имају још и ту добру страну (ако се врше јавно у присуству заинтересованих) што омогућују брже израђивање гледишта и већу јединственост. Оне, на име, на лицу места доприносе формирању гледишта на истакнути проблем и доприносе најбољој солуцији. Допуштају, да се брже уоче супротности, да се брже мере значај и оправданост појединих захтева или предлога.

Област привредног, социјалног и хигијенског живота наше престонице није још увек довољно испитана. И ако је до сада о томе много речено, ипак је то све бледи фрагмент једне још увек довољно непознате целине. Тиме не мислимо рећи да је досадањи труд појединаца и колектива у овоме правцу био узалудан, најмање да тај и такав рад није много користио. Напротив, тај посао, у недостатку осталог, био је максимално користан. Доприneo је да се извесни проблеми ставе на дневни ред и правилније схвате. Али у циљу допуњавања овога рада, његове боље систематизације, неопходно је потребно да се он прошири на све области и

све стадијуме привредног и социјалног живота.

Ми ћемо навести неколико области, које треба што пре анкетирати, јер комунално-политичка акција у истима мора се осетити ускоро. Ту је пре свега питање о привредном стању Београда, условима и могућностима његова унапређења. Очигледно, развитак Београда, као великог насеља коме су намењене важне улоге у државној целини, не може се пустити да иде сам од себе. Његов значај увозно-извозног трговачког града све је мањи. А за развитак у будућности од пресудног утицаја биће развијање његове привредне основе. Међутим, ми не познајемо ову основу у данашњици. Још мање знамо све њене потребе, које су опет предуслов успешна развијања. То чини да одсуствују и јасни и прецизни погледи на привредни развитак Београда у будућности. Из тих разлога намеће се потреба да се привредно стање Београда и потреба његове привреде што пре анкетира.

Друго, не мање важно питање, јесте снабдевање Београда животним намирницама. Некада се у Београду ово питање постављало у смислу организације снабдевања домаћим производима. То је било осамдесетих година прошлога века. Питање је решено на тај начин што је за превоз животних намирница из унутрашњости земље донета специјална железничка тарифа. То је био први корак у решавању питања снабдевања Београда. И он је донео успеха, јер се од тога доба београдска пијаца све више еманциповала од пречанских произвођача. Данас проблем се поставља у другој форми. Није више питање снабдеи пијацу довољном количином робе ове или оне провинијенције, већ учинити да дистрибуција добара потрошачу буде што рационалнија. Социјална структура Београда истиче проблем организације што јевтинијег снабдевања. У овом погледу Београд је још у оном примитивном стању у коме одсуствује свака организација. Његови потрошачи нису организовани у великим кооперативама, које би служиле као регулатор тржишних цена и утицале на сталан процес рационализације трговине животним намирницама.

Посебну анкету требало би организовати о питању унапређења индустријске радиности у Београду. Ова грана привредне делатности после рата у Београду није показала неки значајнији развитак па би јој у будућности требало обратити већу пажњу, јер од њена јачања зависи у многама и напредовање општинских финансија. Она је, најзад, у данашњици таква грана, која је једина у стању да стимулише привредни живот Београда.

Социјални проблем Београда нарочито је велики и компликован. Овде није само у питању заштита и старање о сопственој сиротињи

немоћној да лично заради. Није нити питање о организацији повремене помоћи, која се обично даје о празницима или у изузетно тешким временима. Ширина социјалног проблема је далеко већа. Пре свега, намеће се питање заштите и васпитања деце силом околности препуштене улици. Затим, долази заштита матера, па онда старање о незапосленима и, најзад, старање о онима који проводе по неколико дана или су на пролазу тражећи посла. Фрагментарно оцртавање данашњег социјалног стања Београда довољно је да нам укаже на значај ових проблема. Али њих треба још боље проучити, а то се данас може постићи само систематским анкетирањем. Колико би, на пр. корисно било сазнати приближан број уличне деце у Београду, колико ова учествују у криминалитету, под каквим се условима у њима врши душевно и физичко формирање и т. д.? Затим, добити слику о броју упослених радника у београдској привреди, о њиховим надицама, о трошковима живота и т. д. Најзад, проучити питање и испитати могућности сарадње Општине и приватне иницијативе на решавању ових крупних проблема. Зар се, на пр., у Београду не би могла остварити једна таква организација чија би финансијска сретства допуштала да свакога дана бесплатно подели минимум хрне већем броју оних, који су у немаштини? Исто тако могуће је остварити и дечије домове у којима би већи број уличне деце нашао не само склониште, него и упориште за добро душевно и физичко васпитање.

Исто тако неопходне би биле и анкете о хигијенском стању и мерама за његово побољшање. У овом погледу већ се располаже и довољним статистичким материјалом, који редовно израђује општински санитет. Проблем би био у координацији и употпуњавању акције, која би се могла најцелисходније спровести у сарадњи са приватном иницијативом. Отуда, важност анкета о социјалном и хигијенском стању не би била толико у организацији посла, колико у обезбеђењу сарадње приватне иницијативе. Сарадња, која би се у овом правцу очекивала од приватне иницијативе не би била само морална, већ и материјална. Јер колико је комуналном управном телу стало до подизања народног благостања, толико исто то мора бити идеал и сваког члана те заједнице, сваког грађанина. У првом реду оних имућнијих, богатнијих, који су позвани да један део својих прихода одвајају за опште користи заједнице. Да они то и учине треба у њима да је развијена социјална свест, социјални осећај. Међутим, баш овај етичко-социјални елемент није бог зна како развијен у Београду. Ма да то има својих објашњења, ипак би требало настојати да се овај елемент, чије

постојање обезбеђује сваковрсну сарадњу и помоћ, што више и што јаче култивише.

Прва анкета о станбеном питању у Београду, извршена од стране г. Слободана Видаковића, дала је довољно документационог материјала. Ипак је остало неколико чињеница, које би још увек требало испитати. Ту је пре свега питање трошкова грађења, затим калкулација амортизационог времена и у вези с тим кретање кирија станова. Како станбено питање, због скупоће кирија, постаје све актуелније то се тим више намећу брижљива испитивања у овој области. Свакако би интересантно било сазнати разлоге данашњој скупоћи станова, који су грађени највећим делом из сопствених средстава и у време када је цена грађевинског материјалу и радној снази пала за 25—30 од сто према ранијим годинама. У истом смислу требало би испитати и узроке скупоћи кирија трговачких локала. Затим, испитати разлоге високим киријама малих и периферијских станова и т. д. Све би то имало да послужи одређивању социјалне стране грађевинске политике и изналажењу оних коректива, који имају да олакшају стање и кирије станова и трговачких локала у Београду сведу на сносљиву и економски оправдану меру.

Много је још проблема, који би се помоћу анкета могли расветлити. Уопште, стално организовање анкета за све проблеме служило би као најбоља база свестранијој и ефикасној комуналној политици у свима њеним гранама делатности. У недостатку властите статистике, организоване анкете би могле послужити још као најбоље сретство да се ова празнина попуни. Оне би се могле вршити и лично, путем упитника, преко организације састанака заинтересованих лица и т. д. Важно је истаћи, да овај посао не би захтевао веће материјалне трошкове без којих се не би могла замислити потпунија организација статистичке службе.

Поред анкета, организованих од стране Општине, недостатак статистике би се могао надокнадити и иницијативом наших привредних институција. Наше привредне организа-

ције — коморе и др. — овој страни свога пословања скоро и не обраћају пажњу. Сем статистике броја занатских радња и њиховој подели по браншама, немамо ни једног податка о осталим гранама радности. Не знамо стање и развитак трговине на велико у Београду, још мање знамо што о карактеру београдске индустрије: шта ради за локалну пијацу, а колико извози. Уред за осигурање радника уопште не објављује статистике о броју осигураних радника и њиховом кретању по браншама на основу чега би смо могли пратити стање и кретање радности у сваком месецу понаособ. Исто тако немамо података о кретању промета у Београду на основу чега би смо могли закључивати о стању благостања и развоју куповне моћи. Рекли бисмо стога, да у погледу статистичког праћења економских појава код наших привредних установа постоји потпуно одсуство схватања важности. Друкчије не бисмо могли објаснити ову појаву. Међутим, одсуство рада у овоме правцу осећа се све више. Чим се хоће да говори о ма ком економском или социјалном питању испречи се недостатак статистике, уопште документационог материјала. Још мање се проблеми могу посматрати у развојном процесу од неколико година или у читавом послератном периоду. Ту је недостатак потпун.

Међутим, првенствено је баш у интересу наших привредних организација да се потруде и овај посао што пре организују и почну водити. Ако ничем другом, он ће у првом реду моћи да послужи као аргументација њиховим захтевима, које свакога часа управљају на Општину и Државу. А сем тога сталним и систематским опсервирањем појава у својим подручјима пружиле би подлогу и за стварнију комуналну политику, која се у својој делатности не може ослањати на лична схватања и убеђења, још мање на појединачне и једностране интересе. Резултирајући из потреба целине и у сврху заштите и унапређења исте она мора имати широку и свестрану документациону подлогу.

А. Б. Херенда, новинар

Питање кирија и отказни рокови у Београду

Проблем станова, то јест, тачније, проблем кирија, осетио се у Београду можда најјаче првог новембра ове год., услед привредне кризе, која је погодила огромну већину београдског становништва, нарочито услед смањених зарада и смањених плата. Закупци су се надали, да ће цене становима опати. Та нада није била неоправдана. Данас у Београду не постоји више оскудица станова. Напротив, има више понуде, него ли тражње, јер се сви слободни станови, како нас уверавају констатације у дневној штампи, па и објављени огласи за издавање празних станова после отказних рокова, не могу издати, те има извештај број оних, који морају остати празни.

Никада није било више отказаних станова у Београду, него ли 1 новембра о. г. Ма да немамо за то статистичких података, они Београђанима нису ни потребни. Огласи за издавање станова по дневним листовима, а нарочито цедуље „За издавање“, виђале су се на све стране и можда неће бити претерано ако кажемо, да је једна трећина београдских закупаца (искључујемо радње) отказала. Као што је познато, спуштање кирије старом киријацији је ствар, на коју се београдски кућевласници ретко решавају и закупцу, ако мисли да дође до јефтине стана, преостаје готово једини начин да откаже и да тражи нови стан.

Ове године, за 1 новембра, број отказа био је, како рекосмо, нарочито велик, јер су закупци били руковођени оправданом помисли, да ће кирије опати, те према томе, ако њихов кућевласник не попусти цену, попустиће други. Мишљење закупаца било је основано на гласовима (и то тачним), да у Београду има више празних станова, него што се траже; да су зараде на свима пољима пале, па ће се, према томе, и кућевласници вадати задовољити мањим зарадама; да су кућевласници у великом броју до сада смањили, или могли да смање, своје терете, вишегодишњим отплатама, у времену врло високих кирија и т. д.

Па ипак, Београђани су се преварили. Кирије нису ни мало опале, него су чак, порасле.

* * *

Како је дошло до те аномалије да, и поред већег броја станова, него што је потребно, кирије не спадну, кад је однос понуде и тражње у целом привредном животу најпресудијнији фактор у осцилирању цена?

Пред први новембар доста је писано у нашој штампи о проблему станова и кирија. Указивани су многи узроци, који држе цене на неоправданој висини, и социјална потреба, да се то на неки начин регулише, у интересу огромне већине грађана. Али, најмање се указало на једно врло важно питање, т. ј. на питање отказних рокова.

Тог су се дотакле једино београдске „Општинске новине“, на крају чланка г. Владе Миленковића: „Кирије у Београду постају све актуелнији проблем“.

Фиксирањем отказних рокова искључиво за први мај и први новембар, хтело се бесумње, у случају не постојања уговора, извршити нека заштита! Само заштита кућевласника, или заштита закупца?

У случају недовољног броја станова, ови рокови заштићују закупце, да их кућевласник не би могао иселити у свако доба, за љубав веће кирије, или других спекулација. Али, у случају већег броја слободних станова, као што је то сада случај у Београду, ови рокови заштићују кућевласника. И баш ти рокови су много криви, што цене становима у Београду нису спале ни за толико, колико би било сразмерно по економском правилу односа између понуде и тражње.

* * *

Огроман број Београђана закупаца отказује станове за први новембар, јер је, поред првог маја, то једини дозвољен рок, за који су могли да откажу. Баш услед тог огромног броја отказа, настала је и огромна тражња станова пред први новембар, али то је била,

тако рећи, вештачки створена тражња. Тражња је била огромна не зато, што у Београду нема довољно станова, него зато што су нови станови били потребни за први новембар. А та огромна, вештачка тражња станова пред први новембар учинила је, да кирије не само нису опале, него су у доста случајева и подигнуте, нарочито код малих станова, који су највише тражени. И тако Београђани, који су се надали да ће доћи до јевтинијег стана, у ствари су се изложили само излишним трошковима и непријатностима селидбе.

И, после првог новембра, ништа се у односу између кућевласника и закупаца није променило, нити је у Београду проблем кирија скинут с дневног реда. А тако ће бити после сваког првог маја и после сваког првог новембра, док се год ти рокови не укину, да би се, за сада, постигла бар нормална равнотежа између понуде и тражње, што би свако дејствовало на изврстан пад кирија.

Да видимо откуд та одредба о отказним роковима првог маја и првог новембра, која је сада — стицајем прилика — постала чак и несоцијална.

То је по Закону — казаће вам ваш кућевласник; то ће вам казати и ваш адвокат; то знате и ви; тако ће, најзад, решити и суд.

У Грађанском законнику Краљевине Србије, још у важности на територији предатне Србије, § 699 гласи:

„Кирија и закуп престаје онда, кад уговорни рок дође. Ако рока уговорног нема, онда се гледи на уобичајени места рок, или на време плаћања“.

Овде су одмах садржана два начина решења отказног рока, то јест: 1. Уобичајени места рок и 2. Време плаћања. Та два услова су код нас редовно различита. Јер, уобичајени рокови отказа су *једино* 1 маја и 1 новембра, а време плаћања је сваки први у месецу. Према првом услову, кирија је (односно и кућевласници), треба да чекају за отказ 1 маја или 1 новембра, према другом услову, било би довољно да откажу на месец дана унапред, у свако доба године.

§ 701 Грађанског законика гласи:

„Уговор на кирију или закуп престаје и онда, кад немајући, уговоренога рока једна страна другој откаже . . . За кирију непокретне ствари опредељује се 14 дана . . .“

Дакле, према § 701, отказни рок за станове могао би бити и 14 дана, у свако доба године.

Између ове три алтернативе: 1. Отказа према року уобичајеном, т. ј. за 1 мај и 1 новембра искључиво; 2. Отказа на време плаћања кирије, т. ј. на месец дана и 3. Отказа на 14 дана, судска пракса имала је да постави дефинитивно решење.

Она га је поставила, усвојивши као отказне рокове (уобичајене), само 1 маја и 1 новембра, с тим да се отказ има саопштити, према § 701, на 14 дана пре тих, али искључиво тих, рокова.

Усвајање ове праксе вероватно су диктирале тадашње прилике, т. ј. несташница станова, у којој је требало социјално заштитити економски слабије киријације, да не буду избачени из стана на улицу.

Данас у Београду, међутим, стојимо пред фактом, да отказни рокови првог маја и првог новембра иду само у корист кућевласника (бар оне огромне већине која успева да изда станове), а на штету киријација (дакле огромног броја економски слабијих грађана), јер их приморавају да узимају станове у тренутцима велике тражње, са киријама изнад нормале, из којих опет не могу да се иселе до новог отказног рока, дакле до нове, вештачки створене, навалe на станове.

Лично знам два мања стана у Београду, у близини центра. До првог новембра за један је тражено 1900 дина, а за други 1700 динара месечне кирије. Станови до првог новембра нису издати. Половином новембра, нуђен је први за 1500, а други за 1400 дина месечно. Али, оваквих и сличних примера има велики број!

Мислим да нећу ни мало претерати ако, додуше мало произвољно, закључим, на основу појединих проверених примера, да би, у случају укидања отказних рокова на искључиво првог маја и првог новембра, кирије у Београду, нарочито на мале станове, дакле оне који су најпотребнији, опале за 10 до 15 од сто, што би значило много у домаћим буџетима економски најслабијих становника престонице.

Има још једна ствар, у отказним роковима, која иде на чисту штету закупаца. У оној оправданој паници, коју закупач у отказу осети пред први мај или први новембар, док још није нашао стан, а за неколико дана има да се исели, он најзад узима нови стан на брзину, у нервози, у том скоро душевно ненормалном стању не види многе мане које су стану урођене, а још мање оне мане, које су употребом настале. Тек кад се у нови стан досели закупач наилази на расклиматана врата, разбијене прозоре, испуцале зидове, покварене инсталације, гнезда свих могућих инсеката и т. д. Врло често узалуд се обраћа кућевласнику, да изврши неопходне, па чак и дужне оправке. Кућевласнику је циљ, да што мање троши, и да што више прима, а законом му је закупач обезбеђен до идућег отказног рока, кад ће се други закупач исто тако залетети и стан узети. Кад тога не би

било, купац, под претњом брзог отказа, лако би успео да натера кућевласника, да доведе стан у исправно, хигијенско и употребљиво стање.

Ово су случајеви, које су скоро сви београдски закупци до сада искусили, а нарочито после овог последњег отказног рока.

Дакле, један велики корак у корист купаца био би у томе, кад би се на правни однос између закупца и кућевласника, у питању отказа, примењивала последња алтернатива § 699 Грађанског законика, или одред-

ба § 701 о отказу непокретних ствари. Или, да судска пракса не би сама са собом дошла у сукоб, кад би се донео специјалан закон, којим би отказни рок био нормиран временом плаћања (т. ј. месец дана, у свако доба године, а којим би опет кућевласницима била одузета могућност, да специјалним уговорима, наметнутим закупцима, тај рок продужавају.

Ово би била једна ефикасна и социјално неопходна, ма да свега прва мера, на сузбијању неоправдано високих кирија у Београду.

Станбени проблеми Београда

После селидбе у Београду: број неиздатих станова

II

Како се мисли у редовима београдских кућевласника о садашњим станбеним ценама показују нам следећи примери.

У другој половини октобра, а поглавито у трећој декади тога месеца, поменуте су у огласима киријске цене у 226 случаја, али и тада опет без динарског таксирања њихове висине. Онако на реч и по личној оцени заинтересованог кућевласника требало је да киријазије поверују у следеће огласне тврдње: да су кирије скромне код 7 станова, умерене код 35, врло умерене код 12, повољне код 52, врло повољне код 17, јевтине код 48, врло јевтине код 25, солидне код 4, врло солидне

У октобру је поред ових рекламација о ценама објављено и 226 случајева са фиксираним динарском ценом, а у новембру 60.

Реално значење ових кућевласничких изјава може се ценити по следећим примерима.

Мотивисање цена

Познавајући довољно садашњу слабу платну способност киријске клиентеле, кућевласници су у неким, истина малобројним случајевима овако мотивисали своје означене цене:

Сва суперлативна уверавања о малим киријама демантована су од самих кућевласника чим су *накнадно* одмерена динарским бројевима! Разочаране београдске киријазије су се

Како се мисли о киријама

Број	У у л и ц и	У почетку месеца	Око половине месеца за исти стан	Величина пуђених станова	На крају месеца
1	Доситијева		2300	за 4 собе + 4 одељења	30-X јевтино
2	Клемансов.	веома повољ.	1800	" 2 " + остало	
3	"	2700	—	" 4 " + 1 одељење	28-X повољ. цене
4	"	1800	—	" 2 " + остало	" " "
5	Иванковач.	врло умер.	—	" 4 " + остало	30-X 2000
6	"	"	—	" 3 " + остало	" 1600
6	Карађорђева	јевтино	3500	" 6 " + остало	
8	Краља Петра	веома повољ.	2600	" 4 " + 2 одељења	
9	Новосадска	1800	—	" 3 " + 4 одељења	28-X цене умер.
10	"	1750	—	" 3 " + 4 одељења	" " "
11	"	1250	—	" 2 " + 2 одељења	" " "
12	"	650	—	" 1 " + 1 одељење	" " "
13	Римска	повољно	—	" 2 " + 2 одељења	" 1500
14	Франкопанова	врло умер.	3200	" 5 " + остало	
15	Цетињска	повољ.	—	" 3 " + 4 одељења	30-X 1800
16	Пашићева	врло повољ	—	" 4 " + остало	" 1800
17	Малајничка	"	2250	" 3 " + 4 одељења	" врло скром.

код 5, ниске код 2, врло ниске код 2, некупе код 2 и мале код 13 станова.

У новембарским понудама поновљена су оваква уверавања у 111 случајева.

морале запитати: зар су то те врло јевтине, врло умерене и врло скромне цене: 624 динара свака соба или 357 динара свако одељење.

Да би иронија о јевтиним киријама била

већа неки су кућевласници понављали првобитну тврдњу о томе и после објављене фиксне цене. Тако је поступио и онај кућевласник из Малајничке улице, чијих су 7 одељења скупа за 450 динара од 7 одељења онога из Цетињске улице!

Критериум неких наших рентијера о киријама је нешто што је најпроблематичније међу нама Београђанима. Писати о томе значило би писати књигу без краја и завршетка; залазити у све области нашег економског и друштвеног живота и свугде се сусретати са феноменом високе ренте. Никада ваљда у историји Београда није мања а ипак овако моћна посада, управљала укупним његовим животом, као што то сада чине многи кућевласнички рентијери. (Види о томе пописну статистику Општине Београдске од априла 1929 год.).

Тек под крај октобарске понуђачке кампање, последња 3—4 дана, осетили су се неколицина понуђача принуђеним да „обарају“ првобитне цене. Једна незнатна промена, код већ фиксираних цена, је наступила само због очигледне немогућности да се ти станови издаду у закуп.

„Оборене цене“

У последњим данима и само у незнатном броју случајева оглашено је смањење кирија код неколико станова, и то овако:

Тражња — понуда

Број оглашених потражњи станова био је исчезајући мален. Између таквих било је неколико који су означавали своју платну способност. Због велике разлике код те платне способности од интереса је да се забележе следећи примери. Тражи се стан:

1. У близини Славије	2 собе, кујна и остало за	200 дин.
2. У центру	2 собе, кујна преласке за	850 дин.
3. У центру	2 собе, кујна преласке, купат. за	1800 дин.
4. У 1 или III кварту	2 собе, кујна и остало за	950 дин.
5.	2 собе и све остало за	1500 дин.
6. У строг. центру	3 собе, кујна, преласке, купат. за	2000 дин.
7. Близу центра	2—3 собе са припадацима за	1300 дин.
8. Близу центра	мали стан, освет. и купат. за	800 дин.
9. Близу центра	2 собе, кујна, купат. и остало	1300 дин.
10. Близу центра	2 собе и све остало за	500 дин.

Овде је тражња станова рефлектирала на центар и његову близину уз цену од 609 динара од 1 собе, а у истом времену нуђени су овакви станови по ову цену:

1. У Светосавској улици	20:4 собе, кујна, девојачка и остало за	1900 дин.
2. У Његушевој улици	22:2 собе, купатило и остало за	1600 дин.
3. У Смиланчићевеј ул.	13:2 собе, преласке и остало	1350 дин.
4. У Клементинацкој ул.	10:2 собе, и остало	1200 дин.
5. У Јовановићевеј улици	26:3 собе, преласке, девојачка и остало	1500 дин.
6. У Кнез Михаиловој	22:2 собе, купатило и остало	1450 дин.

Овде је понуда изражена у ужем центру уз цену од по 600 динара од 1 собе.

И група тражњоца и група понуђача већма је карактеристична. Јер, у првој групи се види оно што је иначе најсупротније: два

Примери „обарања“ цена киријама у октобру о. г.

Број	У улицама	Оглашено по- јевљивање	Величина станова	Првобитне цене	Последње цене	Износ сма- њења	Проценти по- јевљивања
1	Војводе Путника 5	28-X	за 2 собе + 2 одел.	720	690	30	4,2%
2	Димитр. Туцовића 6	29 „	„ 1 „ „ 3 „	700	600	100	14,3 „
3	Далматинска 10	—	„ 3 „ „ 3 „	1900	1750	150	7,9 „
4	Косачићев венац 4	28 „	„ 1 „ „ 2 „	680	650	30	4,5 „
5	Краља Петра 8	30 „	„ 3 „ „ 4 „	2400	2200	200	8,4 „
6	Кнез Михаилова 9	31 „	„ 2 „ „ 2 „	1550	1450	100	6,5 „
7	Кнез Михаилова 7	29 „	„ 3 „ „ 2 „	2100	2000	100	4,6 „
8	Милетићева 2	24 „	„ 2 „ „ 2 „	1000	950	50	5,0 „
9	Његушева 3	27 „	„ 2 „ „ 3 „	1650	1600	50	3,0 „
10	Хартвигова 1	25 „	„ 3 „ „ 1 „	2300	2250	50	2,3 „
Свега:			„ 22 „ „ 24 „	15.000	14.140	860	5,7 „

Свега 10 од 1583 нуђена стана, односно од 226 назначених киријских цена, објавили су спуштање цена. И, сем у једном једином случају било је то снижавање само за 2—7% од првобитне цене. Просечно за 5,7%, или укупно у суми од 860 динара мање за 10 станова, односно за 46 разних просторија!

Београдска типа; две врло различите способности плаћања. Једнога, који тражи преко новинарских огласа стан од 2 собе за 2000 динара, иако му се нуди у истој улици стан са 4 собе за 1900 динара. И, другога киријшију који тражи стан са 2 собе у центру за 850 динара да се такав плаћа толико и на периферији...

У групи нуђених станова видимо исто тако чудне и необичне разлике. На пример:

1. У Светосавској улици је	1 соба зацењена по 475 дина.
2. У Симеоновој ул. је	1 соба зацењена по 675 дина.
3. У Његушиној улици	1 соба зацењена по 800 дина.
4. У Кн. Михаиловој улици	1 соба зацењена по 725 дина.
5. У Јовановој улици	1 соба зацењена по 500 дина.
6. У Клеменсовој улици	1 соба зацењена по 600 дина.

Када би се прикупили и опрезно анкетирали порески и други подаци о киријама у целој Београду, онда би био пронађен читав један Вавилон киријских цена!

У Београду увек живи један број људи који лако зарађују доста новца: они доиста не могу да се потуже на станбену скупоћу — они могу и више плаћати но што се данас плаћа код нас. Један од таквих је вероватно и онај што је 8 новембра нудио за стан код „Славије“ од 2 собе 2000 динара, и ако му је још 1 новембра нуђен дупло већи стан више „Славије“ за 1900 динара. Разуме се, да код тако екстравагантних платиша не може конкурисати онај сиромашни официр што тражи стан од 2 собе, у I или у III кварту, за 900 динара.

Водећи и о овим појавама строгог рачуна, практични кућевласници у много случајева сматрају цене својих станова једном крупном индискрецијом. Нешто што је апсолутно слично са шифрованом трговачком марком, коју зна читати само трговац и његов помоћник, а никако купац који робу прегледа и купује.

Зато се тако мало и тако ретко објављују цене код оглашених станова. Зато се тако нехатно стилизују огласи о капацитету нуђених станова.

Карактеристичних података о константно скупим киријама може нам пружити свака београдска улица. Упркос великој разлици испрегураних цена, коју унеколико само условљава разлика квалитета код станова, сваки киријински крај показује чврсту тежњу за одржавањем високих кирија, а понегде се испољавају и знаци поскупљавања.

У Далматинској улици, чија друга половина припада већ ближој периферији града, нуђено је у мају 1930 године 7 разних станова са 12 соба и 20 разних одељења — свега 32 — за 7.700 дина. укупне месечне кирије. У октобру о. г. нуђено је у истој улици 8 станова са 14 соба и 16 одељења — свега 30 — за 7.330 динара.

У прошлој години су биле просечне цене за 1 собу 641, а сада по 523 динара, али су цене за свако одељење биле пре по 240, а сада по 244 динара.

У Јовановој улици, која је паралелна са централним улицама, нуђено је у мају 1930 год. 3 стана са 8 соба и 5 разних одељења, а у октобру о. г. 5 станова са 13 соба и 11 раз-

них одељења. У првом случају цене су биле за собу по 437, а за свако одељење по 269 динара просечно, а сада по 473, односно по 256 динара.

У ова два примера виде се две карактеристичне ствари: прво, да собе појевтињавају, али да сва одељења и даље остају у старој релацији цена; друго, да одељења појевтињавају по 13, а собе поскупљавају по 36 динара просечно...

На Обилићевом венцу су цене биле за сваку нуђену собу по 616 а сада су по 600 динара.

У Балканској улици по 500, а сада по 575 динара просечно... Ови и слични примери показују по најпре: да је правни проблем станова и кирија у Београду био и остао увек акутан, и, да је за њега нужно једно специјално законско решавање.

Рђава традиција

Лош значај терминских селидби очигледан је, а у временима оваквих интересних искључивости какве данас владају међу људима, он је од опаких последица за киријиније. Међутим: сушно зло за воденичара спасење је за жетеоца. Терминска селидба даје силно оружје у руке кућевласника да одржавају високе цене код закупа станова. Првоновембарска и првомајска велика и ужурбана потражиња станова пружа све могућности кућевласницима — удруженим у специјалну организацију и у истоветном интересу — да диктирају цене станова и да испресују највишу ренту својим иначе непродуктивним капиталима.

Замислимо се само шта би било од нас, када би постојао један писани или обичајни закон о терминском набављању и куповању одела, обуће, мебла и сличног. Какве ли би онда биле цене код кројача, обућара, и трговца?

Једном малом екскурзијом у области рентабилитета киријских објеката може се доста научити.

У истоме времену када је обављена последња терминска селидба нуђено је на продају 7 имања за 6.400.000 + 2.920.000 хипотеке код У. Ф. = 9.320.000 динара. Ова имања имају 46 станова са 111 соба, и годишњу ренту од 1.028.000 динара. Бруто рента је дакле 16%, а по одбитку 233.600 динара годишње камате за У. Ф., чист процент је на уложени капитал 12,4%. За 111 соба по 771 динар месечно = 1.028.000 динара годишње кирије.

Други један пример: 28 имања са 201 станом и 33 дућана нуђени су у продаји за 23.075.000 + 11.165.000 хипотеке код У. Ф. = 34.240.000 динара. Ова имања имају годишњу ренту од 3.932.000 динара. Значи, да је просечна годишња кирија на сваки стан или дућан по 16.800, или месечно 1.400 динара.

Овде је годишња камата за хипотекарни дуг У. Ф. 893.000 дин., а осталих 3.039.000 годишње ренте баца 13,17% на уложени капитал.

Укупна амортизација ових од порезе ослобођених имања врши се, према овој ренти, за 8 година, 8 месеци и 15 дана.

Код тога је важно знати, да свако попуштање од првобитних продајних цена значи већу разлику у корист рентног процента.

Београду је нужан и преко потребан један добар закон о становима и киријама: са обарањем цена закупима и са укидањем обавеза о терминском праву отказивања станова.

У терминској селидбеној понуди, која увек обухвати више хиљада породица у Београду, није кућевласницима нимало тешко маневрисати у правцу одржавања високих закупних цена. Колико је појмљиве нервозе и психозе сваког првог маја и новембра код београдских бескућника, толико и више видимо мудре и срачуњено одлучне тактике код кућевласника. Маса људи и жена лутају тих дана од куће до куће, од улице до улице, од кварта до кварта, од краја до краја Београда тражећи стан, распитујући за цене и разгледајући просторије. Незна се тада коме је горе и теже: онима што све разгледају или оним што су у отказу, па морају та разгледања допуштати многобројним интересентима.

Појмљиво је што ипак притом велики број тражилаца не нађе стана ни до последњег дана, а опет мора да се изели из отказаног и често пута већ другогме закупцу издатог стана. Тада се мора узети и онај и онакав стан, који и какав се није хтео и није мислио узимати: можда и гори и скупљи од онога из кога се изсељава. Има тада пуно случајева — они су се бар једанпут дешавали сваком киријинском бескућнику — да се улази у нов стан са већ тада готовом одлуком о привременом бављењу у њему и, о што скоријој селидби из њега...

Зар је код такве селидбене ужурбаности и код свих оних других мука које је обично прате: невреме, чекање са стварима пред станом из кога се тек иссељава бивши киријинца, објашњавање због тога са таљигашима, који се журе за другим селидбама; ломљење, разбијање, заборављање и губљење ствари, и томе слично — зар је велимо тешко уценити киријинцу висином закупне цене или умањењем неких станбених погодности. У најчешћем броју случајева дешава се код мањих и малих станова, да досељеник нађе посечене или почупане електричне кајтане, које он мора о своме трошку понова увести, и, са правом да их код своје будуће сеобе такође покида.

Тај жалосни и скупи вандализам са електриком одржава се у многим београдским кућама већ деценијама. Још од првога дана

електрификације, коју је још тада уводио неки киријинца о своме трошку, па до данашњег дана многи кућевласник није ни једанпут стигао да откупи једну такву инсталацију за своје имање.

Такве и сличне „ситнице“, као: исечени шнуреви, остављене фуруне, скинуте кваке, водоводске славине, разваљене шупе, однет катанци, или кључеви, откривени хигијенски недостаци у тек испражњеном стану, редовна су и прва киријинска разочарења и нови финансијски проценти киријског оптерећења.

Тенденција поскупљавања кирија нарочито је велика и осетљива због издатка новог киријинца око чишћења стана: кречење, малање, фарбање и слично. Јер, у највећем броју случајева власници београдских мањих и малих станова не примају на себе чак ни те основне издатке одржавања њихових својинских објеката...

Здравствени интереси становништва такође су угрожени праксом терминских селидби. Јер, новодошавши киријинца не могу за једно поподне окречити и опрати те тако бар дезинфиковати стан, па разместити ствари и започети са обитављем. У најбољем случају они то могу претходно учинити ако су нашли пре селидбеног дана празан стан, који се због тога може на време уредити и хигијенски дотерати за употребу. Али таквих је прилика врло мало, а код мањих и малих станова ни мало. Тако се многи нови насељеници морају за неко време измешати са свима кухним остатцима староседеоца, па ма они били и тешко туберкулозни, и епидемично клиноносни.

Таква је терминска селидба, коју треба што пре укинути, да би се избегла селидбена паника уопште, уцене над киријинцама, непродуктивни издатци око таквих сеоба и рђаве здравствене последице. У томе случају било би увек више но сада могућности за чишћење станова, за делимично сузбијање скупотке код кирија и за јевтинију селидбу уопште.

Оглашавање станова

Према бројном стању објављених огласа у штампи за последњих седам дана октобра месеца о. г.: 935 станова од којих су само 93 до тада необјављивани, види се да су сви октобарски огласи штампани по више пута. Тако се чини врло вероватним, да је у томе месецу штампано око 6000 станбених огласа у београдским листовима.

Пажљивим прегледањем тих огласа утврдило се, да садрже просечно по 21 реч, које се према огласној тарифи наплаћују по 1 динар свака. На тај начин издато је само у октобру преко 120 хиљада динара на станбене огласе и рекламе.

Ништа мања није огласна кампања у месецу априлу за првомајску селидбу. Мање од октобра и априла оглашава се у осталим ме-

сецима преко године, у којима је понуда станова ипак увек између 4—500. Дакле у размеру од $\frac{1}{2}$ првомајских и првоновембарских станбених понуда преко новинарских огласа. Према томе укупни годишњи огласни издаци за станове већи су од 600.000 динара.

Према броју тако оглашаваних станова цео овај финансијски терет од оглашавања распоређује се на око 3000 станова у Београду, а можда и на мање.

Више од $\frac{3}{4}$ свих новембарских огласа у штампи су само понављање једних и исти огласа, а свега 24% су фактични. Од свих ових 1753 огласа 55% је изашло у „Политики“, 34,5% у „Правди“, а 7,5% у „Времени“.

Противно очекивању кућевласници су и после обављене првоновембарске генералне селидбе сачували своју мудрачку хладнокрвност понуђача: они су и у целој новембру стилизовали махом непотпуне понуђачке огласе, а многи су престали уопште да оглашавају, те се тек од 1 децембра поново јављају у штампи.

За доказ овога ево неколико од многих примера:

„Стан за издавање на врло лепом месту, чист ваздух, у новој кући, кирија повољна“.

„Леп, чист и здрав стан за налагање. Уселити се може одмах. Кирија повољна“.

„Иада је се леп, чист и здрав стан, кирија повољна“.

„Мали удобни станови, соба, кујна, предсобље и остале припадљивости — издају се за одмах или од 1 децембра. У продају улице Н. бр. ... и улице Н. бр. ...“

У неким случајевима, као што видимо, понуђачи у својим огласима говоре о свему другом само не о стану који нуде, а у другом случају говори се о стану, али се на крају поставља једно: „дашто ми ти дашто“. Изволи-те ме пронаћи где сам.

У оба случаја питање цена остаје да се каже само у четири ока. Другим речима то значи ово: ко дође и према оваквој огласу тај, значи, има зато важних разлога: томе је овде у овој улици неопходан стан. А такав киријација — рефлектант ће више и платити за овакав стан.

Утврђени у шанчевима својих економских, друштвених и политичких преимућстава над киријацијама, кућевласници показују велику претензију за постављањем свога сталешког утицаја и у привредноме законодавству: они траже да поред свог удружења имају и специјалне кућевласничке коморе. Међутим, киријације, које су неколико пута многобројније, немају никаквог свог удружења због чега су лишени сваке стварне и формал-

не могућности да изразе своје захтеве и потребе. Киријације су у Београду предосећале још пре девет година овакав развитак ствари и односа, па су још и тада указивали на судбоносне преседане. Један документ из 1922 године каже о томе ово:

КИРИЈАЦИЈАМА КВАРТА ДОРЂОЛСКОГ И ВАРОШКОГ

Закон о становима са својим тежким одредбама по киријације почиње дејствовати од 1 јануара наредне године. Нека се нико од нас, киријације, не заваравља да је свој однос са кућевладом регулисао, јер од 1 јануара 1923 године газде имају право да одређују кирије по својим нахођењима. Да свој положај поправимо и спасемо се од катастрофе пред којом се налазимо, могућно је, једино путем организације и борбе кроз организацију. Зато све киријације из квартала дорђолског и варошког на

КОНФЕРЕНЦИЈУ

у кафани код „Служа“ (Дубровачка улица бр.) На дан 22 окт. мес. (у четвртак) у 7 часова у вече. На конференцији ћемо се саветовати о начину како да спречимо зло које нас очекује због рђавог закона о становима. Киријације, водите бригу о својим животним интересима.

Кварталски одбор

за избор дорђолског и варошког
Удружења Киријација за Београд и околину.

Понуде у новембру

Број нуђених станова у овоме месецу је три пута мањи по у претходноме месецу. Тачно као 33,9%. То је ипак значајан број кад се зна да је у њему изражен преостатак празних станова после обављене велике селидбе.

У октобру је било анонсираних разних станова са означеним ценама 201, а у новембру 60. Заједно 261 стан за 327.130 динара месечног закупа, или, просечно по 1253 динара од 1 стана за 1 месец.

Неиздатих 538 станова у новембру представљају један финансијски губитак у томе месецу од 674.114 динара!

Ограничавајући се искључиво на разматрање станбених понуда које су у штампи објављиване, и не узимајући у обзир остале многобројније понуде станова необјављиване у штампи, видимо ипак да су губитци од таквих станова врло велики, и, да њихов начин издавања кошта преко године толико колики је износ једног месечног губитка од неиздатих станова.

Да су ови губитци од неиздатих станова у свима добрима године трајни види се из следећих пописних статистика.

Нарочито је меродаван за упоређивање мајски број понуда у 1930, са новембарским бројем понуда у 1931 години, јер, оба та броја произилазе из стања створеног после великих терминских селидби у Београду: 1 маја и

Број нуђених станова у разним годинама и месецима

Редни број	У КОМЕ МЕСЕЦУ?	Колико станова ?	Са којим бројем соба ?								са предсобљем	са девојач. собом	са кухињом	са шпaјзом	са верана. и тер.	са купатилом	са подрумом	са вешерницом	са шупом	на спрату	са улице	у сутурену	на мансарни	паркетирано	етажно грејање	са баштом
			Са којим бројем соба ?																							
			са 1 собом	са 2 собе	са 3 собе	са 4 собе	са 5 соба	са 6 соба	са 7 соба	са непоз. бр.																
1	У августу 1929.	417	136	151	72	30	18	7	2	—	141	—	278	53	14	96	18	—	32	67	27	8	5	29	4	16
2	У Новембру 1929.	437	135	162	76	30	23	6	5	—	136	—	219	44	19	133	26	—	62	41	—	—	28	14	16	
3	У фебруару 1930.	317	118	119	57	14	3	3	2	—	134	13	257	31	9	80	14	8	21	38	14	3	4	13	7	9
4	У мају 1930.	568	191	195	128	33	14	1	2	—	294	37	530	84	24	162	20	17	—	51	37	16	8	27	13	21
5	У октобру 1931.	1583	256	493	385	200	100	7	6	137	624	136	616	166	76	536	63	24	40	243	133	7	15	86	142	142
6	У новембру 1931.	538	127	140	96	75	25	0	—	74	182	33	212	55	20	167	23	18	28	58	39	7	7	1	53	16

Број и величина станова нуђених у месецу новембру после селидбе.

Датум	Број		Са по колико соба?					Одељена				Друго				Својства				Остало																			
	улица	станова	једна	две	три	четири	пет	непознато	предсобља	девојачка	кухinja	шпaјз	трпезарија	купатило	Остало	веранда	тераса	балкон	са улице	паркет	етаж. греј.	подрум	удобно	модерно	елегантно	комфортно	на спрату	са баштом	сутурен	мансарда	таван	шпaјз	код трамв.	код пијаци	вешерница	засео. кућа	нова кућа		
1-XI	83	140	32	34	37	23	4	9	46	10	55	15	1	40	75	1	5	8	15	—	9	12	5	15	6	7	19	5	—	—	1	6	4	1	3	6	5	7	
2	10	16	2	3	3	4	3	1	9	—	7	—	—	3	14	—	—	—	2	—	4	—	1	3	1	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
3	16	19	4	3	4	3	2	3	7	3	6	2	—	7	14	1	—	—	—	—	2	1	—	3	—	1	4	1	—	—	—	1	—	5	—	—	—	1	
4	29	36	15	10	2	3	1	5	12	3	17	4	—	13	18	—	—	2	3	—	6	1	4	5	—	1	4	1	—	—	1	5	3	1	—	1	2	4	
5	22	30	1	6	9	2	—	12	14	3	7	4	—	18	23	1	1	1	1	—	12	—	4	8	3	2	5	1	2	—	—	—	1	—	4	—	1	8	
6	16	26	6	9	5	3	—	3	12	—	11	—	—	10	17	—	—	1	—	—	2	—	2	4	3	1	3	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	
7	6	6	1	3	1	—	—	1	3	—	2	1	—	2	5	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
8	18	27	5	9	5	5	2	1	11	—	8	1	—	8	20	—	—	1	1	—	3	1	4	5	—	4	5	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	
9	2	2	—	1	1	—	—	—	1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
10	9	15	6	5	—	3	—	1	4	—	8	1	—	2	4	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
11	6	9	2	3	1	1	1	1	5	2	6	1	1	3	5	1	1	—	1	—	—	1	1	1	1	2	—	—	1	1	—	—	—	—	3	2	—		
12	9	11	2	6	1	—	1	1	4	—	5	3	—	5	4	—	—	1	2	—	1	1	1	1	1	—	2	—	2	—	—	1	1	—	—	1	1		
13	9	14	1	4	3	4	—	2	3	—	4	3	—	8	5	—	—	1	1	—	2	—	3	—	1	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2		
14	4	4	2	1	—	1	—	—	2	1	4	2	—	2	2	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	
15	18	31	11	5	5	3	2	5	11	2	10	2	—	5	16	—	1	2	—	—	—	—	2	—	—	3	1	—	—	1	—	3	—	—	—	—	1	7	
16	4	8	—	1	4	1	2	—	2	—	1	—	1	1	7	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
17	6	9	1	2	—	2	1	3	3	—	3	—	—	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
18	6	9	3	3	1	—	—	—	1	—	5	1	—	1	5	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
19	14	16	7	3	2	1	—	3	9	2	7	1	—	6	9	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	1	—	—	2	1	2		
20	6	6	2	2	1	1	—	—	1	—	3	—	—	2	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21	5	5	1	2	1	—	—	1	2	—	3	—	1	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
22	15	16	9	2	—	1	—	4	5	—	8	—	—	1	5	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	1	—	
23	5	6	2	—	1	2	—	1	1	—	3	2	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
24	7	9	1	4	1	1	1	1	1	—	2	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
25	14	19	2	6	—	1	—	10	2	2	6	1	—	2	5	—	1	3	—	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—	
26	8	11	3	3	2	—	—	3	2	2	4	2	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
27	8	12	3	1	1	4	1	2	1	—	3	1	—	2	7	—	—	—	—	—	4	—	—	—	1	—	2	2	—	1	—	—	—	—	—	2	5		
28	9	11	1	5	3	—	1	1	4	—	6	—	—	5	8	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
29	13	14	2	3	2	4	2	1	3	2	6	4	—	4	7	—	3	1	2	—	2	1	1	2	1	1	2	—	—	—	1	1	1	—	—	2	2	—	
30	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Укупно:	538	127	140	96	75	25	74	182	33	212	35	4	167	296	4	16	15	39	1	53	23	25	56	26	26	58	16	7	4	3	28	16	8	9	18	23	54		
* и 1 стан од 6 соба.																																							

* и 1 стан од 6 соба.

1 новембра. Мањи број тих понуда сада, према оним из прошле године, вероватно је последица само мањег оглашавања у штампи, а никако последица мањег броја прзних станова уопште. Па ипак очигледно је из овог а никако последица мањег броја прзних ста-

нова не расте рапидно, како то многи у Београду мисле...

То се може објашњавати фактом рушења и зидања, јер, често пута се на место срушених 10 малих станова зидају троспратнице са по 4—6 апартмана. Сличне наговештаје

нам чине и бројеви предње статистике о понуди станова у разним годинама и месецима. Број станова са 1 и са 2 собе мањи је у овој годишњој новембарској понуди од броја таквих станова у новембру 1929 године; напротив, број станова са 3 и 4 собе знатно је већи сада но онда.

Из опште таблице нуђених станова у новембру месецу о. г. види се да је величина тада нуђених станова знатно друкчија но што је била код оних у октобру месецу. Однос између капацитета појединих станова сада је овакав: са 1 собом 23,6%; са 2 собе 26%; са 3 собе 17,8%; са 4 собе 13,9%; са 5 соба 4,6%, и са непознатим бројем соба 13,7% свих нуђених станова. Међутим код октобарских понуда тај однос био овакав: са 1 собом 16,2%; са 2 собе 31,1%; са 3 собе 24,3%; са 4 собе 12,6%; са 5 соба 6,3%; са 6, 7 и 8 соба 0,8%, и, са непознатим бројем соба 8,6% свих нуђених станова.

Нарочито пада у очи случај великога броја станова са непознатим бројем соба. Он је нарочито јако увећан код новембарских према октобарским понудама. Било је, међутим, очекивати сасвим супротно стање: да ће се станови неиздати 1 новембра марљивије и усрдније препоручивати у новембру. Међутим, стари конзервисани менталитет кућевласника, да чекају и да на крају сачекају „ваљаног платишу“, дошао је и овога пута до изражаја. И овога последњег пута било је врло много огласних непотпуности, око 286 и поред 155 накнадно допуњених огласних обавештења. Ово показује повећану индиферентност понуђача према оној коју су већ показивали у октобарској понуђачкој кампањи.

Код самих кирија, односно код необјављивања цена, такође је овога пута унапредовано: од 538 станова објављене су цене само за 60 њих. У октобру је тај однос био као 12,7%, а овога пута као 11,1% свих оглашених станова.

Све ове карактеристичне појаве егзистирају у пркос факту што је знатан број станова увек без закупаца, како то показују апсолутно аутентични податци за разне месеце: август, новембар, фебруар, април, мај, октобар и опет новембар.

Она констатована штета од 674.000 дин. изгубљеног новембарског закупа, код преосталих празних станова у минуломе месецу, достиже у току једне године суму од око динара 8.000.000! Па ипак, видимо, да цене киријама не падају, већ и на даље остају на висини за киријије неподношљивој. Никако се не може или неће да увиди то: да београдско становништво у својој огромној већини

не може више никада понети досадашњи терет кирија.

Како је напред речено сви примери у овоме чланку односе се на 3000 станова највише, станова који долазе у круг *оглашавањих у београдској штампи*. Они недодирјују онај други много већи број станова, који се нуде само путем кућних, капијских и прозорских објава. Треба притом знати, да у београдском атару има укупно 54.000 домаћинства, 20.000 кућа и неколико хиљада рентијера.

Када се годишња штета од 8.600.000 динара, од неиздатих станова и безуспешног *анонсирања* прескупих станова и кирија, подели на 3000 станова, што дају *наизменично* број од 500 стално неиздатих и празних станова, онда је просечна штета по 1 стану 2866 динара годишње, или, по 239 динара месечно. Међутим, новембарски податци тј. податци познатих 60 кирија, показују *просечну кирију* нуђених празних станова од 869 динара. Обрачунавањем ове познате штете од издавања станова види се, да би они могли бити издавани по 630 динара, а да се тиме не повећа нимало већ *постојећи губитак од издавања*.

Другим речима, када би се кућевласници рационално руководили код одмеравања *кириских* цена, они би могли да их смање за читавих 27% од досадашњих, а да притом ефективно ни за *пару* више не оштете своје *фактичке* интересе!

Релативна вредност ових бројки и процената могла би се од кућевласника истицати поред осталог и оваквим разлозима: неиздати станови су поштеђени сваког квара и рабатирања, па ако ништа не доприносе у своме издавању, они ништа и не коштају у репаратури. Међутим, кваре се и празни станови: некада и много више када су празни него када су насељени.

Све у свему, види се, да су сви објективни елементи за решавање станбених невоља у Београду у рукама самих кућевласника, које треба позвати да изврше своју социјалну дужност према највишим интересима недужнога престоничког становништва. Иначе, законодавна власт треба да учини своје. Што пре — тим праведније и боље. Јер, посматрано кроз призму најобјективнијих чињеница станбено питање у Београду је *киријско питање у првом реду*. Оно је због тога такво што је од кућевласника постављено на онај исти економски принцип на коме почивају разне картелске форме, које уцењују конзум и уништавају стокве за којим се код становништва жуди. Социјално зле последице су и тамо и овде исте и противу њих треба интервенисати...

Станови ширега центра, средњег градског појаса и периферије.

Редни број	У КОЈОЈ ЈЕ УЛИЦИ	Број куће	на сирату	на мексари	у дворишту	са улице	паркирано	стажно грејање	Са колико соба					Број осталих просторија										Укупан број одсеја	Месечна цена укупно			
									са 1 собом	са 2 собе	са 3 собе	са 4 собе	са 5 соба	предсобје	девојачка соба	тераса-веранда	кухinja	паша	тризарија	купати-о	са балкон	подрум	таван			башта	шупа	гас остало
1	Алексе Ненадовића	12								3																1	1.400	
2	Бирчанинова	15							1																	2	650	
3	Високог Стевана	6								3																5	1.500	
4	Гундулићев Венац	49								3				1												6	1.500	
5	Добрачина	46																									1.400	
6	Жоржа Клемансоа	10							2																	1	1.200	
7	Зрињског	11							2					1					1							5	1.400	
8	Јованова	26								3				1	1											5	1.500	
9	Јованова	56							2										1							3	800	
10	Јеврејска	11							2					1												3	1.000	
11	Краљев Трг	9							1																	1	500	
12	Кнез Михаилова	18	1						2										1							3	1.450	
13	Краљ Миланова	7	1				1		2																	3	1.500	
14	Кнез Милетина	3					1			3																	1.400	
15	Краљ Миланова	8							2																	3	1.000	
16	Краља Милутина	27	11						1										1							2	600	
17	Мајке Јевросиме	15							1					1			1							1	1	4	800	
18	Немањина	33							1								1	1								2	650	
19	Његошева	22							2								1				1					4	1.600	
20	Смиљанићева	13				1	1		2				1				1									1	1.350	
21	Светосавска	26								4			1				1	1								7	1.900	
22	Код Техничког факултета	?								4																1	2.000	
23	Код Техничког факултета	?							2				1													4	1.200	
24	У центру	?																								1	2.300	
Укупно . . .		3					4		5	10	5	2		7	2		11	3		8		1		2	1	11	66	26.950
1	Веницелосова	42							1					1			1									3	450	
2	Веницелосова	42								2				1			1				1					4	850	
3	Војводе Драгомира	10								3				1					1							5	1.500	
4	Гробљанска	8							1								1							1		2	450	
5	Далматинска	10							1																	1	300	
6	Краљице Марије	101							1								1									2	450	
7	Новопазарска	36							1					1			1									3	550	
8	Лозничка	3							2					1			1			1						5	950	
9	Ламартинова	12																								6	2.000	
10	Ламартинова	12								3														1		1	900	
11	Лозничка	1							2				1				1			1						5	1.250	
12	Иванковачка	11								4																1	2.000	
Укупно . . .									5	3	2	1		6			7			3	1	2		2	4	6	36	9.650
1	Албанска	2							1								1									2	300	
2	Браће Рибникара	7							1								1				1					2	400	
3	Далматинска	107					1			3				1			1			1						6	1.500	
4	Далматинска	.							1					1			1									3	1.000	
5	Далматинска	.							1								1	1								4	520	
6	Добропољска	24							2					1	2	1	1			1	1	1				8	900	
7	Димитрија Туцовића	30							1					1			1									3	600	
8	Деспотовачка	55								4									1							1	1.600	
9	Каваларска	10							2					1			1									5	900	
10	Милошева	11							2					1			1									5	1.000	
11	Милошева	.							2								1	1		1						4	750	
12	Милошева	.							1								1	1								3	600	
13	Мраовића	7							1					1										1	1	3	1.000	
14	Србобранска	13							2								1	1								4	650	
15	Сплитска	38																								5	500	
16	Стевана Љубише	25							1								1									2	450	
17	Франша Денереа	100							2								1	1			1					5	520	
18	Шуматовачка	86							1								1									2	350	
19	Шуматовачка	126																									700	
20	Шуматовачка	.																									600	
21	Шуматовачка	.																									450	
22	Сплитска	38							1																	1	150	
23	Хаџи Поповац	?							1								1									2	350	
24	Непознато	?								4																1	2.000	
Укупно . . .							1		11	6	1	2		6	1	3	16	6		5	1	3	2	2	4	10	69	15.540

Dr. M. St. Мокрањан

референт хемијске лабораторије О. г. Б.

Значај општинске хемијске лабораторије у исхрани Београда

У низу санитетских установа једне велике градске општине несумњиво да једно од најважнијих места заузимају општинске хемијске лабораторије. Са развићем великог града развијају се и разне потребе, међу које долази и потреба све веће контроле животних намирница, контроле најразличитијих продуката, који чине саставни део људске исхране. У погледу ове контроле градска хемијска лабораторија је неопходно потребна. Хемијска анализа је та која ће нам у већини случајева рећи, да ли је један производ исправан, и да ли се сме пустити или оставити у промет, без опасности по здравље грађана. Тако ће нам хемијска анализа показати да ли су какав меснати производ, какав сир, млеко, вода, разни други вештачки и природни напитци и т. д. исправни и нешкодљиви за људску исхрану. Хемијска анализа ће нам рећи да ли се неки меснати производ (кобасица, салама и др.) налази у почетку распадања, које се још микроскопски и не примећује; да ли је вода, бунарска или друга, загађена и неупотребљива за пиће; хемијска анализа ће нам рећи да ли је у каквом напитку (лимунада, кракер, боја и др.) стављено какво вештачко штетно средство за заслађивање (н. пр. сахарин); да ли какво пиће (малина и др.) или чврста храна не садржи по здравље штетних вештачких боја, или конзервирајућих састојака. Ово неколико примера наводимо да би у кратко илустровали како нам хемијска анализа даје могућност да откријемо, да ли је каква животна намирница штетна или не за људско здравље па и сам живот. Само та једна чињеница: откривање штетности код појединих материја, које служе за људску исхрану, била би више но довољна да стави хемијски преглед животних намирница, па следствено и постојање једне добро уређене градске хемијске лабораторије у ред најважнијих питања комуналне организације.

Али поред ове чисто хигијенске стране вредности и важности хемијске контроле животних намирница, постоји још и друга економска страна овог питања, а то је дужност

општине, нарочито градске, да заштити не само здравље својих грађана, већ и њихове материјалне интересе. Ако, на пример, један трговац продаје извесне животне намирнице придајући им вредност и квалитет коме оне не одговарају, несумњиво је да и у том случају треба заштитити интересе грађана. А и ту ће нам хемијска анализа прискочити у помоћ. Ради илустрације навешћемо опет неколико примера. Додавањем воде, под претпоставком да вода није у исто време и сама загађена, једно млеко неће постати штетно по људско здравље, али се несумњиво не сме дозволити да један трговац продаје као чисто млеко, млеко коме је додата вода, јер то је обмана, која иде на штету купца пошто овај добија за свој новац производ мање хранљиве вредности. Исти је случај ако млеко продаје обрано млеко, то јест млеко са кога је скинута павлака.

Поред овог примера, најпознатијег широк јавности, постоји још велики број случајева, где се фалсификовањем појединих намирница умањује њихова хранљива вредност, и ако такве намирнице нису директно штетне по здравље, и на тај начин се штете материјални интереси грађана — купаца. Навешћемо ради илустрације још неке примере исте природе: додавање брашна бонбонама, чоколади, кобасицама, паприци; продавање зачина из којих су делимично екстраковани главни састојци, или отежавање истих (н. пр. баријумсулфатом) и т. д.

Горе наведени примери најречитије говоре од колике је важности по интересе грађана, како у здравственом, тако и у материјалном погледу, контрола разних предмета, који служе за исхрану. И према томе јасно је од колике је важности за један велики град постојање хемијске лабораторије.

Али горњим излагањем још нису исцрпљени сви разлози због којих хемијска лабораторија долази у ред веома важних градских општинских установа. До сада изложени примери илустровали су важност општинске хемијске лабораторије у погледу заштите здравља и материјалних интереса грађана.

Али поред тога општинска хемиска лабораторија има још једну врло важну функцију, а то је заштита интереса саме општине. Било да је у питању набавка угља, мазива, бензина, уља или ма каквог другог продукта, који троши ма која општинска установа, хемиска анализа ће и ту дати драгоцене податаке, по којима ће се видети да ли дотични производ одговара условима, које треба и мора да испуњава захтевани производ, да би у пуној мери могао одговорити својој сврси.

Део одељења београдске општинске хемијске лабораторије

Из свега овога што смо до сада изнели јасно се истиче прворазредна важност општинске хемиске лабораторије, како за заштиту здравља грађана, и њихових материјалних интереса, тако и за саме материјалне интересе Општине.

* * *

А сад ћемо у краћим потезима изнети неке податке о развоју и напретку београдске општинске хемиске лабораторије, и о условима које она обавља.

Општинска хемиска лабораторија у Београду, или боље рећи звање општинског хемичара, установљена је још 1890 године, када је конкурсом за првог општинског хемичара изабран покојни Д-р Александар Зега. У то време Општина града Београда није имала своју лабораторију, и општински хемичар, Д-р Зега, уживао је све до 1906 године гостопримство у Државној хемиској лабораторији, где је вршио анализе за општину града Београда. Те године Д-р Зега постаје и шеф царинске лабораторије, и тако се тамо премешта и општинска лабораторија. Тек 1909 године, предусретљивошћу и заузимањем тадањег шефа Санитета, Д-р Гођевица, општинска хемиска лабораторија добија сопствене просторије, које су биле смештене у бившој основној школи код Саборне цркве.

За време рата ова је зграда порушена, и тако општинска хемиска лабораторија опет остаје без просторија. Због тога је после рата ова лабораторија опет морала да затражи гостопримство по другим лабораторијама, у Државној хемиској лабораторији и Царинској лабораторији на Сави.

Тек 1926 године она добија сопствене просторије у сутерену велике зграде Управе водовода, односно техничке дирекције, где се и сада налази. Те године је извршен број сутеренских просторија претворен у хемиску лабораторију, пошто су у истим уведене неопходно потребне инсталације.

Од те године ствара се могућност већег развијања послова, пошто без потребних просторија, материјала и особља није ни било могуће, и поред најбоље воље развити посао у ширем обиму.

Сад ћемо прећи на краће излагање данашњег рада у лабораторији.

Прво ћемо изложити делатност општинске хемиске лабораторије у погледу испитивања животних намирница.

Просечан број хемиских анализа животних намирница, које се изврше у општинској хемиској лабораторији износио је за последњих неколико месеци око 200 месечно. Ради илустрације напретка хемиске лабораторије у овом погледу од времена њеног инсталирања у сопствене просторије, то јест од 1926 године, навешћемо да је у току целе 1926 године извршено свега 79 анализа животних намирница, док сада просечан број тих анализа износи, као што рекосмо, око 200 месечно. Дакле у односу према 1926 години сада се број анализа животних намирница повећао више по за 20 пута.

Један од несумњиво најважнијих производа исхране јесте млеко, нарочито важно као храна за децу. И зато је природно да се том продукту и његовом промету обраћа данас највећа пажња. За то се млеко свакодневно контролише. На свим улазним местима у Београду контролори Отсека јавне хигијене прегледају сумарно млека, која се уносе у варош, и свако сумњивије млеко шаљу на детаљну анализу у градску хемиску лабораторију.

У погледу самог прегледа млека последњих година је учињен велики напредак. Док се раније на улазним станицама млеко прегледало само лактодензиметром, дотле се сад и ту млеко прегледа у покретним Герберовим апаратима за одређивање масти. У самој пак лабораторији, поред уобичајеног прегледа у последње време је уведен и преглед млека на присуство дијастаза (проба на редуктазе и коталазе), што даје корисне индикације о хигијенској вредности млека. Ускоро ће се пак увести и криоскопско испитивање млека у случајевима, где то буде било потребно (да се још једним новим подат-

ком утврди наводњавање млека). Нарочито важно испитивање млека, које се такође врши у овој лабораторији, јесте одређивање рефракције млечног хлор-калцијум ссрума. Овим одређивањем може се утврдити чак и проценат додате воде у случајевима наводњавања млека. Тако дакле преглед млека у хемиској општинској лабораторији врши се свим најсавршенијим методама за данашње стање науке.

Што се тиче самог практичног резултата овог прегледа он је од неоцењиве важности по интересе Београђана, пошто се овом сталном контролом квалитет млека побољшава и фалсификовање своди на све мању меру. Најбољи доказ од коликог је ефекта ова хемиска контрола млека јесте признање самих млекација, који сад врло често говоре: „е, сад се више не може да сипа онако вода као што је то било пре неколико година“.

У погледу броја извршених анализа млека изнећемо неколико цифара, које ће речито говорити о обиму надзора и рада хемиске лабораторије у том погледу. Просечан број огледа млека, који долазе на преглед у општинску хемиску лабораторију износио је за последњих неколико месеци око 90 месечно. Од овог броја неисправних млека било је просечно око 40 месечно. Овде хоћемо одмах да истакнемо да овај број неисправних млека, и ако на први поглед изгледа релативно велики, не може служити као доказ да се у Београду пије страшно млеко. Пре свега тај проценат неисправних млека односи се на млека, која су већ лабораторији упућена као сумњива. А кад се узме у обзир да се од огромног броја млекара, који доносе млеко у варош нађе дневно само 3—4 сумњивих, и од ових се утврди да су око 40% стварно неисправна, онда се види да тај број указује само да је контрола врло строга и озбиљна, и да иста све више онемогућава фалсификате.

Други производ, који долази за сада најчешће на преглед у хемиску лабораторију јесу разни меснати производи. Ту хемиска анализа, поред индикације о свежини дотичног продукта, најчешће има за предмет откривање додавања брашна у разним меснатим производима, у којима то није дозвољено; јер уношењем брашна не само да се повећава тежина дотичног продукта јефтиним продуктом — брашном, већ оно што је ту нарочито важно јесте факат да један део унетог брашна даје могућност да дотични меснати производ (кобасица, салама и др.) прими много већу количину воде, но што би то могао у осуству брашна (један део брашна даје могућност фиксирања шест и по пуга толике количине воде), а тиме се очигледно штете интереси грађана, који купују такво месо. Сем тога још једна незгода присуства брашна у кобасицама лежи у томе што при-

суство брашна омогућава лакше и брже развијање бактерија, и на тај начин кобасице много брже подлежу квару. Апсорбовањем поквареног меса, као што је познато, могу наступити веома озбиљне последице по људско здравље. Један од честих симптома, који карактерише ова тровања поквареним меснатим производима, јесу разне кожније ерупције. Акутно тровање поквареним меснатим производима (а ова тровања, позната под именом ботулизам, нарочито могу бити изазвана консомирањем извесних врста лако кварљивих кобасичарских производа, као и пр. крвавицама) почиње јачом дрхтавицом, повраћањем, проливом, а у извесним случајевима наступа и смрт. Исто тако, и, можда још опаснији случајеви тровања могу се појавити употребом укварене робе, а нарочито укварених острига.

У општинској хемиској лабораторији свакодневно се испитује по који узорак меснатог производа, који се шаљу као сумњиви лабораторији на преглед. Просечан број испитиваних меснатих производа за последњих неколико месеци износи око 90 месечно. Од овог броја неисправних угледа било је просечно око 45 месечно, односно око 50%.

Трећи производ, који је долазио најчешће у обзир у последње време, нарочито за време летњих месеца, била су разна пића, као лимуната, боза, кракери и т. д. Један од најглавнијих фалсификата, који долази у обзир код ових продуката јесте додавање вештачких сладила, специјално сахарина, што је, као по здравље штетно, забрањено чинити. Приликом прегледа ових продуката дешавало се да продуцент свој производ заслађује искључиво сахарином, док у другим случајевима додају, поред сахарина, и по мало шећера, свакако надајући се да, кад се сахарин налази помешан са шећером неће бити могуће одвојити их једно од другог, и да ће на тај начин такав производ моћи проћи као исправан.

После горе наведених продуката у последње време најчешће је анализирана алева паприка. Овај производ, који се код нас много употребљава као зачини, врло се често фалсификује додавањем брашна, или се пак отежава уношењем мањих количина боријум-сулфата (који долази у ред врло тешких хемиских једињења); као природна последица овог првог фалсификовања — додавања брашна — долази често вештачко бојење такве паприке, пошто додавањем знатније количине брашна паприка постаје блеђа, и потребно је, да би се улепшала и тако обманула публика, додати јој какву погодну вештачку боју. Све су ово недозвољене радње, које хемиска анализа открива.

Број испитаних паприка износио је за последњих неколико месеци просечно око 20

месечно, од којих је било 60% неисправних угледа.

Сем ових продуката, о којима је до сада било речи, на хемиску анализу у општинску хемиску лабораторију долази још већи број најразличитијих продуката, који служе за исхрану, као мед, сир, уље, масти, кафа, бонбоне и т. д. Код свих ових продуката хемиска анализа има да да свој суд о исправности истих, како у хигијенском погледу (шкодљивост по здравље), тако и у трговачко-економском (умањивање хранљиве вредности разним фалсификовањем и додавањем јевтинијих, и ако не увек по здравље шкодљивих продуката).

Да је овакав начин контролisanja трговине животним намирницама од непобитне користи не само за грађане-потрошаче, већ и за саме лојалне трговце, најбоље сведочи факат, да се сада већ и разне организације произвођача обраћају Општинском санитету и траже од стручњака савет, како да се избегне нелојална конкуренција. То је био, на пример, случај са удружењем месара и кобасичара, а у последње време са удружењем бонбонџија.

Бонбоне се често фалсификују додавањем брашна, нарочито у филу тако званих свилених бонбона. Ово додавање брашна не може се ничим оправдати, а нарочито не ако се такве бонбоне продају као чисте бонбоне. На тај начин се несавесном спекулацијом ствара нелојална конкуренција оним бонбонџијама, који праве бонбоне без додатка брашна, и, наравно, као такве морају их скупле продавати. Ово је једно питање, које ће се имати дефинитивно да реши за целу земљу, како би се избегла несавесна конкуренција и спекулација безскрупулозних фабриканата.

Док се ово питање не реши дефинитивно за целу земљу, отсек јавне хигијене Општине београдске, у споразуму са бонбонџиским удружењем, држи се, приликом контроле бонбона, принципа, да се брашно ни у ком случају не сме толерирати у бонбонама, ако продавац такве бонбоне изрично не рекламира као брашнавe.

Најзад пре но што пређемо на кратко излагање делатности општинске хемиске лабораторије у погледу вршења техничких анализа, које такође заузимају видно место у активности ове лабораторије, треба још да истакнемо тесну сарадњу општинске хемиске лабораторије са бактериолошком лабораторијом, у свима случајевима где то изискује природа посла.

Један од задатака како хемиске, тако и бактериолошке лабораторије јесте стална контрола пијаћих вода. У том погледу хемиски и бактериолошки прегледи се најкорисније допуњавају. Хемиска анализа пијаће воде ће нам брзо дати потребне индикације, по којима ћемо моћи закључити да ли је једна

вода исправна у хигијенском погледу, а бактериолошки преглед има то да потврди:

Свака вода намењена за пиће мора одговарати извесним одређеним условима, који се лако дају контролисати хемиским прегледом воде. Један од најважнијих елемената за одређивање хигијенске вредности једне пијаће воде јесте мерење количине калијум-перманганата, који троши вода. Обично се сматра да једна вода, било водоводска или бунарска не сме ни у ком случају служити за пиће кад троши 10 милиграма или више калијум-перманганата на литар. А већ и воде, које троше нешто испод 10 милиграма перманганата могу се сматрати као сумњиве, и код њих се неизбежно намеће потреба и бактериолошког прегледа такве воде. Поменули смо одређивање утроска калијум-перманганата као мерила за утврђивање хигијенске вредности једне воде као један од фактора, који се најбрже и најлакше дају одредити. Иначе за потпуно утврђивање хигијенске вредности једне воде потребно је извршити још низ хемиских одређивања, која допуњавају горе поменути податак.

Београдска вода се најсавесније прегледа код саме водоводне инсталације на Белим Водама. Хемичар, који тамо врши прегледе стоји у вези са општинском хемиском лабораторијом, тако да се наша пијаћа вода двоструко контролише ради веће сигурности: на самом извору — на Белим Водама, и у вароши, где се прегледа вода, која је већ прошла кроз целу водоводну мрежу, и тако се ови прегледи узајамно контролишу и допуњавају.

Кад је већ реч о водама, хоћемо да поменемо још један индустријски производ, који је такође предмет контроле општинске хемиске лабораторије, а то је „сода“ у сифонима. Познато је да се ова „сода“ прави засићавањем воде угљеном киселином; па према томе од очигледне је важности вршити контролу овог фабриката, пошто се у извесним случајевима дешава да се за справљање „соде“ употребљава бунарска вода, која може бити нечиста, и у хигијенском погледу неисправна.

Сем тога код „соде“ постоји још један предмет контроле, а то су сифонске главе. Да би се једна метална легура смела употребити за справљање ових сифонских глава, иста мора испуњавати извесне услове, међу које долази услов да не сме садржавати знатнијих количина олова (преко 1%). Ова максимална доза олова предвиђена је и у нашем правилнику о надзору над животним намирницама.

Пре но што завршимо овај део излагања хоћемо да напоменемо нешто и односно такса за хемиске прегледе. Сви прегледи животних намирница, које контролира шаљу лабораторији на преглед врше се бесплатно у случајевима кад се нађе да су инкриминиса-

ни угледи исправни. Међутим у случајевима, где се констатује да су намирнице неисправне прописну таксу за анализу мора да плати кривац.

Београдска Општинска хемиска лабораторија стоји на расположењу грађанству ради контролисања исправности животних намирница. Сваки грађанин, који посумња у исправност каквог купљеног продукта треба одмах да се обрати Хигијенском отсеку О. г. Б., подносећи сумњив углед, и наводећи у исто време име продавца, где је робу купио, како би, у случају налажења неисправности, органи општинског санитета могли и сами узети потребне узорке од таквог продавца, и на тај начин створити законску могућност да такав продавац искуси заслужену казну.

* *

Још у почетку овог чланка изнели смо да се делатност општинске хемиске лабораторије распростире и на вршење техничких анализа за све потребе разних општинских установа. Овај, такође врло важан делокруг општинске хемиске лабораторије исто тако се све више развија. Број разних техничких анализа, које се изврше у овој лабораторији износио је за последњих неколико месеци просечно 50 месечно. Ради поређења навешћемо опет да је за целу 1926 годину, то јест године кад је општинска хемиска лабораторија добила сопствене просторије, број техничких анализа износио 189.

Од техничких анализа прво место по броју анализа заузима угаљ (просечно око 20 месечно). Затим долазе минерална уља и разна мазива, бензин, разне боје, штоф и т. д.

У погледу материјалне важности и ове анализе не изостају иза анализа животних намирница, само што овде долази у обзир специјално заштита општинских интереса пошто хемиска анализа омогућава да се контролишу у погледу своје вредности сви ти разни технички продукти, које троше разне општинске институције, и на тај се начин избегава набављање и употреба материјала лошијег квалитета, чиме се очигледно штите интереси општине.

Најзад у последње време општинска хемиска лабораторија снабдела се потребним материјалом за вршење биолошко-хемиских анализа (анализа мокраће, крви, стомачног сока). Материјал за ове анализе (мокраћу, крв и др.) слаће лабораторији општинске амбуланте од свих оних болесника за које нађу да је то потребно. И у овом погледу општинска хемиска лабораторија стоји на расположењу целом грађанству и оно треба да је што више користи.

Из свега изложеног јасно се истиче велика важност градске хемиске лабораторије, чији су задаци, како заштита здравља грађана, и њихових материјалних интереса, тако и заштита интереса саме општине. Делатност и активност београдске лабораторије све је већа, и све ће се више развијати, у колико се развија и шири и сам Београд.

Привредна статистика Београда

Статистика је једна врста знаности која се раширила тек последњег столећа. Помоћу ње решили су се многи друштвени проблеми. Она улази у живот привредни, социјални, интелектуални, једином речју карактерише друштво. Данас је статистика база здравог просуђивања знанствене организације рада. Њоме се служи највећи део људи, који желе да третирају развој друштвених појава. „Статистичар је човек искрен, који зна размислити и предвидети“, рекао је Де Фовил.

И ако је статистика продрла у све области друштвеног живота, ипак је данас њена задаћа најзначајнија на привредно социјалном и комуналном пољу градског живота. Данашња привредно-социјална наука не може се ни замислити без статистике, као што ни сама статистика не може опстојати а да не говори о привредном или социјалном животу житеља. На привредно-социјалном пољу статистика је нашла најплодније тло и ту је она била људству од највеће користи.

О статистици се код нас веома ретко говори. Она је чак за многе и интелектуалце и људе који се лако упуштају у дискусију по разним друштвеним питањима, скоро потпуно непозната. У колико се некада нешто чује о статистици она бива у 90% случајева погрешно тумачена. Нарочито кад је реч о привредној градској статистици. Данас ни сама држава томе не посвећује довољну пажњу. Осим извештаја Народне банке, која је јединина успела да колико-толико сконцентрише статистику већим делом привредно-социјалних појава наше државе на једно место, ми немамо у земљи никакав централни привредни статистички извор.

Кад је реч о статистици Београда, мора се рећи, да поред статистичког уреда државног и општинског, — не говорећи о статистици коју води Народна банка — Београд данас не располаже никаквим поузданим статистичким податцима о његовом привредно-социјалном животу. Кажем никаквим, јер све оно што се на томе пољу сада ради, не даје довољно гаранције, да може да послужи при проучавању привредно-социјалних питања Београда.

Индекс цена јавља се у Енглеској од 1782 године, а израђивао га је Станлеј. У Француској индекс цена израдио је Совеј од 1820 године. Индекс цена на мало обрађује се тек последњих година. Он се обрачунава код свих културних држава. Тако исто и индекс коштања живота.

Каква је задаћа тих индекса у привредно-социјалној науци о томе је сувишно да говоримо, када се зна да се по тим индексима просуђује цело привредно, односно социјално стање дотичне државе или вароши. Број којим је приказан индекс било цене или ма чега другога из области привредног односно социјалног живота најбоље је оруђе политичара, економисте, као и за сваког другог који следи развој друштва.

Ми не желимо да дубље залазимо у разматрање привредно-социјалне статистике и њене задаће у друштву. Реч је о Београду и његовој привредној статистици.

Већ је неколико пута на овоме месту било речи о организацији и реорганизацији службе у Статистичком отсеку Општине београдске. Не желимо да о тим изјавама детаљно говоримо, али констатујемо, да се при томе никада није посвећивало довољне пажње привредној статистици Београда. Напротив, о свему и свачему се ту третира, што може али често и не мора да се сматра статистиком, док се о привредној статистици Београда није могло чути често ни једна реч.

Последњег пута у „Београдским општинским новинама“ биле су изнете идеје о новој реорганизацији Статистичког отсека. Кад је већ то питање изнето пред јавност нека нам је допуштено да кажемо, да је реорганизација како је ту била изложена, апсолутно недовољна за привредно-социјалну статистику Београда.

Пре свега, дужност Статистичког отсека треба да је садржана првобитно у служби Београду и Београђанима. Статистички одсек није — или не би бар требао да је — основан са сврхом да води статистику Општине београдске него статистику о стању друштвених појава Београда. То је основно питање које се поставља кад је реч о Отсеку као целини.

Сада се поставља питање, шта данас ради Статистички отсек Београдске општине? Том приликом ћемо опет само констативати, да од целе привредне статистике данас он издаје извештај о кретању цена на Београдским пијацама. То је све. А да је то три пута ништа за онога који се жели упознати са привредним приликама у Београду, као и за разне установе које треба да базирају своје разматрање и држање и одређују правац својој привредној политици, према привредно-социјалном животу Београда, то не може порећи нико. Статистички отсек у томе погледу не даје велике услуге Београду, и ако би то требао да учини с обзиром на име којим се служи.

Када се већ помишља на извесну реорганизацију препоручили би одговорним факторима Статистичког отсека да не забораве на оно на што одавно чека престоница, а то је: да се становништво извештава о привредно-социјалном стању Београда. Данас кад је привредна криза натурала у многим случајевима своја жељезна правила, она их натура и Статистичком отсеку престонице, а то је: да строго води рачуна о привредно-социјалном стању својих грађана, те да, у првоме реду, изради индекс цена на мало и индекс коштања живота, који би садржао све потребне елементе из социјалног живота Београђана.

Да ће поред овога што је по нашем уверењу основна задаћа Статистичког отсека, ако се жели да његов рад одговара томе имену, он имати и других послова око сређивања појава у Београду, то је несумњиво. Ту спада статистика о кретању путника, о кретању радника, о стању привредника (занатлија, трговаца) и робе увезене односно извезене, у колико би се то могло организовати, о производњи, стање рођених и умрлих (према врсти болести) итд. Тих статистичких радова, који би били од велике важности, било би веома много.

Овде се мора поново нагласити, да цео рад Статистичког отсека треба свести на то да он првобитно служи Београду, а после Београдској општини. Ни мало се не слажемо са писцем чланка „О реорганизацији Општинске статистике“ (г. Ђ. Бањац) да треба Статистички отсек да води сву статистичку службу Београдске општине. Отсек треба да је обавештен и да води преглед само о оним појавама у Београдској општини којима би се могло приказати привредно односно социјално или културно кретање Београда. Све остало нема места за Статистичку службу. Свако централисање општинских радова који имају интерни карактер Општине београдске било би штетно по реалну, праву привредно-

социјалну статистику, која је веома потребна Београду.

Ми знамо да је мали број људи у Београду, који ће се сложити са нашим мишљењем, да је крајње време да Београд добије своју привредну статистичку службу. Не сме се више дозволити, да се о Београду доносе у страниј штампи, да кажемо морске бројке, које, уосталом, нико није у стању да побије, јер за многе манифестације нашег живота и не постоје никакви званични податци.

Статистичку службу треба образовати са принципом да она што боље послужи грађанству. А то ће се моћи учинити једино тако, ако се она реорганизује у правцу, да буде у стању да убележава све битне појаве које су потребне за просуђивање привредно-социјалног стања Београда. Све друго што би се учинило отежавало би да се о привредно-социјалном стању Београда добије тачна слика.

Статистика није ни мало прост посао. Да се бројка обради како би на најубедљивији начин приказала стање на које се односи потребно је знања и вештине. Статистичари светскога гласа данас ни мало не заостају за осталим научницима. Само што је њихов број веома мален, те се о њима и мало чује. За државе као што је наша, којој је потребно да прикаже своју праву привредно-социјалну моћ, добра статистика је најбоље средство. Колико је пута о Југославији и Београду у страниј штампи било извештаја који су апсурдни. Наши конвентари нису били довољно убедљиви да се то исто не понови на другоме месту.

За то смо мишљења да би се статистичкој служби у Београду требало посветити највећа пажња. Добро сређена привредно-социјална статистика потребна је, како добром спровођењу државне тако и самоуправне привредне политике Београда. Она би за Београђане била најубедљивији водич живота. Статистика помаже правилан ток рада. Она је данас потребна на сваком кораку. Неда се ни помислити да би се могло удовољити свима потребама који нам намеће савремен начин живота, а да се не баци поглед у позадину и не помисли на будућност. Времена, када су се стварали закључци о судбини народа од ока, прошла су, и ако можда не свагде у целисти.

За правилно спровођење привредно-социјалне политике потребно је материје, коју може дати једино добро уређена статистичка служба. Београд би требао да на то благовремено мисли, ако не жели да заостане за осталима напредним градовима.

Прилози за историју Београда:

Dr. Марија Илић-Агапов,
референт-библиотекар О.Г.Б.

Велики јунаци при ослобођењу Београда пре 125 година

У старој Атини, за време пелопонеских ратова, био је заведен обичај, да се над гробом изгинулих јунака, које су о државном трошку с великим почастима сахрањивали у најлепшем делу градске околине, држе говори о њиховом јунаштву и заслугама пред лицем отаџбине, а нарочито: за добро и напредак града Атине. Као говорнике народ је одређивао најугледније, најзаслужније и најпаметније своје грађане. Први говор одржао је познати говорник и вођа народни Периклес. Овај говор класичан и по дубини изражених мисли и по својој општој лепоти, остао је за сва времена сачуван у историји савременог грчког историка Тукидидеса.

Истичући опште грађанске врлине Атина, Периклес је у свом говору нарочито изнео: *које су тежње, државне максиме и личне особине* довеле атенску државу до њезине величине. Изnoseћи све то, он је тим на најдостојнији начин истакао и све заслуге жртава над чијим је гробом држао говор.

Јунаштво је легендаран појам. Оно нас увек веже за старину. Сви јунаци света сачињавају једну целину, они су, како вели Карлајл: „светлост, која осветљава мрак света”. Евоцирајући успомену на јунаке и ослободиоце Београда, који су се за њ борили и дали свој живот 30 новембра 1806 године, од кога се датума 13 децембра по новом стилу навршава равно 125 година, није могуће не сетити се свих великих јунака уопште и оног есенцијалног и најлепшег што је досад о њима речено. Јунаштво је врлина, која никад никога није могла оставити хладним. Оно је задахнуло најлепше уметничке творевине појединих народа, створило дивне народне епосе, предања, легенде до најновијих уметничких стварања на пољу књижевности, сликарства и скулптуре. По својој унутрашњој снази остаће вечно велико и узвишено не губећи никад ни у једној средини на својој привлачној моћи.

Ако поставимо питање: *које су тежње, државне максиме и личне особине* створиле

нашу данашњу велику државу, онда ће нам ликови наших великих јунака из доба гигантске борбе за ослобођење Београда од Турака постати још јаснији, још милији и ближи, јер су они у себи у потенцираној мери носили оно, што је сваки грађанин носио у својој души, што је била заветна жеља читавог једног народа, кога су свагда везале исте жеље и исте традиције.

Наш недавно умрли историк Живан Живановић истицао је у својим делима потребу обраде наше историје XIX века као засебне целине. И доиста, као краљ, који се после неког сна пробудио као просјак, тако се и наш народ, после своје велике славе и величине у средњем веку, у прелазу у нови век наједанпут нашао у приликама, које нису одговарале ни његовим културним, ни његовим моралним, ни интелектуалним особинама, које су га осиромашивале и убијале до изнемоглости. Нашао се у турском ропству, које је у његовом животу сачињавало посебну етапу, као што је посебну етапу сачињавало и доба његове борбе за повратак изгубљених права и слободе. Доба славе и величине, доба ропства, доба васкреса три су периода наше историје, која су повезана у првом реду тиме, што је краљ-просјак остао увек краљ, што: витештво, племенитост и величину није сатрла ни најтежа патња, што су све те врлине саме из себе васкресле чим је за то дошло време. Но, и ако је веза између етапа наше историје конкретна, и ако се она јасно да доказати на сачуваним народним особинама, ипак XIX век, према целој дотадањој историји, стоји као засебна целина и тражи посебан студиј, посебно удубљивање и анализирање, јер док је све што је било раније, остало у далекој прошлости, дотле је овај век живи део нас самих, нашег данашњег народног организма, свега што јесте и што постоји. Проучити и дати верну слику овог века, нашег културног и социјалног стварања и развијања, значи одредити нашу главну државну компоненту и олакшати даљи рад и даље стварање на чистим и јасним основица-

ма, што га је створио деветнаести век у Србији.

Београд је у својој историји релативно кратко време био у склопу наше старе државе, али његов положај на земљишту, које је природно сачињавало њен саставни део, велики број нашег становништва у њему из свих наших националних крајева, ипак су му увек давали југославенски карактер и морали довести до његовог природног опредељења. У доба кад су Турци 1456 године први пут напали на Београд, он се налази у Мађарским рукама. Не само Београд, већ и Будимпешта и Беч од овог доба, постају циљ великих турских освајача. Историја ових градова, постаје историја очајне борбе хришћанства против ислама, запада против истока. Визије што их стварају поједини историјски факти овог доба, наводе тешки осећај страха. Страх не за личну сигурност појединаца, већ за све оно духовно и материјално богатство, које је хиљадама генерација било у њима створено. Београд је пао 1521 године. Полегао је после страшних, дугих и очајних борби пред силом, која је била на врхунцу своје моћи, којој је оваква једна победа била услов за остварење свих даљих тежњи. Своје господство над Београдом после првог освојења вршили су Турци несметано све до 1688 године, која представља почетну годину у низу оних крвавих борби, које се од тога доба воде за превласт над Београдом све до 1791 године с наизменичном срећом између Турака и Немаца.

У свима овим борбама, и с једне и с друге стране, истакао се читав низ великих имена, великих јунака: Хуњади, Сулејман Величанствени, Ђиприлић везир, курфирет Максимилијан Емануел, Евгеније Савојски, Лаудон, који сваки за себе у историји представљају једну етапу. Али ма колико да је било велико лично јунаштво сваког од ових појединих војсковођа и заповедника, ипак је у победама, уз њихове личне способности, војнички таленат, био одлучан фактор и количина одлично организоване војске с којом су располагали, као и огромни број људских жртава, које су сваки пут пале под рушевинама Београда, ког освајачи нису штедели, као што нису штедели ни људе с којим су располагали. Зато и јест овај период из живота Београда, можда више него икоји ранији, период његових сталних метаморфоза, које ниште и руше све осим брега на коме се он налазио, река Дунава и Саве, јединих вечних и постојаних пратиоца у његовом животу.

Освојење Београда под Карађорђем 1806 године заузима сасвим посебно место у његовој историји не само по начину и брзини, којом је ово освојење извршено, не само по огромном значају за његов и наш општи даљи национални живот и развој, већ нарочито

обзиром на оне наше главне јунаке, који су га после толико дугог низа робовања коначно ослободили.

Сваки од ових јунака представља један у вишој степени занимљив и интересантан проблем, који тражи не само уношење у општи дух епохе, у наше тадашње опште прилике, општи национални живот и тежње, већ и у њихову индивидуалну психологију, у оне чисто мистичне побуде, које су деловале, да се поједини учесник придружи борби. Они су толико лични, да их не можемо упоредити с ниједном личности из наше дотадашње

Васа Чарапић

историје, ни историје других народа. То су били људи, које је створила мучна, дуга епоха наше народне историје. Они нису били слични ни средњовековним ратерима, који представљају једну високу еволуцију старог војничког staleжа, нису били ни чисти селачки вођи и ратници, каквих има цео низ у историји разних народа. Они се издвајају над свим тим и преносе нас у нешто сасвим легендарно, у почетак стварања људске историје, у доба митских јунака, где је неизвесно, где почиње историја, а где свршава надземаљско, елеменат, који је морао бити унет, да се објасне извесне особине, које се иначе тешко појимају. Они су прекинули дотадашњи ланац јунака, које је познавала историја Београда и дала нови тип, који нема ништа

заједино са Лаудоном, ни са Савојским и који више сећа на Васнецовске јунаке старе руске земље, скандинавске Еде, или финске Калевале. Насликати њихов тачан портрет може само историк-визионар, онај, који ради више на основу своје интуиције, него самих факата. Факт ма како голем, остаје ипак незнатан према оном што је руководило њихово деловање, и што је сачињавало њихов свесни и несвесни унутарњи живот.

Узун-Мирко

На овај се начин једино да објаснити она сила, која је њихова имена пренела и задржала у народној души.

Код реконструкције прилика и догађаја, излази пред очи Карађорђевог табора на Ташмајдану и у њему, уз Карађорђа, окупљени главни јунаци, који су у рану зору на Првозваног Андрију изложили своје животе за слободу Београда. Као главне личности уз Карађорђа, који је имао да понесе пред историјом одговорност за план ослобођења Београда, истичу се између осталих: Васа Чарапић, Узун Мирко, Станоје Главаш и Бимбаша Конда.

Кратки сачувани податци спомињу, да се Чарапић после страшне сече кнезова, што су је приредиле дахије као неку Бартоломејску ноћ 1804 год., повукао у гору, која је у то доба једино јуначко уточиште. Он и Станоје Главаш међу овом петорицом јунака су глав-

ни преставници наших племенитих хајдука, оног друштвеног типа, који је у целини изграђен само у нашој историји, који је синтеза оног великог, што је оставила стара историја из доба наших средњовековних крајева и властеле и оног револуционарног, борбеног, што је собом донело турско робовање. То је посебни тип наших људи, који се још и данас може сусрети у извесним деловима наше државе, кога је неизмерно тешко описати па макар како то била стручна и дуга научна расправа и то баш с тога, што његова посебност није само у делима, патриотизму и пожртвованости према вишој ствари, којом су се одликовали ови људи, већ је у читавом наступу, кретању, начину одевања, говору и схваћању, јер је ово један нарочито „животни“ тип људи, људи, које треба видети и у животу, да се схвати њихова личност.

И живот и смрт Васа Чарапића, као и Станоја Главаша уско су везани за Београд!

После братове смрти у души Васа Чарапића настаје прелом. Он у целини схваћа трагедију свога народа и у гори чека час, кад ће моћи, да иступи с осталим јунацима у борбу на смрт и живот. Шума му је у исто време и уточиште и затворен кавез, који скрива његове мисли и осећаје пуне претње и племенитог порива. Кад је гора пролистала, он дарива глог сребреном паром, јер је појава лишћа на дрвећу значила већу слободу кретања, давала већег замаха мислима и надама. У дугим бурним или звезданим ноћима много је јуначки хајдук поверио шуми, што нико неће дознати, што није записано у никаквом архиву ових наших безбројних, често сасвим анонимних јунака.

У историји се истиче, како су старе Римљанке воделе, да им се син из боја врати на штиту, него ли без штита. Васа Чарапић у знаменитој битци за ослобођење Београда 1806 год. учествовао је на најутврђенијој тадашњој Стамбол-капији, која се дизала на месту близу данашњег кнежевог споменика. Оно што је записано о његовом држању у томе боју, уздиже га међу највеће јунаке. Својим личним примером, показао је, како се јунак бори и умире за слободу. Смртно рањена изнели су га другови на штиту, на носилима од пушака. Издахнуо је након неколико сати у главном тaborу, а затим је по својој жељи закопан у манастиру Раковици, недалеко Београда.

Хајдук као и Чарапић, Станоје Главаш, који задивљује својом великом присебношћу и дубином расуђивања на знаменитој скупштини на којој су усташе бирале народно вођу, био је 1806 међу првацима за ослобођење Београда, 1815 убили су га Турци на превару и послали његову главу у Београд... Али ово убиство: оскврнуће над мртвим јуначким телом, био је задњи камен за велики

други народни устанак 1815 године.

Као што Чарапић и Станоје Главаш, тако и Узун Мирко и бимбаша Конда имају извесне заједничке особине нарочито у спољним условима њиховог живота.

Један и други познавали су Београд. И Конда и Узун Мирко били су у турској служби у Београду; Конда у служби Алије Гушанца, злогласног вође турске плаћеничке војске, кога су дахије довеле у стари београдски град; Узун Мирко у служби београдског Турчина-терзије, где је, како се спомиње, за злогласног дахију Агалију везао скупопцени ћурак. Као Србин Узун Мирко у тим тешким временима није могао дуго остати у турској служби. Посвадио се и сковао план за бегство. У Београд се 1806 године, који је окружен још увек као неки стари средњовековни град дубоким рововима, палисадама, улазило само на капије, које је чувала наоружана турска стража. Ван градских зидина није било живота, већ пуста поља за пашу турских камила. Скривен међу турским камилама, побегао је Узун Мирко једног дана из утврђеног града на слободу и ступио у усташку војску, да се за време ослобођења Београда од малог терзијског радника уздигне до великог јунака. Кондин је случај још много занимљивији. Конда је уопште, психолошки узето, један од најзанимљивијих личности. По националности Арбанас, по вери хришћанин, Конда је најједанпут у својој души осетио мистични осећај, који му је налагао, да остави турску службу и пређе на страну хришћана. Прелаз Кондин на српску страну био је одсудан за исход битке од 30 новембра 1806, јер је он био у стању, да укаже усташама на место, куд је било најлакше продreti у град. С Узун Мирком и пет својих другова први је отишао пред свом војском, продро у град секући и убијајући с фанатичним заносом и искоришћујући све своје знање, што га је био стекао у турском службовању.

Уз ова четири главна јунака, као велики и непоколебиви ступ стоји Карађорђе. Све наше старе историје, које говоре о првом народном устанку у почетку XIX века, цртају Карађорђеву личност у свој његовој величини, тако да је донеста његов тадањи живот

исто што и живот Србије. Ништа се не може додати овој великој личности. План, што га је израдио по својој генијалној војничкој замисли донео је 30 новембра 1806 ослобођење Београда након борбе, која је трајала од зоре до девет сати пре подне, у којој је, уз Васу Чарапића, пало још педесет и пет јунака. Београд је био ослобођен јунаштом и генијалношћу. Ударен је био темељ свем оном даљем процесу, који је следио у деветнаестом веку, темељ обновљеној старој српској држави, дани предуслова за остварење даљих националних тежња и потреба.

Пролазник, који данас посећује Београд, узалуд би тражио у њему његову слику из 1806 године. Нестало је и старих шанчева и палисада. Све се изравнало и остало само у успомени и записано у књигама, разним путописима и историјама. Као дивно, свеже лишће на старом храсту, стару градску основу данас улепшава и увећава цела једна варош с њезиним богатим и дивно изграђеним предграђима. Но осим свега овог, остало је ипак нешто и из старине, што видљиво и трајно потсећа путника на велику 1806 годину. То је стари споменик у Карађорђевом парку, где почивају њихове кости.

Данас већ притешњен и ограђен са свих страна кућицама и палатама, он стоји на сред главне алеје, а уз пут се ређа још неколико гробова, који су већ зарасли травом и на чије место указују једино стари поломљени камени крстови. Пролазник, који пролази поред ових гробова мислећи на све оно, што их је „кретало напред у борби“, на питање: које су тежње, државне максиме и личне особине руководиле ове јунаке у њиховој борби, могао би одговорити, да је њихова тежња била: опште народно ослобођење, главна државна максима: све за народ, лична особина: самопрегор и јуначка пожртвованост. Њихов споменик, и ако је већ одвећ скроман, ипак има још један видљивији и много значајнији облик, који не само постоји, већ се и развија. То је сам Београд, који се 1806 пробудио на нови живот! Трећи споменик, то је њихова слава, која живи у народној души и њихова традиција, која је дала толико снаге и полета.

Постанак Калемегдана

Сваком Београђанину врло добро је познато да наш најлепши и највећи парк у Београду носи турско име: *Калемегдан*. То страшно име толико је технички срасло с местом које именује, да та реч код свакога данас при самом њеном помену изазива појам терена засађеног дрвећем и цвећем, што је потпун парадокс њеном правом значењу. Има један мањи део Београђана, старијих, који се упуштају и у саму етимологију те турске речи, али и то врло погрешно. Они, на пример, реч *Калемегдан* врло добро преведу с турског, али јој одмах затим привежу сасвим погрешно тумачење које историјат њен и тврђаве иза ње, одводе на сасвим погрешан пут. Они, на пример, добро рекну: „Калемегдан је турска реч и значи на српски градско поље“... али одмах затим погрешно додају: „а тако се зове зато, што су на томе пољу Турци и Срби делили мегдан!“ Ово је скроз неосновано. Истина је да реч *Калемегдан* значи градско поље, истина је да су се тамо рвали и „обаљали“ турски низамни с абацинским момцима из вароши, истина је да је *Калемегдан*, данашњи боазирани *Калемегдан* био голо, градско поље тачно до априла 1837, али није истина да је он тако назват из горе поменутих узрока. Ово погрешно тумачење толико је постало опште и усвојено, да је чак нашло места и у једној додуше врло слабој књизи А. Мусе-а издатој у Паризу 1922 под насловом *Belgrad, capital du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes* и која је имала за мисију да изврши пропаганду за наш Београд у иностранству. На страни 13. те своје књиге г. Мусе објашњавајући име *Калемегдана* преводи ту реч изразом „*Le terrain de tournois*“ — поље за утакмице, што је и врло смешно и врло погрешно. Одмах још у почетку рећи ћу енергично и поуздано да реч *мегдан* не значи ни утакмицу ни двобој како се то код нас мисли, већ да та реч има много мирољубивије значење и у преводу значи *поље*. Кад у народној песми јунак јунаку каже: „да ти мени на мегдан изађеш“ то не значи: „да ти мени на двобој изађеш“, већ је значило: „да ти мени на поље изађеш, што му је у оно доба у неку руку био технички израз за двобој!“

Калемегдан — градско поље, јесте чисто специјализирани војнички израз; тачније, то је фортификациони израз кога су Турци у оно време врло правилно употребљавали. Тај израз одговара нашем војничко-фортификационом изразу *гласија* и означава чисто отворено поље испред тврђаве; оно исто што значи и реч *Калемегдан*. По правилима фортификације свака тврђава мора имати испред себе *гласију* — чист, преглеба могли приметити и на већој даљини приближавањем непријатеља и имати чист терен за противакцију. Таква тврђавска *гласија* београдске тврђаве био је данашњи *Калемегдан* и што је та *гласија* била окренута Шумадији сасвим је логично, јер су се Турци и други бојали напада с те стране!

У ту сврху Турци су најстрожије забрањивали подизање ма каквих зграда и препрека на домашају *гласије*, а то је на најмање 500 метара од тврђавских ровова, тако да смо готово и нехотице добили грађевински блок тек од данашњег хотела „Круне“.

Докле год је данашњи *Калемегдан* вршио своју тврђавску улогу као један нерв тврђаве, дотле у њеној близини није било ни једне зграде. Турци нису допуштали. Једино су око 1840. год. учинили изузетак према Енглезима допустивши им да у готово додирној близини тврђаве подигну зграду за своју Легацију. (Данашња реалка, која је остала непромењена онаква каква је била у доба зидања). И тако је то ишло до године 1867.

Али кад те године у Београдски град уђоше Срби Кнеза Михајла, једном за увек, *Калемегдан*, односно *гласија*, почиње да губи свој значај.

Нова посада тврђаве нема шта да се боји Шумадије, и не треба јој „*Калемегдан*“ с те стране; сад је и свакоме слободно да зида одмах уза саму *гласију*, и први пример даје Тома Вучић Перишић сазидавши себи конак. Његовом примеру следеју и други, и тако добијамо фронт Енг. пошланица—„Круна“. Па се је отишло и даље: могло се је слободно кретати и по самој *гласији*; одмах по предаји града, Срби су прегли да *гласију* очисте од турског ђубрета и турских гробова. Пору-

шили су и турску текију бекташког реда која је била приљубљена уз сами бедем испред „Роспи-капије“ (за доказ да је на томе месту постојала текија служи и то, што су пре три године на томе месту из земље ископани и за будући Музеј сачувани бакрачи с веригама и јеленски рогови обрезасти и никрустирани а зна се да су јеленски рогови символ бекташа). Уз то, посада се је жалела да им смета јака кошава која је те године, изгледа, нарочито беснела над Београдом и да им у тврђаву наноси разно ђубре и велику прашину, те падне предлог да се *гласија*, као отворен и брисани простор засади дрвећем и пошуми. Идеја, да се то пра-

Верује се да је последњи мухафиз Београда Али Риза паша на Калемегдану предао кључеве од града Кнезу Михајлу, и да је то баш на ономе узвишењу засађеном јелама преко пута „Круне“. Међутим летописац (Чунићева годишњица) и ова стара слика цртана од познатог савременика, говоре сасвим супротно. Према оној слици види се да Риза паша предаје кључеве на једном путу (данашња Узун Миркова ул.) испред саме тврђаве. Овакав поступак сасвим се поклапа с војничким појмовима. Овој слици можемо потпуно веровати прео што је рађена за време самог догађаја, друго, што је топографски фрапантно истинита. И дан данњи на томе месту стоји

Риза Паша предаје Кнез Михајлу кључеве од града

зно градско доље, тај Калемегдан, *гласија*, пошуми, пала је на ум команданту тврђаве Жабарцу, и он зовне свога ађутанта коњичког п. поручника Павла Стефановића, оца данашњег дивиз. генер. у пензији г. Душана Стефановића и повери му пошумљавање Калемегдана. Он је отишао са својим војницима у Топчидер и Кошутњак и донео стабљике и младаре од разног дрвећа и воћа које је лепо засадио по извесном реду и на тај начин засновао наш први национални парк.

Ето, тако је у априлу 1867 године постао наш „Калемегдан“ поставши грађански парк, и од тога дана преста да се вежба на томе месту и наша „јегерска рота“ којом је командовао Јагодинац Јованчић „љут као Рис“.

Калемегдан има и своју другу историју, има и свој лични, интимни живот. И ту има мало погрешака у данашњем тумачењу, што ћемо покушати да овим чланком исправимо.

таква сахат-кула; и дан данња поред те исте сахат-куле постоји она иста турска кућица; и дан данњи на десном бастиону стоје рушевине оне *џамије* која је тада била цела, и дан данњи улаз у тврђаву из Узун Миркове улице онакав је, како је представљен на тој старој слици пре толико година.

Ми немамо никаквих записа о детаљима предаје тврђаве, али зато ти детаљи још живе у успоменама Београђана који су били очевидци догађаја. И према њиховом причању, и према детаљима записаним од стране савременика види се да је Риза паша предао тврђаву с великом куртоазијом. По предаји кључева испред тврђаве до које се Кнез довезао каруцама, Риза паша је с Кнезом и свитом ушао у тврђаву пешице и провео Кнеза кроз целу тврђаву. При повратку под Зиндан Капијом чекао је један коњ белац оседлан и украшен рахтовима. Риза паша хвата коња

за војнице и уз најдубљи селам приводи га Кнезу и предаје му га на поклон. Кнез дирнут овом пажњом узјаха коња и изреди да се каруце врате празне у двор а он на коњу праћен свитом која је пешице ишла за њим изјаха из тврђаве и пошавши у правцу Стамбол капије одјаха у конак. Целим путем одушевљено су га поздрављали и Срби и Турци и „народном весељу није било краја“ као што каже летописац. Међу официрима српским који су пратили Кнеза био је и млади коњички п. поручник Павле Стефановић који је све те детаље записивао и памтио и оставио их у наслеђе своме сину дивиз. генералу г. Душану Стефановићу.

Ова стара слика која нам верно етнографски и топографски даје дах тих минуваних година, где је Кнез Михајло окружен официрима у регуларној униформи, дипломатама у европској ношњи (вероватно страни представници) народним људима у својој ношњи, та слика открива нам и један детаљ који нам до сада није био познат. Српски војници који су имали да приме стражарска места од Турака ушли су у град без оружја! Ако се цртеж пажљиво загледа види се горе на белеме где Турчин на стражарском месту Србину предаје своју пушку. Овде се цртач није преварио! Он је верно илустровао догађај, који је оваквим поступком доживео свој потпуни изражај предавања једне тврђаве. Па кад је та слика тако верна и у овоме детаљу, онда је верна и у ономе другом, а то је, да предаја кључева није извршена на ономе месту обележеном јелам испред „Круне“, већ на самоме путу на улазу у тврђаву. Па шта се је онда догодило на ономе месту које је обележено? Нешто се је морало догодити, јер зашто би га онда нарочито обележавали. Ево шта о томе од речи до речи каже Милићевић у Годишњици.

„Калемегдан значи градско поље. И он је, до изласка Турака из града 1867 г. одишта био чисто поље око града. На том пољу некад су се вежбали турски војници; у једном крају, овамо према великој цркви, до године 1857 Београђани су држали своја сена. А пошто у јесен те године сена изгореше, више нису ту ни садевана.

На оном пропланку према гостионици „Круна“, 29. новембра 1830 били су разапети шатори те су се ту први пут састали Кнез Милош и београдски везир Хусеин паша! Онде пак где су данас липе према градској (сада затвореној) „Ороспи-капији“ била је 28 Јануара 1859 начињена висока трибуна, застрта црвеном чохом, околу су стојали српски скупштинари, чиновници и народа много од Срба и Турака. На тој трибуни Кнез Милош је саслушао Султанов берат од године 1275 којим се поново утврђује на српски пре-

сто. После борбардовања Београда 3. Јуна 1862 и пошто би углављено примирје између Срба и Турака, конзули гарантних сила за сигурност тога примирја Енглески и Руски разапеше на Калемегдану своје шаторе и развише своје заставе па су ту боравили. А француски је конзул отишао у град и на градском белему разапео шатор и онде боравио докле су Турски топови с града зијали на варош, а одавде од вароши су дуж Калемегдана биле барикаде и српска војска. На Калемегдану на нарочитој трибини пред војском Турском и Српском пред Кнез Михајлом, Митрополитом, Министрима и Саветницима пред Риза Пашом последњим београдским Мухафизом и пред многобројним светом 6. априла 1867 око 10 сати пре подне, прочитан је Султанов ферман од 5. дана Зилхиде 1283 год. — 29. марта 1867 којим се градови у Србији уступају Кнезу Михајлу.

Тада је на градским белемима српска стража заменила стражу Турску и Кнез Михајло свечано ушао у град Београдски као српску тврђаву. Народној радости тога дана није било мере. Пошто је одмах затим Турски гарнизон отишао из Београда, и пошто су Срби добили град у своје руке, Калемегдан се је почео засађивати и уређивати. Данас је то најлепши парк у Београду коме лепоту увеличава и сам природни положај.

Ето тако каже летописац о догађајима историским који се одиграше на пустој гласији. Места се познају и данас, и потпуно одговарају горе цитираном пасусу. Само с том разликом, што се на њима одиграше догађаји сасвим супротни укорењеном веровању. Летописац додуше каже да је Кнез Михајло кључеве примио на Калемегдану само не каже на коме месту, али то и није потребно пошто се то лепо види и из приложене старе гравуре од А. Стефановића који је исто тако лепо и документарно гравирао и Спаљивање Мошти Св. Саве и многе друге историске слике које тако лепо памте Кумановски осветници.

*

Данас је „Калемегдан“ један импозантан европски парк. Под смишљеном руком и стручним знањем и разумевањем за историју ниж. г. Крстића шефа отсека за паркове О. Г. Б. и његовог вредног помоћника г. Буријана то пусто градско поље попело се на степен монденског шеталишта, чувајући у себи све битне скице историје. И како би се данас згнанули они стари Турци који онако мирно сеђаху пушећи на „фиџир бајиру“ — брегу размишљања“ док се иза њихових леђа превијаху у самртним мукама на колац набијени Ђакон Авакум и игуман Пајсије, а по чим крвавим стопама ми данас безбрижно шетамо.

Хигијенско-здравствене прилике Београда у новембру 1931. год.

Сузбијање акутних заразних болести. Сезонско оболење од дифтерије и шарлаха дали су повећање оболења у месецу новембру. Тенденција повећавања од ових болести примећена је још у току прошлог месеца октобра. Ова тенденција остала је и у месецу новембру; нарочито је број оболења од дифтерије порастао је према предходним месецима. У циљу спречавања шарлаха и дифтерије отпочета је вакцинација деце до школског доба у вароши, као и деце у школама. У вароши деца се вакцинишу према потреби специјалном вакцином на три различита начина: а) по Дику-Габричевском т. ј. вакцином против шарлаха, направљеном из мешавине стрептококовог токсина и емулсије скарлатинозних стрептокока; б) по Рамону анатоксином од дифтеричног токсина ослабљеним формалином; и в) по Дику — Габричевском по Рамону т. ј. мешаном вакцином састављеном из вакцине а и б.

Ова комбинована метода даје тако исто добре резултате као и метода сепаратног вакциновања; ова вакцина је веома корисна у практичном погледу, јер се комбинованим пелцовањем постиже имунитет и против шарлаха истовремено. Комбинована вакцина скраћује време имунизације, јер при сепаратном вакциновању процес имунизације растеже се за дуже време и то за две серије инјекција, инјекција против шарлаха а затим против дифтерије. Међутим комбинованим поступком постиже се имунитет истовремено против шарлаха и против дифтерије. Дифтерични и стрептококови токсини помажу један другоме у процесу вакциновања стварањем једног солидног симултаног имунитета. На бази овог искуства о успешном симултаном стварању имунитета уведено је од стране неких серумских завода спремање „бивалентног“ серума који делује и лечи од дифтерије и шарлаха. Вакциновање са комбинованом вакцином, као што је показала пракса, организам подноси исто тако добро као што подноси и пелцовање сепаратном вакцином т. ј. без икаквих нарочитих тешких локалних и општих реакција организма.

У циљу што ширег обавештења грађанства о чувању деце од шарлаха и дифтерије помоћу пелцовања биле су штампане од стране Дирекције социјалног и здравственог старања Општине београдске плакате које су подељене по целој вароши. Нарочито је била скренута пажња на важност благовремене и брзе дијагнозе дифтерије путем бактериолошког испитивања. Бактериолошка лабораторија је извршила у овом циљу 33 прегледа секрета из гуше на бацил Лефлера (дифтерични бацил).

Пелцовање школске деце отпочето је још почетком школске године; најпре је вршена вакцинација против дифтерије машићу по Левенштајну. Деца првог разреда пелцују се против шарлаха и дифтерије, а остала деца, старијих разреда, вакцинишу се само против дифтерије; против шарлаха пелцују се само она деца која дају позитивну Дикову пробу, пошто су ова деца већ била пелцована против шарлаха прошле године. У овим случајевима Дикова реакција служи индикатором отпорности организма, односно успеха претходне вакцинације против шарлаха. У току новембра месеца пелцовано је преко 5.000 школске деце против шарлаха и дифтерије; ово пелцовање није завршено и налази се у току. По амбулантама пелцовано је у току новембра месеца око 200 лица. У последње време број пелцовања повећава се јер је одзив грађанства веома добар. У циљу пропаганде пелцовања против дифтерије и шарлаха поред плаката било је подељено 500 књига „О дифтерији“ популарног издања Југословенског Друштва за чување народног здравља; у тој се књизи третира на један популаран начин питање дифтерије и објашњава се корист и сврха пелцовања.

Кретање дифтерије у току последња три месеца било је овако:

септембар	октобар	новембар
25	56	69

Од 69 случајева у новембру месецу било је два смртна случаја т. ј. леталитет је око 3%.

Шарлах и црвени ветар показали су у току месеца новембра мањи пораст него дифтерија, што се види из ових података:

	септембар	октобар	новембар
шарлах:	41	42	47
црвени ветар:	23	23	28

Интересантно је, да од 47 случаја шарлаха није било ни једног леталног случаја, док од црвеног ветра умрло је 3, т. ј. три смртна случаја а 28 случаја оболења.

Трбушни тифус је у опадању: у месецу новембру било је 23 случаја према 28 случаја у октобру месецу. Леталитет од ове болести је био доста висок: од 23 оболела лица умрло је 4.

Кретање трбушног тифуса за последња три месеца било је овако:

септембар	октобар	новембар
21	28	23

Ово кретање само за новембар месец било је у току последње три године овако:

1929 год.	1930 год.	1931 год.
208	18	23

Епидемиолошка контрола пијаће воде вршена је свакодневно од стране бактериолошке лабораторије која је извршила 473 прегледа воде у месецу новембру. Пијаћа вода била је стално исправна. Ова контрола била је допуњена комплетном хемијском анализом Савске и Дунавске воде, која је извршена од стране хемијске лабораторије поред свакодневне хемијско-бактериолошке анализе која се врши на Белим Водама. Стање нарочито Савске нефилтрисане воде је од великог значаја за оријентацију у погледу контроле пијаће воде. (Види у прилогу анализу Савске воде).

У току новембра месеца вршен је попис свих бунара у реону Београдског атара; пописано је преко 600 бунара; резултати пописа обрађују се.

Епидемиолошка контрола кућа и станова заражених присуством болесника врши се од стране санитарско-полицијских лекара. Ова контрола у случају трбушног тифуса траје у току три недеље дана. Овом приликом се контролише изолација болесника, дезинфекција просторија и вакцинација. Вакционисано је „пер ос“ помоћу капљица — вакцине око 420 лица.

Према податцима референта за школску хигијену кретање заразних болестих по школама било је овако: шарлах 15, дифтерија 20, мресе 14, великог кашља —, грипа 19, малих богиња 12, заушак 8, од тифуса 1.

Случајеви за поједине болести унети су у горње бројеве о кретању болести.

Социјално медицински рад средишта сестринске службе.

Организација средишта сестринске службе, која је отпочела да функционише пре неколико месеци, већ је у велико развила своју

делатност, и показала довољно резултата на извршењу својих функција на пољу социјално медицинског рада. Средиште ради по наредбама и упутствима референта за школску хигијену, уреда за заштиту деце и матера, антитуберкулозног диспанзера и поједини социјално-медицинских и хуманих друштава. Сви податци, који се покупе од стране сестара приликом њиховог рада, уносе се у картотеку и служе као материјал за практичан и стручан рад.

У главном, рад у средишту састојао се у:

Посетама за референта школске хигијене:

Због заразних болести:

- а) изолација у кући 72
- б) изолација у болници 19
- в) нечистоћа тела и др. 1.340
- г) саветовање у исхрани 621
- д) других оболења и поуке у нези 38.

Посетама за Уред за заштиту матера и деце

Поучавано је:

- а) хигијени трудноће 53

Упућено:

- а) у опоравилишта 2
- б) у клинику 9
- в) у диспанзер 1

Рад за одојчад

- а) посета ново-рођенчади 86
- б) демонстрација купања 23

Укупно посећених породица: 1.123.

Рад на асанацији станова и хигијенске исхране:

- а) поновних посета због прљав. стана 429
- б) проучавање у правилној комб. хране 612
- в) промена стана на интерв. сестре —
- г) интервенција 35

Морталитет. Месеца новембра у Београду је умрло природном смрћу код куће 113 београђана, 4 лица је умрло услед несретног случаја а пријављено је 10 случаја мртво-рођене деце.

У болници је умрло природном смрћу 72 лица а 11 лица неприродном смрћу: 3 услед самоубиства, 6 услед несретног случаја а два због убиства. Мртворођене деце је пријављено од стране болнице 4. Свега је умрло Београђана природном смрћу 185, неприродном 15, а пријављено је 14 мртворођене деце т. ј. умрло је 200 лица и било је 14 мртворођене деце.

По главним узрочним групама морталитет се кретао на овај начин:

1. — Група акутних заразних болести да-ла је 10 случаја или 5% општег морталитета;
2. — Група туберкулозе заступљена је са 34 случаја или 17% општег морталитета. Кретање туберкулозе за последњих три месеца у току последње четири године може се видети из отих таблица:

	1928	1929	1930	1931
септембар	39	60	39	36
октобар	49	48	25	62
новембар	39	51	55	34
Год. свега:	739	811	635	

Дакле број умрлих од туберкулозе у месецу новембру знатно је мањи него у месецу октобру: 34 према 62.

3. — Група рака заступљена је са 16 случаја или 8% општег морталитета;

4. — Група душевних и нервних болести заступљена је са 13 случаја или 6½%.

5. — У групи болести органа за крвоток је било 19 случајева или 9,5% општег морталитета.

6. — Група болести органа за дисање имала је 36 случајева или 18% општег морталитета.

7. — Група болести органа за варење имала је 24 случаја што чини 12% општег морталитета.

Од других узрока умирање кретало се на следећи начин: од урогенеталних болести умрло је 8, од пuerпеларних болести 1, од болести детињства 9 а 9 је умрло од старости и изнемоглости.

Група узрока неприродне смрти заступљена је са 15 случаја: самоубиства 3, несретних случајева 6, убиства 2, и 4 случаја повреде без даље ознаке. Све остале узрочне групе дале су 9 случајева од којих у 3 случаја узрок смрти је непознат.

Санитетска и ветеринарско-полицијска служба

Органи санитетско-полицијске службе у току новембра извршили су 8.262 прегледа, вршећи 211 инспекција. Од свих прегледаних обејката нађено је 7.110 исправних и 1.152 неисправна. Највећи број прегледа пада на домове и дворишта, којих је прегледа било 3.178, затим бакарница 868, пиљарница 856, кафана, ресторана и бифеа 689, хлебарница и продавница хлеба 584, месарских и кобасичарских радњи 496, берберница 389, посластичарница 159 итд. Приликом санитетско-полицијске инспекције узето је 232 узорак за хемијски и бактериолошки преглед. Од стране санитетско-полицијских органа поднесено је 378 реферата за казну полицијским и судским властима.

Пијаце су биле контролисане сваког дана од стране санитетско-полицијских и ветеринарских органа. Ветеринари на пијацама су прегледали преко 137.000 кг. mesa и меснатих производа унесених у Београд преко трошаринских станица. На главним трошаринским станицама обавља се свакодневно дежурство санитетско-ветеринарских контролора који спроводе животне намирнице на стручни ветеринарски преглед.

У кланици приликом клања стоке извршено је 14.064 микроскопска прегледа. Овом је приликом констатован у 11 случајева ехинококус (код свиња); 2 метиља, 7 случаја бобица; 825 пута констатован је метиљ и ехинококус у говеђој јетри и плућима. Код оваца констатован је метиљ и ехинококус у 710 случајева. На основу рада ветеринарског лабораторијума за месец новембар утврђено је: да су свих 6.553 свиња биле здраве у погледу трихине (утврђено је помоћу трихиноскопије).

Код 4.616 свиња пронађено је присуство саркоциста у 505 случаја тј. у 12%.

Саркоцистис тенела констатован је код оваца у 43 случаја (3%); у једном случају утврђена свињска куга и 2 случаја колера галинаrum (кокошија колера).

На прегледу млека радиле су две групе санитетско-ветеринарских контролора. Прегледано је 96.738 литара млека од чега је нађено 1.034 литра неисправног млека. Просечан проценат масти пијачног млека варирао је око 3,8%. Свега је реферисано за неисправно млеко и остале неисправности 85 млекара.

Ради стручног лабораториског испитивања било је упућено на анализу 109 узорака млека који су прегледани у хемијској лабораторији а извесни су узорци прегледани и од стране бактериолошке лабораторије (42).

Осим тога хемијска лабораторија прегледала је и већи број узорака меснатих производа (87). Прегледан је 21 узорак паприке. Сем тога вршен је систематски преглед пијачне масти; резултат овога испитивања биће накнадно објављен.

У погледу чишћења града чистачки одељак извршио је ово: чишћено је 523 улице, ђубре се износило из 148.797 домова; изнето је свега: 11.396 кубних метара ђубрета.

Друштвена хроника:

Друштвена хроника:

Свечана седница Општинског одбора О. Г. Б. у спомен херојског освојења Београда 1806. год.

У спомен легендарног освојења Београда 1806 год. од стране Карађорђа и његових див-јунака, од кога се историски судбоносни догађај исцелило равно 125 год., одржана је 10 ок. м. увече свечана седница општинског Суда и Одбора.

Позивајући одборнике да стајањем одаду пошту нашим херојима у овој дивовској борби наших прадедова за слободу и Београд, председник О. Г. Београда г. инж. Милан Нешић одржао је један врло леп и приодан говор о тим великим данима из историје Београда.

Говор председника г. Нешића састављен је у једној скоро побожној тишини, која је потсећала на душени храм захвалности, посвећен ослободiocима Београда.

Председник инж. г. Нешић рекао је у своме говору:

— Ово неколико речи које вам упућујем поводом историјског дана 30 новембра 1806 — по старом — посвећене су успоми на ону велику генерацију људи, која је ослободила наш Београд из тристогодишњег дугог и мучног турског робовања; генерацију која је сама, потпуно препуштена себи и својим личним силама и могућностима, извршила величанствено дело нашег Првог Устанка, за које ни у даљој, ни у ближој историјској перспективи није могуће наћи сличног примера.

Данас у доба Самоопредељења, треба учинити велики душевни напор, да се схвати, да је некад пре пет стотина година, један цео народ могао бити насилно угушен и уништен; уништена цела једна велика држава, која је културно стајала на истом степену на ком су стајале и многе друге напредне државе тог доба; која је имала своје велике културне традиције, своју сјајну прошлост, своју уметност, своје законодавство, свој изражени друштвени и политички облик. Кад пођемо историјом нашег народа од прве турске најезде на Балканско Полуострво, све до деветнаестог века, осећамо се опримирани бујицом осећања народног бола и пропасти. Као оркан, кад поништи богату њиву пуну дозрела златног класја, тако је и турска војска у напону своје моћи, своје политичке и војне организације, прешла преко тадашње српске државе. Није

ју могла уништити наједанпут, али ју је ипак на крају савладала и што је дуже владала, што је више и сама слабила и распадала се, то је све страшније било њезино господарство у нашој земљи. Године 1521 пао је Београд. Освојио га је султан Сулејман Величанствени с војском, која већ и по самим описима кроничара, зауставља дах у човечјој души. Фанатизовани, занесени, богато опремљени оружјем, што га је тада стављала на располагање најсавршенија војна техника, освојили су Турци 29 августа те године овај наш увек лепи Београд, који је како се зна, потом а после владања и смрти Деспота Стевана доспео у Мађарске руке. Први уметнички дрворези, прве слике Београда, које су нам се сачувале, показују нам га у том добу: док хришћанска војска бежи и излази, улази у његове беле зидине нова сила, нова моћ, туђа и по племену и по језику, по вери и по обичајима, читавом начину живота и уређења...

Док се под владавином ове нове силе Београд метаморфизира, док се на место његових средњовековних заветних цркава, подижу турска тулбета и џамије, лагано али сигурно врши се преображај и у души српског народа, формира се једно велико колективно осећање, једна јединствена психологија, која изнад свега истиче једну јединствену мисао: Слободу. „Слободу, дивну слободу“ о којој пева велики Гундулић и која је једнака и у души Краљевића Марка, кад ронечи сузе ступа на крваво Косово, где је ударио табор и „купи харач прии Арапине“, као и у души најмањег чобанчета, које уз фрулу чува своје стадо по тадашњим непроходним српским шумама. Као оличење ове узвишене психологије ствара се тада један нови, дотле непознати род људи, ствара се српски хајдук, човек, који даје своју кућу, своју породицу, за зелену гору, шуму и ведро небо, да ту у слободи и у својој души, као легендарни јунак, скује план о ослобођењу своје домовине.

Величанствене су ове појаве, као што је и величанствена наша историја баш у тим најтежим данима.

Постоји један виши ред и закон: Закон правде и правичности, који у све што је не-

пормално и нездраво већ у зачетку усађује свој визум пропасти. Дан турске пропасти морао је доћи, као што је дошао и дан пропасти једне друге државе, која као ни Турска није могла, нити знала, нити хтела да схвати потребе нашег народа у оним деловима наше државе, где се он од давнина налазио, или где је бежећи са својим народним светињама, тражио склоништа пред турским злочиним.

У шумадијском селу Орашцу, недалеко од Аранђеловца, 8 новембра 1803, под прет-

Г. инж. Милан Нешић, председник Општине београдске

њом најтеже казне за издајнике, донели су тадашњи прваци српског народа одлуку о ослобођењу. Започета је гигантска борба у којој се од самог почетка као централна личност истиче славнога помена Велики Вођа Карађорђе.

Везани својом светом заклетвом, устаници су пошли у народ, бодрећи га и будећи наду на ослобођење. Турски је зулум био на врхунцу; 1801 био је уморен Хаци Мустафа (београдски паша од 1793) велики поборник турског реформистичког покрета и доказани заштитник потаченог народа и његових права; у Београду и у земљи завладале су злогласне дахије: Фочић-Мехмед ага, Аганлија-барјактар, Кучук Алија и Мула Јузиф у чијим се злочинчким главама родио онај паклени план, да се на препад посеку сви знаменити

Срби: кнезови, свештеници, учитељи и сви мушкарци старији од 15 година.

И то се догађало у свитање XIX века, у доба: ренесансе, хуманизма, слободоумних идеја за које је Француска пролила толику крв! Па ипак је цео свет, и ако обавештен о свему, остао пасиван и нем на све српске молбе. Требало је, да се сам српски народ спасе својим сопственим силама; требало је, да се у његовој средини нађу људи гвоздене грађе и срца. Е, такви су људи и били оне српске усташе, који 14 фебруара 1804 у присуству многобројног народа, одржаше своју прву Народну скупштину на којој би потврђено решење о устанку против Турака и на којој Карађорђа изабраше за „Верховног Војда“.

Као једну од главних тачака на своје програму, усташе су тада биле поставиле заузеће и ослобођење свог Београда, главе пашалука и тадашњег главног центра за снабдевање турске војске оружјем и џебаном.

Познато је, какве су огромне своте потрошили Аустријанци за утврђење Београда за време своје владавине од 1717 до 1740. На учвршћењу Београдске Тврђаве и вароши радио је цео низ година тада најпознатији војни архитекта Доксат фон Морец који је касније у њој и умро. Варош је била сва опасана дубоким ровом и бедемима кроз које се као у најутврђенији град улазило само кроз тешке камене капије. И ако су ти бедеми у доба устанка били знатно измењени, ипак су они претстављали огромну препону, коју је требало савладати. Требало је пронаћи места, где су бедеми најслабији, требало је провалити кроз тешке забрављене и турском стражом чуване капије...

У Карађорђевој војсци били су окупљени најхрабрији људи. Велика идеја „За крст часни и слободу златну“ деловала је магичном силом на сваког ко се осећао син ове земље. На страну усташа, слушајући унутрашњи глас свог јуначког срца, прешао је и познати бимбаша Конда, Старосрбијанац из Полога и Хришћанин, који је тада служио у турској војсци.

Конда је био онај бранилац Београда из првог устанка, који је указао на место у београдском беду куда је било најлакше продри. Конда је био тај који је идући напред с другим срчаним и себи равним јунаком Узун Мирком Апостоловићем, Старосрбијанцем, као и са још пет својих верних другова, на дан одлучног јуриша на Београд, у рану зору на Првозваног Андреју 30 новембра 1806 године, борећи се као лав и сав покривен ранама, ПРВИ продри у Београд, указујући пут осталим усташама, који су предвођени Карађорђем, Станојем Главашем, Васом Чарапићем и осталим јунацима, јуришали и борили се као дивови. Ето тога дана у 10 сати, пре 125

година, ови див-јунаци освојише град. После вековног ропства Београд је био враћен и ослобођен.

Под београдским зидинама пало је тада 55 јунака. Скупа с њима смртно је рањен и велики јунак Васа Чарапић. Издахнуо је неколико сати после боја у Карађорђевој табору на Ташмајдану. Према његовој изричној жељи, његови су посмртни остаци сахрањени код манастира у Раковици, где се и данас чувају, са највећим пијететом; посмртни остаци осталих јунака сахрањени су поред Крагује-

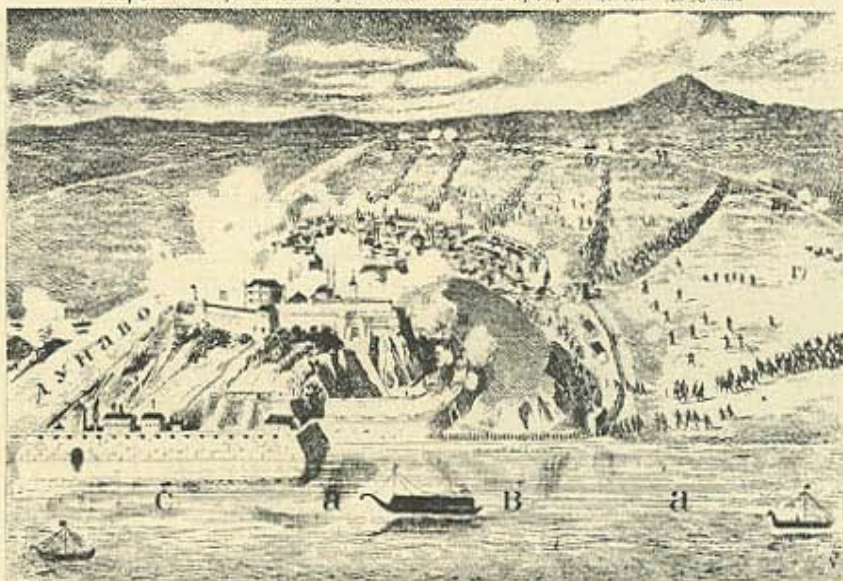
Све што је Београд постигао кроз ових 125 година свога живота од 30 новембра 1806 захваљује својим првим великим борцима. На слободи, сазиданој на њиховој величанственој жртви, Београд, који је географски увек био наш, постао је наш и по својој социјалној структури, по свим својим главним спољним и унутарњим ознакама.

Је ли онда чудо, да људи у опште а напосе ми Срби и Југословени, ценимо иштујемо слободу преко свега! Прави је живот могућ једино у слободи; права се култура

КАРАЂОРЂЕВО ОСВОЈЕЊЕ БЕОГРАДА

На светог просветитеља Андрију 30. Новембра 1806. године

I. Дорчи II. горњи Град III. Карађорђе IV. Варањ V. Шанај ово Београда стављеном утврђен VI. Принца Евгенија и Јаснаша Шанај Варањ од Саве до Јунаја

Историје Србске, гл. Таш Мајдану битва на Варању, гл. Савица, до Ала, преко Јунаја, према једном Граду — Јунаја на Београд. I. Кара Ђорђе на Сави, Капиту утврђено у Варању од Црног, II. Кнез Св. Маринић на Варањ Капиту, III. Војвода Васа Чарапић, на једној Ставици Капиту, IV. Народна Старија Јунаја на Варањ Капиту, V. Срба 20.000 са 24 топа, Турцима до 15.000 са 280 топова.

вачког друма, с десне стране Мокролушког потока, у данашњем Карађорђевој парку, где се диже скромни споменик кога је 1848 године подигао Кнез Александар Карађорђевић.

Господо, од великог датума освојења Београда најславнијег у историји нашег града, ових дана се, како рекох, навршило 125 година, — један велики период времена, који је пун великих догађаја, пун борбе и прегнућа нашег народа, да у свим правцима друштвеног живота постигне оно, што би иначе постигао мирним, еволутивним путем, да није морао бити брана другим народима против страшног турског господарства.

Међутим, сви потоњи велики историски догађаји, велика јунаштва и пожртвованост племенитих бораца за очување крваво задобијене слободе Београда, само су увеличали славу ових првих жртава. Сви су се касније борци одушевљавали на њиховом великом примеру: њихов гроб је постао источник родољуба за све млађе генерације.

једног народа може развити само у слободи и за то наша захвалност према нашим претцима, који јуначки падоше под зидинама Београда, борећи се за његову слободу, неће никад бити довољно велика.

Тек сад, у слободи, могла се у целости показати и витална снага нашег народа, његове велике културне способности, његов смисао за све више циљеве човечијег духа, за његова схватања и осећања. За ово, релативно ипак кратко, време ми видимо у Београду један гигантски културни развој. Културни историк, који би све то проучавао познавајући за како је кратко време то створено, претпоставио би у истини да је за ово стварање био потребан низ векова.

Центар југословенске културе, центар велике југословенске идеје, пун полета за даља стварања на свим пољима, БЕОГРАД НЕЋЕ НИКАД ЗАБОРАВИТИ СВОЈЕ ПРВЕ ДИВ-ЈУНАКЕ И ОСЛОБОДИОЦЕ. Имена: Карађорђа, Васа Чарапића, бимбаше Конде, Ста-

ноје Главаша и Узун Мирка, не само да кра-се улице наше престонице, за коју су они пролили своју крв, већ ће остати исписана вечним словима у душама свих његових нараштаја, остаће им вечна успомена као што им је и слава вечна.

А светли дан Првозваног Андреје остаће увек најславнији и најсветији дан у историји нашег Београда, као дан који нам је донео слободу, то највеће благо нашег народа. Славећи га, ми одајемо израз највећег поштовања неумрлим сенима његових бораца из 1806 године; наша захвалност и радост за постигнуту слободу Београда мешају се са оном радошћу, са којом су се и ови племенити борци борили за његову слободу.

На данашњи дан, господо, пре 25 година а то ће рећи на стогодишњицу од дана 30 новембра 1806 године — Суд и Одбор града Београда, као законити претставници свих Београђана, одржали су такође једну свечану седницу на којој је био донет и цео низ одлука, којим су вотирани кредити у износу од преко милион динара за разне хумане уставе, које би се имале подићи у спомен освојења Београда од Турака.

Желећи у првом реду да сачувамо трајан спомен на овај велики дан код наших млађих грађана, желећи да пружимо нашај деци могућност да се на начин, који је доступан децијем интересу и схватању, већ у детињству упознају са великом историјом свог родног града, да се код нашег подмлатка већ у де-

тињству шири љубав и интерес према свему што се односи на Београд, како у његовој прошлости, тако и у будућности, — Суд општине града Београда донео је одлуку и нашао средства да се изрази „ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА БЕОГРАДА, У ПРИЧАМА“, и поверио је израду ове историје референту наше Општинске библиотеке и музеја, Д-р Марији Илић-Агаповој, која се нарочито бавила овом идејом и која већ неколико година прикупља потребан материјал за ову сврху. Књига ће се издати као прво издање дечије библиотеке Општине града Београда. Од примерака, који ће бити дати у продају, основаће се фонд за издавање даљих књига дечије библиотеке О. Г. Б., чиме ће се потпомоћи опште позната потреба за добром литературом.

Објављујући ову одлуку на данашњој свечаној седници, ја вас молим, да одамо пошту сенима храбрих ослободилаца нашег Београда и да им сви, из дубине захвалне душе наше, клинемо:

СЛАВА ИМ!

— Слава им! поновили су одборници.

Тиме је завршен свечани комеморативни део ове седнице и настављена је редовна седница према дневном реду.

Честитајући председнику инж. г. Нешићу на овако лепом и топлим говору, одборници су захтевали да се ради његовог значаја исти објави текстуелно у „Београдским општинским Новинама“.

Први састанак Народне скупштине

После три године прекида парламентарног живота, прекида диктованог интересима државе и нације, ушли смо по пуном смирењу и оздрављењу нашег политичког живота, понова у парламентарни живот.

У понедељак, 7. окт., отворена је у Београду прва седница Народне скупштине.

Ретко је за које заседање скупштине било везано толико нада и интереса као за ово. Из свих крајева наше простране отаџбине стижу многи изасланици, или приватни интересенти, и сви чекају да ова скупштина донесе боље, срећније и срећеније дане.

Нарочито се велика нада полаже за скоро и успешно решење привредне кризе, за скори полет трговине и индустрије, једном речју за пуну обнову привредног живота у вароши и на селу.

У самој скупштини тога дана био је свечан, празнички изглед.

На згради народне скупштине вила се тога јутра државна застава: знак да је Народна скупштина на окупу.

Седмог децембра у згради Народне скупштине

7. децембра отворен је ванредни и при сазив народне скупштине. Тога јутра још пре осам часова оживели су кулоари Народне скупштине. Стари парламентарци састајали су се одмах по групицама, а нови су се између себе упознавали.

Око девет часова дошао је у скупштину Претседник Краљевске владе г. Петар Живковић. Са овацијама одушевљења прилазили су му у групама народни посланици и поздрављали га.

Пред скупштином се такође осећала живост. Народ и грађанство су се изразито интересовали за почетак скупштинског рада. Због тога је цео тај крај Београда оживео.

ПРВА СЕДНИЦА

Тачно у 9.15 часова скупштинским звоном позвани су народни посланици на своју прву седницу. Посланици су одмах заузели у дворани своја места... Све су посланичке клупе пуне. Пуне озбиљним, достојанственим људима, многим и новим, до сад непознатим нашој парламентарној прошлости. Али има и ветерана из оне историјске скупштине, која

је прокламовала Блаженопочившег Петра I. за Краља Србије.

Галерије су биле пуне. Ложе исто тако. Нарочито новинарска. У дипломатској ложи заузели су своја места страни претставници. Између осталих г. г. Шварцбург - Гинтер, пољски министар, Штрандман, бивши руски посланик у Београду, Д-р Мелч, аташе Чехословачког Посланства и други.

Зазвонило је и треће звоно. И док су се његови одједи губили по кулоарима, у дворану улази Претседник Краљевске Владе г. Петар Живковић са члановима владе. Улазак Претседника г. Живковића и чланова владе поздравили су народни посланици френетичким узвицима „Живео“! „Живели“!

Када је Краљевска Влада заузела своја места и пошто је извршен једногласни избор г. Д-р Вјекослава Спинчића, за привременог Претседника као најстаријег посланика, г. Спинчић је отворио овај први сазив скупштине једним врло лепим говором.

У скоро побожној тишини стари национални ветеран г. Д-р Спинчић одржао је овај говор:

— Господо посланици, после безбројних жртава и огромних напора читаве наше нације ми смо се коначно ујединили и сан свију наших народних заточника и мученика постао је стварношћу. Ми смо се ујединили у велику недељиву и моћну државу. После столетног ропства ми смо се за време нашег робовања морали борити сваки на своме фронту, ми смо нуждом прилика морали да израђујемо наш племенски индивидуализам да би смо били чвршћи и отпорнији у борби, ми смо са том племенском мисли и племенским особинама ушли и у нашу уједињену државу.

После уједињења нова наша заједничка кућа, наша народна држава морала је имати једно веровање и једну јединствену, заједничку националну и државну мисао, која ће бити чврст амалгам и јак цемент свију народних снага и која ће диктовати свима један јединствени душевни препород. Сви су наши светли умови и народни прегаоци тежили за том скупштом и заједничком идејом и сви су они желели да се велики народни сан оствари у јединственој држави, јер је само заједничком и свима

нашим племенима близој идеологији могуће извести стапање свих наших народних снага у једну велику, културну и социјалну заједницу. И баш због тога јер наш народ после уједињења није имао јаке заједничке идеологије морао је проћи кроз поновне кушње и невоље. Биле су се разбуктале племенске страсти и претиле су да униште све оно што се до тада учинило и да све крваво стечене тековине политичким трзавицама и неразумношћу доведу у питање. Хва-

у светлим умовима и оно што је било у срцима свих оних који су у далекој прошлости написли за овим уједињењем свега нашега народа, све је то мудри наш Владар остварио. Зато ће сав наш југословенски народ увек и вазда гајити највећу љубав за свога великог Владара Краља Александра (Сви посланици устају и узвикују: Живео Краљ!) ... јер је донео коначно измирење међу браћом и јер је указао на нове путеве. Нека му је дика до вика!

Са прве седнице Народне скупштине: Краљевска Влада и претседништво Скупштине

ла Господу, да се је готово у последњем моменту поновно издигао вечити дух здраве нације и једним потезом учинио крај једином немогућем стању. Највећи син ове земље, светао и славан потомак неумрлих предака узвишени и мудри наш Владар, Њ. В. Краљ Александар (Сви посланици устају и бурно и дуготрајно кличу: Живео Краљ!) ... поставио је Својом прокламацијом од 6 јануара 1929 године и актом од 3 октобра исте године, те чином 6 септембра 1930 нов правац и јасне смјернице садање и будуће државне и националне политике. Тиме је југословенска мисао постала национална и државна подлога, на којој се могу изравнати сва наша племена и стопити у једну нераздрживу целину. Сви смо стали на равну ногу и наше је обзоре постало велико и наш је народни друм постао широк. Да се несметано развијемо сви у истоме смеру. Да сва браћа буду истинито равноправна и да сви буду имали иста права и исте дужности. Оно што је било

Господо посланици, ми смо сви дужни да порадимо на тој великој југословенској идеји, да створена Југославија постане и савршена Југославија по опсегу и суштини, јер без Југославије чврсте и једнодушне нема живота ни за једног њезиног грађанина. (Сви посланици кличу: „Живела Југославија!“). Осечајући сву важност и значење нашег географског положаја и с обзиром на здрав, радан и истрајан наш народ, ми ћемо повезани једном јединственом југословенском мишљу моћи да узмемо учешћа у међународној сарадњи осталих културних држава.

Понosan сам и заносан, што сам пред залаз свога живота доживео да видим и да учествујем у раду прве југословенске Народне скупштине. Све патње кроз које сам прошао у борби заједно за народом на много се губе после овог величанственог успеха. На много, на посве: у мом срцу легао се бол са онима нашим који нису с нама, али који су духом несумњиво међу нама.

Проћи ће и то. Верујем у правду Бога великога и несломљиву вољу нације. Поздрављајући овај састанак прве Народне скупштине Краљевине Југославије, ја Вас, драга браћо молим, да скупа са мном одате своје искрено и срдечно признање Њ. Величанству Краљу Александру (Сви народни посланици устају и кличу: Живео Краљ!) ... Његов узвишени Дом! (Сви посланици дуготрајно кличу: Живео!) Напокон поздрављам и све вас господо посланици, који сте се окупили овде да радите предано и са љубављу у духу нових идеја за наш народ. Прегнимо зато сви да у ово тешко доба олакшамо невоље које тиште наш народ и да му омогућимо ведру и сретну будућност.

У име Бога отварам прву југословенску Народну скупштину. (Живео Претседник!).

Пошто је председавајући Г. Спинчић завршио свој говор, који је поздрављен дугим аплаузом, сви су народни посланици предали своја пуномоћја за верификацију.

Тиме се завршила прва седница Народне скупштине.

Образовање посланичког клуба

Још истога дана, 7 ов. м., одржан је један састанак народних посланика у дворани скупштинској. Овом састанку присуствовали су сви народни посланици.

Претседник Министарског Савета и Министар Унутрашњих послова г. Петар Живковић поздравио је посланике следећим говором:

— Господо, као претставник наше заједничке кандидатске листе, сматрам за прву дужност да вас поздравим и да вам захвалим на вашем пожртвовању и уложеном труду око избора. Ми смо, господо, у врло озбиљно време, у време финансијске и опште привредне кризе добили велико поверење од народа, који очекује од нас много и који за побољшање своје економске кризе полаже велику наду на наш рад.

Зато, свесни тога, ми се морамо најозбиљније, са највећим самопрегоревањем и у потпуној слози, посветити послу за добро нашег народа и за напредак наше миле Краљевине Југославије, те да би оправдали како те наде, тако и поверење које чам је указано. И нека Бог да, да овај наш рад за целу четворогодишњу периоду буде плодан и срећан, а са жељом: Живели, господо!

Говор Претседника Владе Г. Живковића био је бурно поздрављен. Затим је из средине народних посланика устао господин Д-р Пивко, посланик за срез Марибор — Леви Брег који је захвалио у име другова послани-

ка Господину Претседнику на његовом говору. После тога Г. Д-р Пивко предложио је да се организује један заједнички посланички клуб, а у исто време да се изабере и један нарочити одбор, који ће израдити статуте клуба. Предлог је од стране г. г. посланика једногласно усвојен.

На крају је изабран одбор за израду пројекта статута посланичког клуба. У тај одбор ушли су народни посланици: г. г. Растко Пу-стослемшек, Ђорђе Ђирић, Шукрија Куртовић, Д-р Иван Лончаревић и д-р Ото Гавранчић. Овим је састанак закључен.

Избор Верификационог одбора и Главног клубског одбора

Други претходни састанак народне скупштине био је посвећен избору Верификационог Одбора.

Листа Верификационог одбора, која има 21 члана, примљена је акламацијом.

При конституисању његовом за претседника истог изабран је г. Милан Симоновић.

Верификациони одбор завршио је свој рад 11 ов. м. У своме извештају он је предложио да се сви посланички мандати оснаже, изузимајући мандат г. д-р Ђорђа Брањковића за срез оточачки, где се у селу Шкаре II морају понова извршити избори — па тек онда да се донесе дефинитивна одлука по питању овога мандата.

Избор Главног Одбора посланичког клуба.

У скупштинској дворани за седнице, под председништвом претседника одбора за израду клубских статута, г. д-р Отона Гавранчића, одржана је 8 ов. м. друга седница, којој су присуствовали сви народни посланици.

На седници је известилац одбора, г. д-р Лончаревић поднео реферат о начину како да се изврши организација клуба народних посланика.

После краће дискусије, у којој су узели учешћа најпре г. д-р Погачник, а затим претседник Министарског савета г. Петар Живковић, сви присутни посланици једногласно су решили, да према предлогу одбора приме привремени статут Клуба народних посланика, изабраних на листи претседника Министарског савета г. Петра Живковића. Тај предлог статута гласи:

Привремени статут посланичког клуба

§ 1. Народни посланици изабрани на земаљској листи г. Петра Живковића, Претседника Министарског савета и Министра унутрашњих послова оснивају свој клуб.

§ 2. Претседништво Клуба састоји се из Претседника, пет потпретседника, четири тај-

ника и два благајника.

Претседништво Клуба уједно је извршни орган пленума клуба и главног клупског одбора.

§ 3. Претседник Клуба у споразуму са потпретседницима сазива седнице Клуба и одређује дневни ред истих. Седницама претседава Претседник, а кад је он спречен, један од потпретседника наизменично по реду.

Тајници воде административне послове клуба по распореду Претседника и одговорни су за клупско тајништво.

Благајник управља клупском благајном. Исплате врши благајник према наређењима Претседника.

Буде ли Претседник на дуже време из било кога разлога спречен вршити управне послове Клуба, замениће га онај потпретседник, кога потпретседници већином гласова изабереу.

§ 4. Тактичко и политичко вођство клуба у рукама је главног клупског одбора, у који поред претседништва улазе Министри и 31 од клуба изабраних чланова. Главни клупски одбор састаје се на позив Претседника, или кад то најмање петорица његових чланова затраже, а и ако то Клуб простом већином присутних чланова закључи. Главни клупски одбор састаје се за време скупштинских седница најмање један пут у недељи.

§ 5. Пленум клуба највиша је клупска инстанција. Он се састаје за време скупштинских седница на позив Претседника редовно најмање сваких 14 дана, а и кад год тако закључи главни клупски одбор, односно кад то затражи једна десетина чланова клуба. На редовним клупским седницама извештавају: Претседништво Клуба, главни клупски одбор, отсеци и нарочити клупски одбори.

Пленум клуба способан је одлучивати, ако седници присуствује бар половина чланова, а одлучује већином гласова.

§ 6. Клуб се може поделити у отсеке и изабрати из своје средине нарочите одборе. Отсеци могу бити стални, и деле се по струкама. Нарочити одбори су привремени и расправљају или нарочита питања, за која су изабрани, или проучавају специјалне прилике.

§ 7. За контролу благајничког пословања и административног посла клупског тајништва, Клуб ће изабрати надзорни одбор од четири члана.

§ 8. За покриће трошкова клупског рада и клупског тајништва, чланови клуба плаћају посебну чланарину, чију висину одређује клуб по предлогу претседништва.

§ 9. Ако се члан Клуба огреши о клупску дисциплину, о дужност, или о част народног посланика, главни клупски одбор може га оптужити клубу. У том случају целу ствар рас-

прављаће у пленуму клуба поднети свој предлог клупски суд.

Пресуда може гласити само: да се поступак дотичног посланика осуђује, или да се он из клуба искључује.

Пресуда постаје извршна, чим је пленум клуба изгласа. На овакву седницу имају бити сви чланови клуба позвани писмено, три дана унапред, уз назнаку дневног реда.

§ 10. Клупски суд броји пет судија и пет заменика, који између себе бирају претседника. Клупски се суд бира у пленуму клуба.

§ 11. Избор за све клупске функције врши се на првој пленарној седници клуба сваког редовног сазива Народне скупштине. Мандат функционера траје до избора нових.

§ 12. Ова правила имају привремени значај. Претседништво клуба израдиће дефинитивни пројекат клупских статута и предложиће га прво пленарној седници клуба после састанка народног представништва на одобрење. Тада ће се клуб и дефинитивно конституисати.

Претседништво клуба и Главни клупски одбор

После тога, пришло се избору претседништва клуба и главног одбора.

Сви присутни посланици са одобравањем и једногласно усвојили су на предлог кандидационог одбора ову листу: Претседник: Никола Узуновић; потпретседници: 1) Илија Михаиловић; 2) Милов, Лазаревић; 3) Јурај Деметровић; 4) Карло Ковачевић; 5) Ловро Петовар; секретари: Михаило Живанчевић, д-р Ђуро Леушић, Милан Мравље, Мустафа Мулалић; благајници: Ставра Трпковић, Арса Фотирић. Надзорни одбор: 1) Драган Краљевић, 2) Владимир Миланчећ, 3) Глиша Тадић, 4) Чедо Захарић.

Главни одбор: Вјекослав Шпиндлер, Јанко Барле, д-р Матија Перић, Светислав Поповић, Милан Ђуковић, Драгутин Перко, д-р Никола Никић, Франо Шнајдер, д-р Шиме Прше, д-р Мирко Ивандекић, Слаих Балић, д-р Илија Шуменковић, д-р Живко Петричић, д-р Славко Шећеров, Ваџић Грђић, Михајло Јевтић, д-р Нинко Перић, д-р Никола Суботић, д-р Добривоје Поповић, Јоца Селић, Милош Катић, Драгић Шелмић, Милан Петковић, Бошко Зељковић, Витомир Видаковић, Крста Стрезовић, Јаков Томић, Миљан Радонић, д-р Ђуро Остојић, Марко Петровић, Влада Милетић.

Затим су аklamацијом изабране четири стручне секције, и то финансиска, социјална и просветна са по 25 чланова и привредна са 35 чланова.

По своме конституисању секције су приступиле проучавању свих актуелних социјално-привредних и културних питања.

Слава Материнског удружења

— Њ. В. Краљица пресекала је славски колач —

Једно од најсоцијалнијих хуманих удружења у Београду јесте Материнско удружење. Оно већ пуне три деценије прихваћа са материнском нежношћу малу и одбачену децу, коју беда, очај или конвенционални стид одбацује на улицу. Материнско удружење прима сву одбачену новорођенчад, храни и

Њ. В. Краљица и Њ. Св. Патријарх присуствују црквеном обреду

негује у своме модерно уређеном дому, а његова социјална секција стара се да им нађе друге родитеље, који ће их адаптирати и старати се о њиховом будућем животу.

Петог овог месеца ово удружење свечано је прославило своју славу Св. Ваведење. Славу је посетио необично велики број гостију. Њ. В. Краљица, која је и највећа заштитница Удружења, такође је присуствовала свечаности. На славу је дошао и Њ. Св. Патријарх.

Свечаности су присуствовали још: изасланик Претседника Владе Г. Будимировић; потпретседник Општине београдске г. Никола Крстић са госпођом; као и госпође страних посланика: фон Пленис и Хасен; претставници свих хуманих друштава у престоници и многобројни пријатељи Удружења.

Неколико минута пре сечења колача у дом се довезла Њ. В. Краљица у пратњи дворске даме г-ђе Сршкић и ордонаса г. г. Мундорфера и Погачника.

На улазу у дом Њ. В. Краљицу дочекале су чланице Материнског удружења, на челу са претседницом г-ђом Влајић, која је Њ. В. Краљицу топло поздравила и предала јој велики букет дивних белих каранфила.

Одмах по доласку Њ. В. Краљице прота

г. Пера Милојевић почео је да врши црквени обред. У присуству Њ. Св. Патријарха Варнаве и епископа Доситеја, Њ. В. Краљица са г-ђама Влајић, Бајлони, Вагнер и Тадић окретала је и пререзала славски колач.

Затим је прота г. Милојевић одржао говор о значају дана и о величини задатка који је ово удружење узело на себе.

Њ. В. Краљица по свршеном црквеном обреду захтевала је да јој управник дома, г. проф. д-р Матија Амброжић, детаљно реферише о стању и приликама у дому.

За време разгледања изложбе дечјег одела, која је нарочито приређена за овај дан, Њ. В. Краљица откупила је све што се могло одабрати за одраслије дечаке.

Њ. В. Краљица се живо интересовала за свако дете у дому, и обилазећи одељења, Она се је заустављала скоро код сваке дечје постелице, где је са правом материнском љу-

Потпретседник Општине београдске г. Никола Крстић, са госпођом, на слави Материнског удружења

бављу миловала ову без родитеља дечицу.

Дечји лекар г. д-р Урош Ружић објашњавао је Њ. В. Краљици стање здравља сваког детета за које се Њ. В. Краљица интересовала.

У подне, Њ. В. Краљица, срдечно поздрављена од свих присутних, напустила је дом Материнског Удружења и одвезла се са својом пратњом у Двор.

Предавање г. Николајевића о модерном капитализму и његовој кризи

Г. Душан С. Николајевић, чије је име једно од највећих у културној Југославији, неуморно ради, обогаћавајући тако рећи свакога дана наш духовни живот. Он је, у пуном смислу те речи, сејач идеја, стваралац. Претпрошле недеље он је у Радничкој Комори одржао велико предавање о капитализму, а поводом дела Фердинанда Фрида о истој теми. Пружио је г. Николајевић широко својим слушаоцима развитак модернога капитализма. У првоме делу предавања г. Николајевић је говорио зналачки, на основу познавања националне и политичке економије, о маломе поседу. Истакао је да се мали посед у многим земљама није још *изживео*. Како привредне форме тек кад се изживе постају штетне по привредну еволуцију, г. Николајевић је указао на Француску. Она је земља малог поседа, потврђеног робеспјеризмом, и због тога је највише поштеђена од опште кризе индустриског капитализма.

Г. Николајевић је прешао после тога на основне мисли Фердинанда Фрида. „У одељку *Крв и Дух* прича Фрид како модерни капитализам у првој својој фази баца на површину личности које се, како каже Фрид, могу ставити поред великих државника, кнежева, насилника и мислилаца.

Привреднике из ове фазе Фрид назива људима од крви. (Blutmenschen) Фрид говори да су се они бацили на предузећа зато што су наследили особине викинга и пирата. Рескирали су много ти људи, који су, по Фриду, били чулно везани за новац. Имали су — каже Фрид — физиолошку потребу да „врховима прстију“ новац пипају.

Може ли се примити ова психологија Фридова? Она је тачна уколико се зауставља на атактистичком пиратству, али је, узета у целини, потпуно неоснована. Сви ти снажни предузетници не би се могли бацати на остварење својих планова, а још би их мање могли реализовати да беху везани за новац до те мере чулно да су га морали чак и пипати „врховима прстију“. Изгледа нам да је тако, чулно, везан за новац један други тип. То је Јеврејин Шајлок, који, зато што је крвљу везан за новац, тражи да Хришћанин Антонио, ако не врати новац, плати дуг фунтом свога меса. То је Молијеров Харпагон, који

је, и ако Хришћанин, гори од Шајлока, и Балзаков Гранде, који умире пред отвореном касом.

Молијер и Балзак су, узгред буди речено, могли дати тако живо оновчене душе зато што су и један и други поникли у народу који има необично развијен инстинкт новца и штедње. Чувена је чарапа у којој француски сељак чува своју уштеђевину. Тако звана *la bas d'e-pargne*. Чулник новца је и Кир Јања нашега класичног писца Јована Стерије Поповића, док — то понављамо — велики подузетник нема физиолошку потребу пипања и пребројавања новца. Он га, иначе, не би пуштао у циркулацију. Често пута он тај новац не види, чак и неће да га види. Гази све дубље у предузећа. Он хоће добит, велику, огромну добит, али не да пипа ту добит. Добит расте и он тера даље. Фридова психологија је оскудна и он не види колико је чудна мешевина тај тип предузетника. Он се од радника научио раду, упорној вредноћи, свакодневности, и са те стране личи велики подузетник на штрајкбрехера који је изневерио своје другове да би радио за себе. Радан, он је реалан, али је тај радни и реални човек у то исто време и једно сањало своје врсте. Опијају га планови за које се он хвата свим својим сањањем и свим својим гусарским егоизмом, готов да у извесним тренутцима, верујући у себе и у своју звезду, стави све на коцку као војсковођа војску у критичној ситуацији“.

Г. Николајевић се затим задржава на Фридовом мишљењу да застој у техничком проналажењу води капитализам индустриски његовом крају. Одбацује г. Николајевић ово Фридово тврђење.

Претпостави ли се и да Фрид има право кад мисли да је изум једини покретач индустриског капитализма и да данас постоји потпун застој у проналажењу може ли се тврдити да застој у изумевању предаје капитализам агонији? У најбољем случају по Фрида, застој може значити само то да се капитализам, док застој траје, неће развијати, али ни у ком случају да капитализам нестаје.

А откуд Фрид може тврдити да је застој, ако га, уопште, има, вечан? Откуд се може

рећи да је проналазачки људски дух на свагда стао?

Привреду све више осваја, татио. Метални новац престаје да игра прворедну улогу. Све сигурније га замењује папир, папир у разним облицима. Овај папир је, по Фриду, ако бисмо тако могли рећи, новчано анемичан. Веран рационалистичком духу своје расе, Фрид одуховљава папир.

Анемија новчана папира, међутим не значи нестајање егоизма из привреде. Човек који ради са папиром не пипа метал и не слуша звецкање новца, али је то, на супрот Фриду, не један човек који је кроз дух победио егоизам металног новца, него један новчани хистерик. Тај папир не би значио за њега ништа да нема подлогу било у злату било у вредностима које се могу претворити у злато. И данас буржоазија сматра да је здрава само она народна привреда у којој новац има златну подлогу. Од ове догме се отступа, али само по невољи и увек у нади да ће се опет моћи вратити златном важењу. Папираш не

пипа метални новац, али, бројећи папире, слуша он њихово шуштање. И то шуштање голица раздражене нерве његовога егоизма и свира похотљиву музику скакања вредности тих папира”.

Г. Николајевић налази да је Карло Маркс, „крај свега тога што је марксизам споран”, генијалан човек по томе што осећа биће незајажљивог капитализма. „Исто онако као што је Николо Макиавели прозрео биће државе”.

Опширно говори г. Николајевић о градској беспослици и „лудилу непрофитираног профита”, које сажиге и потапа робу, да би се само одржале високе цене. Предавање је г. Николајевић завршио славећи силно рад и стварање.

Предавање г. Николајевића било је и као говор прворедно, те је оставило необичан утисак на многобројну публику, састављену из свих београдских сталежа. Она је одличнога писца и беседника поздравила дуготрајним и врло бурним одобравањем. С. М.

СЛУЖБЕНИ ДЕО:**Рад општинског одбора:****ЗАПИСНИК**

XXXI — Друге редовне седнице Одбора Општине Београдске, одржане 15 октобра 1931 године у 6 часова по подне.

Претседавао Претседник г. Милан Нешић.
Деловођа г. Божидар Павловић.

Потпретседник г. Никола Крстић и заст.
Потпретседника г. Исидор Протић.

Од одборника били су г. г.: Драгољуб К. Милошевић, Јов. Гавриловић, Јов. Дравић, арх. Ђ. Бајаловић, Дим. Станчуловић, Д-р Александар Леко, М. Стојановић, Мих. Л. Ђурић, С. Гођевац, Негослав Илић, Дим. Д. Живаљевић, Ј. Видановић, инж. М. Сокић, Д-р Букић Пијаде, Алберт Фирт, Д-р Љуб. Стојановић, Д-р Страш. Ђ. Милетић, Петар М. Гребенац, Д-р Драг. Ђ. Новаковић, Триша Јовановић, инж. К. Букавац, Д-р Драг. Аранђеловић, Бранко Поповић, Д-р Лазар Генчић, Милош П. Радојловић, Ђ. Попара, Тјешмир Старчевић, Јосиф Фрид, инж. Јован Мисирлић, Милован Ј. Матић, Р. Ј. Јовановић и Мил. Ђ. Радосављевић.

1.

Примљен је записник XXIX редовне седнице; а записник XXX редовне седнице није прочитан, пошто још није стигло одобрење надзорне власти.

2.

Деловођа Одбора саопштава да су се извинили одборници г. г. Миловоје Арачић, Благоје Антонијевић, Јоца Поповић, Ставра Трпковић, Д-р Милорад Недељковић и Д-р Мића Анић.

Затим саопштава да је Стручни Правни Одбор дао мишљење да заслужују помиловање: Живадин Анђелковић, Драгомир Јовановић и Драгутин Растовић, оvd. а да не заслужује да се предложи за помиловање Ружица Марић, оvd.

Претседник г. Милан Нешић дао је исцрпан одговор на питања одборника г. г. Драг. Милошевића и А. Фирта о начину наплате трошарине на поједине артикле и робу.

По овој ствари говорили су још одборници г. г. Драг. Милошевић, Петар Гребенац и Алберт Фирт.

Затим Претседник саопштава, да ће се конференција одбора, која је била заказана за петак 16. октобра, одржати у понедељак 19. октобра, према тражењу неколицине одборника, који су истакли да је понедељак подеснији за ову конференцију.

3.

На предлог Суда О. Бр. 27017 Одбор је

РЕШИО:

Да се одобри једномесечно отсуство г. Стојадиновићу Д-р Мирославу, I потпретседнику Општине београдске, почев од 17 октобра тек. год. а према тражењу Господина Министра унутрашњих послова у акту IV. Бр. 1330 од 12 октобра тек. год. с тим да се на дужност има јавити по истеку овог отсуства.

4.

На предлог Суда О. Бр. 26822 Одбор је

РЕШИО:

Да се део данашње Крунске улице од Хартвигове до Престолонаследника Петра од сада зове: улица Књегиње Персиде.

5.

На предлог Суда О. Бр. 27022 Одбор је

РЕШИО:

Да се за проучавање и састав предлога буџета за 1932 годину, поред чланова Стручног Финансијског Одбора, одреде још и одборници г. г. Д-р Драг. Аранђеловић, Д-р Лазар Генчић, Милан Стојановић, Негослав Илић, Петар Гребенац, Ставра Трпковић и Димитрије Живаљевић.

6.

На предлог Суда О. Бр. 26823 Одбор је

РЕШИО:

1. — Да у Стручни Правни Одбор уђе одборник г. Димитрије Живаљевић.

2. — Да у Стручни Технички Одбор уђу одборници г. г. Јордан Видановић и Миловоје Арачић, и

3. — Да у комисију за додељивање помоћи при Одељењу за социјално и здравствено старање уђе одборник г. Јован Гавриловић.

7.

Код тачке дневног реда: „Предлог за образовање сталне комисије за израду Катастра“, прочитан је предлог Суда, па је одборник г. Јован Гавриловић ставио примедбу да Општина већ има особље за израду катастра, и да предложена комисија неће убрзати свршавање овога посла. Наглашава да треба престати са давањем великих награда лицима ван општинске службе, када Општина за исте послове плаћа своје чиновнике. Ако су они неспособни, онда треба узети способне људе. Комисије не сnose никакву одговорност за свој рад, а чиновници сnose одговорност и пред Судом и пред законом. Београђани сnose велике терете па треба водити рачуна,

да се њихов новац троши на потребне ствари, а не на неке непотребне комисије.

Претседник г. Милан Нешић одговара г. Гавриловићу, да је питање израде катастра у Београду такве природе, да се оно не може преломити преко колена. Треба убрзати његово свршавање, а досадашњим начином рада не би се могло предвидети када би био готов. У нашој земљи катастар до сада није рађен, па нема ни довољног броја стручњака за тај посао. Суд је нашао да је установљивање ове сталне комисије једино, што се сада може учинити за убрзање овога посла. У комисију су узети најбољи стручњаци, који се налазе у Београду, и то је гаранција да ће ова комисија добро урадити свој посао.

За овим је на предлог Суда О. Бр. 21208 већином гласова (против један) Одбор

РЕШИО:

Да се установи једна стална комисија, која ће се звати „стална катастарска комисија“, чији су чланови:

1. — Начелник Одељења катастра и добара при Министарству Финансија, који је у исто време и претседник комисије,

2. — начелник војног географског института,

3. — шеф катастарског отсека при Министарству финансија,

4. — шеф отсека за земљишне књиге при Министарству правде,

5. — директор техничке дирекције Општине београдске.

6. — шеф катастарског отсека Општине београдске.

Сталне катастарске комисије је дужност да предлаже Суду општинском начин рада и надзирава тај рад тако, да се катастар Београда доврши за најкраће време и о најмањем трошку.

Стална катастарска комисија предлаже Суду општинском програм рада и буџет одељка за катастарско снимање, као и колаборацију држав. институција за брзо свршавање београдског катастра.

Стална катастарска комисија предлаже Суду општинском све особље за катастарско снимање.

Пуноважно може комисија радити и решавати са најмање три члана, међу којима увек мора бити претседник комисије, као претставник државног катастра, и директор техничке дирекције, као преставник општинског катастра.

Чланови комисије састају се на позив претседника комисије. Сву кореспонденцију комисије потписује претседник комисије.

Кад је спречен претседник замењује га начелник војног географског института.

О свима радовима комисије и одељка подноси стална комисија Суду општинском кратке извештаје месечне, а годишње или по

завршетку сваког већег посла опширан извештај.

Стална катастарска комисија остаје у функцији до завршења катастра општине града Београда. Њени су чланови и претседник функционери у чл. 1 побројани, независно од личности, које та места заузимају. Међутим, Суд општински може и пре тога разрешити или целу ову сталну комисију или поједине чланове, ако нађе да то захтевају општински интереси.

На име хонорара претседник сталне катастарске комисије прима 4.000 дин. месечно, а чланови по 250 динара од седнице. Директор техничке дирекције и шеф катастарског отсека општинског, као чланови ове комисије, не примају никакву награду. Исплате хонорара падају на терет буџета за катастарско снимање.

Стална катастарска комисија ће се старати, да се катастар Београда сврши најдеље до краја буџетске 1933 год., како је то програмом Т. Д. Бр. 5887/31. Суд општине Београдске утврдио. Раније довршење катастра од овога рока даје право комисији на специјалну награду која ће бити за претседника комисије и шефа одељка за катастарско снимање (секретара комисије) по 5.000,— дин. а за сваког члана комисије, сем директора техничке дирекције, по 3.000,— дин. за сваки месец раније довршеног катастра од 31 децембра 1933 године. Ако катастар не буде готов до 31 децембра 1933 год. комисија ће бити дужна бесплатно да ради после тога рока до његовог довршења.

Седницама сталне катастарске комисије присуствује увек шеф одељка за катастарско снимање, он је у исто време и деловође комисије и има права саветовања, а нема права на специјалну награду за ово.

Ово решење ступа на снагу кад Министарство финансија, војске и морнарице и правде одобре напред именованим својим функционерима да буду чланови ове комисије.

8.

Код тачке дневног реда: „Предлог за искоришћење слободног салда бескаматног текућег рачуна код Народне банке у суми од 3.336.234,90 динара“ прочитан је предлог Суда, па је претседник г. Нешић изложио потребу искоришћења остатка из швајцарског зајма.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић ставља примедбу да се из овог предлога види да зајмови, које чини Општина београдска, не иду једино у продуктивне сврхе, него се троше и за подмирење и допуну буџетских прихода. Добро је што Општина одговара својим обавезама према Општинској Штедионици, јер је потребно да се чује и види да је Општинска Штедионица солидан Завод, и да иза ње стоји Општина београдска.

За овим је на предлог Суда О. Бр. 27001 Одбор

РЕШИО:

Да се сума од динара 3,336.234,90 као остатак готовине из швајцарске позајмнице од 26.000.000,— швајцарских франака скине са бескаматног текућег рачуна код Народне банке и унесе у касу Главне благајне као непредвиђени приход у корист партије 15 позиције 1 буџета за 1931 годину.

Износ овај од динара 3,336.234,90 употребити се на следећи начин:

1. — на олакшање конто-корентног зајма од 20 милиона, исплатиће се Општинској штедионици и Заложном заводу износ од Динара 1.000.000,— и

2. — остатак од динара 2,336.234,90 ставиће се на расположење Главној благајни за појачање њених платежних средстава, т. ј. за исплату рачуна и обавеза општинских.

9.

Код тачке дневног реда: „Допуна и измена уговора са Задужбинским одељењем за закуп „Каленићевог Гувна“ и одређивање пуномоћника општине за преговоре о откупу истог земљишта“ прочитан је предлог Суда, па је Претседник г. *Нешић* дао образложење, по коме Суд жели да и даље задржи пијацу на „Каленићевом Гувну“, било да се продужи закуп, било да Општина ово земљиште откупи од Задужбинског одељења Министарства просвете.

Одборник г. *Петар Гребенац* истиче да је још у 1925 години закључен уговор са удовом пок. Влајка Каленића, која је имала само право уживања, али није наследница имања, већ је то Задужбина. Према томе уговор је закључен са несопствеником и на штету општинских интереса. Тражи да чиновник који је такав уговор склопио буде узет на одговор, ако се још налази у општинској служби.

Потпретседник г. *Никола Крстић* одговара г. Гребенцу на који је начин склопљен уговор, и објашњава због чега Општина треба да изврши откуп земљишта за потребе пијаце. Што се тиче чиновника који је склопио уговор, налази да се то питање може накнадно проверити, али је вероватно да је општински пуномоћник добио налог од Суда и Одбора да такав уговор закључи.

Одборник г. *Јован Гавриловић* налази да је незгодно, да у једном овако важном питању, Суд предлаже за пуномоћника једног свог чиновника, да он преговара са Министарством просвете о откуп земљишта. Питање би се и брже и лакше и повољније решило, када би Претседник општине или Потпретседник отишли код г. Министра просвете и објаснили му потребу и жељу Општине.

Претседник г. *Нешић* одговара г. Гавриловићу да Суд одређује пуномоћника за преговоре са Задужбинским одбором, а ако за-

треба интервенција код г. Министра, онда ће он сам или г. Крстић учинити посету г. Министру, да би се ово питање што пре и повољније решило.

Одборник г. *Д-р Страшимир Милетић* слаже се са гледиштем г. Гавриловића.

Одборник г. *Д-р Драгољуб Аранђеловић* истиче да питање продаје земљишта, на коме је општинска пијаца, није тако просто, јер је са правног гледишта оно прилично компликовано. Ко ће да купи једно земљиште, чији је власник Задужбинско одељење, а на коме Општина има изграђену пијацу, и према томе има и извесна права. Налази да би се ово питање најповољније решило директним преговорима са г. Министром просвете.

Одборник г. *Бранко Поповић* поткрепљује гледиште г. г. Гавриловића и Аранђеловића, и налази да треба препустити Суду решење овога питања, јер је несумњиво да ће Суд уложити потребну добру вољу, и изабрати подесан начин да се ово питање што боље реши.

За овим је на предлог Суда О. Бр. 26894 Одбор

РЕШИО:

Да се у нацрту уговора, који се имао закључити са Задужбинским отсеком Министарства просвете, по коме се узима у закуп од Задужбинског отсека један део имања на коме постоји пијаца зв. „Каленића Гувно“, а по захтеву Задужбинског отсека, учине ове измене и допуне:

Да се измени тач. 6. и да гласи: „таксу за потврду овога уговора плаћа купац — Општина града Београда“, у место реченице: „таксу за потврду овог уговора плаћа куподавац Задужбински отсек Министарства просвете“.

Да се после тачке 6. дода нов став који да гласи:

„Овај уговор престаје да важи онога дана, када Задужбински отсек прода ово закупљено имање, и када продаја постане извршена, а ако се Општина града Београда пре дана продаје не споразуме са Задужбинским отсеком за откуп овога имања.“

Пошто ће Задужбински отсек на дан 5. новембра 1931 год. изложити јавној продаји поред свога осталог имања, и ово закупљено имање зв. „Каленића Гувно“, то Суд одређује од своје стране г. *Д-р Драгољуб Ђулизибарића*, директора Привредно-финансијског Одељења, који ће пре одређенога дана покушати закључење директног споразума, у противном присуствовати овој продаји и лицитирати имање за рачун Општине, коме ће Суд издати специјално пуномоћство са овлашћењем до које ће суме имати права да имање лицитира.

10.

Код тачке дневног реда: „Закуп имања масе пок. Свет. Николајевића у Јовановој улици за потребе пијаце” прочитан је предлог Суда, па је одборник г. Милан Стојановић истакао да је и раније било говора у одбору о закупу овога земљишта, које није потпуно искоришћено онако како је комисија била предложила. Ако је земљиште потребно за пијацу, онда га треба рационално искористити, да Општина не губи на њему, јер је до сада плаћано 15.000,— динара месечно, а Општина је знатно мање примала.

Претседник г. Милан Нешић одговара да је садашњи Суд решен, да приступи рационалном искоришћавању простора, јер то захтевају потребе саме пијаце. Приступиће се извршавању предлога комисије. Услови су сада повољнији јер је површина земљишта повећана за 500 м² а закупна цена смањена за 2.500 динара месечно.

Одборник г. Ђура Бајаловић налази да је за рентабилност овог закупа рок од две године кратак, и да би он био много повољнији када би се закључио на три године, пошто Општина намерава да уложи извесне инвестиције за изградњу барака на овом простору.

Одборник г. Алберт Фирт налази да би овај закуп дао много веће приходе, ако би се са тог земљишта уклонила т. зв. кванташка пијаца.

За овим је на предлог Суда О.Бр. 27049 Одбор

РЕШИО:

„Да се продужи закуп дела имања Анке С. Николајевића на углу Јованове и Вишњићеве улице за потребе пијаце, под следећим условима:

1. — Да закупна цена износи 12.500,— динара месечно.
2. — Да се од стране закуподавца повећа површина коју је Општина до сада држала са око 500 м² ради подизања нових барака — продавница на томе простору.
3. — Да се месечни износ кирије плаћа унапред.
4. — Да рок закупа траје још три године, почев од 1 новембра 1931 год.”

Предлог г. Бајаловића да закуп траје три године примљен је (са једним гласом против).

11.

На предлог Суда О.Бр. 26968 Одбор је

РЕШИО:

Да се изврши зидање нових гробница на Новом гробљу у парцели бр. 79 и посао уступи према мишљењу Стручног Техничког Одбора предузећу „Уједињена Југославија” за суму од 501. 687,40 динара, чија исплата пада на терет парт. 52 поз. 1. буџета за 1931 год.

Надзорни архитекта на овом послу биће архитекта г. Марко Андрејевић.

12.

На предлог Суда О. Бр. 27023 Одбор је

РЕШИО:

1. — Да се одобри резултат II. оферталне лицитације одржане на дан 12 августа 1931 год. за набавку покретне дизалице за ливницу Дирекције трамваја и осветлења.

2. — Да се испорука ове дизалице уступи фирми инж. Карло Шанцер из Београда, као најповољнијем понуђачу за суму од 110.700,— дин. у свему по прописима и условима лицитације.

3. — Издатак за ову набавку пада на терет зајма од 26.000.000 швајцарских франака а из већ ангажованог кредита.

13.

1. — Да се Вукосави, удови Душана Бранковића, радника у отсеку ложионице Дирекције трамваја и осветлења, одреди стална месечна помоћ у износу од 1.000,— динара, рачунајући од 19 септембра 1931 године као дана када је именовани погинуо несретним случајем при вршењу званичне дужности.

2. — Да се г-ђици Јованки Бранковић, кћери г. Боривоја Бранковића бив. служитеља Општине београдске, који је провео више од 15 година у општинској служби, одреди стална месечна помоћ од 600,— динара пошто је болесна, а уз то нема других средстава за живот.

Овај издатак пада на терет редовних партија и позиција за давање месечне помоћи.

14.

На предлог Суда О. Бр. 27021 Одбор је

РЕШИО:

Да се г-ђи Софији, удови Николе Васића, бив. општинског инжењера, који је провео више година у општинској служби, и умро 1913 г. као војни обвезник, повећа досадашња месечна помоћ од 80 на 600,— динара, пошто има двоје деце, које школује на београдском Универзитету, а за чије издржавање нема довољно средстава.

Овај издатак пада на терет партије 126 поз. 7. буџета за 1931 годину.

15.

На предлог Суда О.Бр. 25510 Одбор је

РЕШИО:

Да се одобри измена регулације улице Миодрага Давидовића и Нове улице како је то у плану учртано плавом бојом.

16.

На предлог Суда О. Бр. 24327 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји измена регулације Булевара Ослобођења (Шумадијске улице) како је то у плану плавом бојом означено.

17.

На предлог суда О.Бр. 26365 Одбор је

РЕШИО:

1. — Да се усвоји протокол колаудације о извршеним радовима на новој обради Кне-

жевог Споменика, које је радове извело Грађевинско Предузеће „Шумадија“ Ристе Ристића према решењу Суда и Одбора А. Бр. 20822/27.

2. — Да се поменутом предузећу исплати сума од 24.330,24 динара као остатак потраживања за овај посао, чија ће исплата пасти на терет партије 128. поз. 17. исплате обавеза из ранијих година.

3. — Да се предузећу врати допунска кауција, која му је задржата приликом исплата привремених ситуација а на основу оригиналних признаница, које ће том приликом вратити благајни.

18.

На предлог Суда О. Бр. 26368 Одбор је РЕШИО:

1. — Да се одобри протокол колаудације о извршеним радовима на калдрисању Катићеве улице на делу од Шумадијске до Бирчанинове, које је радове извело предузеће М. Антоновића сходно решењу Суда и Одбора Општине београдске А. Бр. 13124 од 20. јула 1927 године, као и протокол суперколаудације целе Катићеве улице.

2. — Да се предузећу М. Антоновића исплати остатак потраживања у износу од 82,22 динара за део од Шумадијске до Бирчанинове улице.

3. — Издатак од 82,22 динара да падне на терет партије 128 поз. 17 на име исплате обавеза из ранијих година.

4. — Пошто је ова улица дефинитивно цела примљена, то се предузећу М. Антоновића може вратити допунска кауција, која му је задржата приликом исплата појединих ситуација а на основу оригиналних признаница које ће том приликом вратити благајни.

5. — Да се предузећу М. Антоновића врати од целокупне основне кауције, која је положена за III групу радова у обвезницама ратне штете у суми од 1.600.000,— динара сразмеран део за овај посао у износу од 18.900,— динара рачунајући по курсу полагања кауције у 1927 год.

19.

На предлог Суда О.Бр. 26207 Одбор је РЕШИО:

1. — Да се усвоји протокол суперколаудације о извршеним радовима у улицама Војводе Богдана и Синђелићевој, које је радове извело предузеће М. Антоновића арх. из Београда према решењу Суда и Одбора А. Бр. 13124 од 20 јуна 1927 године.

2. — Да се предузећу М. Антоновића врати допунска кауција која му је задржата приликом исплата појединих рата за дотичне улице а на основу оригиналних признаница, које ће том приликом вратити благајни.

3. — Да се предузећу М. Антоновића врати од целокупне основне кауције, која је положена за III групу радова у обвезницама ратне штете у суми од 1.600.000,— динара сразмерни део за овај посао у износу и то: за Војводе Богдана ул. од 38.600,— динара и за Синђелићеву улицу од 22.700,— динара рачунајући по курсу на дан полагања кауције у 1927. години.

4. — Да се предузеће за потраживање даљег одржавања калдрме преко гарантног рока као и интереса за допунску и основну кауцију накнадно обрати суду Општине како би се ово питање могло решити.

20.

Код тачке: „Експропријације и апропријације“ Одбор је

РЕШИО:

1. — На предлог Суда О. Бр. 26661:

„Да се изврши експропријација једног дела земљишта од имања задужбине Министарства просвете које се налази у лицу Реонској, а у површини од 908 м², за потребе пролаза колектора за нечисту воду којим ће се спровести канализација Котежа „Неимар“.

Ова експропријација да се изврши у смислу чл. 8 Закона о атару.

За општинске процениоце одређују се г. г. Милан Тодоровић, извозник Св. Савска 18 (зам. Петар Саздић, трговац Кн. Михаилова ул.) и Милан Драгојловић, инжињер Далматинска ул. бр. 62 (зам. Глигорије Вукчевић, инжињер Теслина бр. 5.)”

2. — На предлог Суда О. Бр. 26536:

„Да се апроприше имању г. Ивана Павловића у Скендербеговој улици земљиште Регулационог фонда општине Београдске у површини од 33,96 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 400,— динара по метру квад. Преносне таксе сноси купац“.

3. — На предлог Суда О. Бр. 26837:

„Да се усвоји записник процене од 27 маја 1930 године и да се изврши замена за експроприсано имање г. Ивана Крижниера на углу Гучевске и Малешке улице у површини од 513,60 м² са постојећом грађевином, с тим да му се да општинско земљиште у Ђушиној улици на комплексу старог Јеврејског гробља по парцеларном плану парцела 5 у површини од 424,60 м². Преносне таксе сноси сопственик“.

Седница је закључена у 8,45 увече.

Оверавају:

Деловођа
Бож. Л. Павловић, с. р.

Претседник
Београдске општине
Инж. Милан Нешић, с. р.

ЗАПИСНИК

XXXII — Друге редовне седнице одбора Општине београдске одржане 30. октобра 1931 год. у 6 часова по подне.

Претседавао претседник г. Милан Нешић.
Деловођа г. Божић Павловић.

Потпретседник г. Никола Крстић и заст.
Потпретседника кмет - правник г. Исидор Протић.

Од одборника били су: г. г.: Драг. Матејић, Јов. Дравић, Дим. Станчуловић, Драгољуб К. Милошевић, арх. Ђура Бајаловић, Ј. Видановић, Д-р Лазар Генчић, Јоца Поповић, Д-р Александар Леко, Негослав Илић, Тр. Јовановић, Тјеш. Старчевић, Јов. Гавриловић, Милован Ј. Матић, Светозар Гођевац, Богдан Крекић, Д-р Букић Пијаде, инж. К. Букавац, Дим. Живаљевић, Петар М. Гребенац, Милош П. Радојловић, Д-р Драг. Аранђеловић, Т. Здравковић, Д-р Страш. Љ. Милетић, Р. Ј. Јовановић, инж. М. Сокић и Д-р Драг. Ђ. Новаковић.

1.

Примљени су записници XXX и XXXI редовне седнице.

2.

Деловођа Одбора саопштава да су се извинили одборници г. г. Д-р Мића Анић, Мишајло Ђурић, Д-р Милорад Недељковић, Јосиф Фрид, Благоје Антонијевић, Д-р Љуба Стојановић, Ђорђе Попара и Миливоје Арачић.

Претседник г. Милан Нешић даје обавештење по питању одборника г. Негослава Илића о несрећном случају који се десио у Електричној централи, где је погинуо један радник услед тога што се срушила једна шупа. — По овој ствари говорили су г. г. Негослав Илић, Дим. Живаљевић и Драгољуб Милошевић, па је Одбор ставио у дужност г. Живаљевићу да испита цео случај и утврди до кога је кривица, што је дошло до рушења шупе.

Затим Претседник г. Нешић саопштава да ће се у понедељак 2. новембра у 10,45 часова одржати помен на француском војничком гробљу и моли г. г. одборнике да овом помену присуствују у што већем броју.

Одборник г. Петар Гребенац тражио је да се пред Стручни Правни Одбор изнесе на испитивање случај упропаштавања једног општинског аутомобила ван атара општине Београдске, а тако исто и случај неовлашћено издате наредбе од стране једног члана Суда, по којој се шефу Таксено-привредног отсека даје право да сам може решавати о таксама из области његове надлежности.

3.

На предлог Суда О.Бр. 27661 Одбор је РЕШИО:

Да се за потребе будуће Народне скупштине накнадно уступи на привремену упо-

требу, поред већ одобрених 1.000 м² општинског земишта, које се граничи са земљиштем позоришне зграде на Врачару, још 167 м² ради уређења колског саобраћаја око скупштинске зграде.

4.

Код тачке дневног реда: „Предлог за образовање комисије за проучавање питања сузбијања скупове у Београду“, прочитан је предлог Суда, па је Претседник г. Милан Нешић укратко изнео задатак и циљ ове комисије. У дискусији која се развила учествовали су г. г. Милован Матић, Петар Гребенац, Д-р Лазар Генчић, Д-р Букић Пијаде, Радисав Јовановић и Негослав Илић, па је Одбор на предлог Суда О.Бр. 27455

РЕШИО:

Да се образује једна комисија одборника која ће проучавати мере и подносити предлоге за сузбијање скупове и обарање цена животним намирницама у Београду.

У ову комисију да уђу г. г. Д-р Драг. Аранђеловић, Д-р Драг. Новаковић, Драгиша Матејић, Јован Гавриловић, Милан Стојановић, Богдан Крекић, Д-р Страшимир Милетић, Алберт Фирт и Петар Гребенац.

5.

На предлог Суда О.Бр. 23169 Одбор је

РЕШИО:

Да се образује анкетна комисија у коју да уђу г. г. Петар Гребенац, Д-р Страшимир Милетић, Дим. Живаљевић и Јоца Поповић одборници, Љубомир Покорни управник општинских добара, Слободан Петровић, управник Водовода и Живојин Рашковић шеф Правног отсека.

Анкетна комисија ће проучити стање општинских имања на Макишу и предложити све потребне мере које треба предузети у сваком посебном случају где не постоје тапије на земљишта која треба да су својина општине града Београда те како ни у једном од наведених случајева општински интереси не би дошли у питање.

6.

На предлог Суда О.Бр. 28240 Одбор је

РЕШИО:

Да се састави нова листа општинских проценилаца и њихових заменика, за процену имања приликом експропријација, и да се за процениоце, односно заменике одреде:

1. Александар Драгићевић, инжињер Далматинска 64.
2. Боривоје Ђуричић, инжињер Високог Стевана 11.

3. Владимир Бабовић, инжењер
Крунска 21.
4. Васа Новичић, инжењер
Мајке Јевросиме 6.
5. Војин Ђурић, пензионер
Делиградска 34.
6. Вељко Милошевић, инжењер
Риге од Фере 9.
7. Васа Марковић, пензионер
Престолонаследника Петра 31.
8. Глигорије Вукчевић, инжењер
Теслина 5.
9. Драгиша Брашован, архитекта
Босанска 95.
10. Драгојло Томић, индустријалац
Млетачка 14.
11. Ђока Поповић, предузимач
12. Ђока Јевтовић, пензионер
Цариградска 5.
13. Жарко Чупић, пензионер
Драгачевска 18.
14. Живан Тодоровић, трговац
угао Гробљанске и Кр. Марије
15. Иван Добросављевић, инжењер
Страхињића Бана 70.
16. Јосиф Гранжан, грађевинар
Далматинска 99.
17. Јован Ж. Николић, инжењер
Његушева 11.
18. Љубомир Терзић, инж. Мин. Грађевина
Ки. Милетина 73.
19. Иван Пујић, инжењер
Ђуре Даничића
20. Марко Каракашевић, инжењер
Енглеска
21. Марјан Вујовић, инжењер
Толстојева 11.
22. Милан Гмизовић, трговац
Шафарикова
23. Милан Јовановић, инжењер
Кондина 6.
24. Милорад Миливојевић, инжењер
Млатишумина 25.
25. Милан Драгојловић, инжењер
Далматинска 62.
26. Милан К. Тодоровић, извозник
Св. Савска 18.
27. Милан Минић, инжењер
Ломина 26/III.
28. Милан Милосављевић,
Сењачка 12.
29. Никола Тирианић, инжењер
угао Мајке Јевросиме и Таковске
30. Павле Алексић, инжењер
Молерова 36.
31. Петар Прокић, дир. жељ. у пенз.
Св. Наума 16.
32. Петар Саздић, трговац
Ки. Михајлова
33. Пера Милошевић, трговац
Битољска 11.
34. Стојан Вељковић, инжењер
Св. Савска

35. Сава Кнежевић, инжењер Мин. Грађевина
36. Чеда Ивановић, инжењер
Баба Вишњина 11.
37. Чеда Младеновић, пензионер
Добрачина 46.

7.

На предлог Суда О.Бр. 27991 Одбор је

РЕШИО:

Да се трошкови и провизија општинској и Поштанској Штедионици и њиховим филијалама по текућим рачунима „наплате осветлења“ исплаћују на терет рачуна прихода од осветлења парт. 10. поз. 17. и парт. 10. поз. 18. буџета за 1931 годину пошто исти и проистичу услед наплате тих прихода.

8.

На предлог Суда О.Бр. 27127 Одбор је

РЕШИО:

Да се рок за испоруку аутоматских централа, предвиђен у тач. 2 Уговора између Општине града Београда и фирме „Сименс А. Д.“ из Београда закљученог на основу одлуке општинског Одбора од 12. августа тек. год. О.Бр. 19826 продужи још за онолико дана колико се доцније почне са монтажом истих, т.ј. колико буде трајао рад на довођењу у ред телефонских водова, према условима и захтевима Дирекције пошта и телеграфа, због чије се неурединости није могло приступити монтажи на време.

9.

На предлог Суда О.Бр. 27704 Одбор је

РЕШИО:

Да се за потребе Управе трошарине, за подизање трошаринске станице и колске ваге на Вишњичком путу, узме у закуп плац општине Вишњичке у месту званом „Врачар“ са годишњом киријом од 200.— динара а за време од 20 година.

Издатак овај пада на терет парт. 70. поз. 1. буџета за ову годину.

10.

На предлог Суда О.Бр. 26892 Одбор је

РЕШИО:

1. — Да се, на основу писма Управе 1. Железничке Колоније у Раковици од 3. октобра 1931 год. и од 10. октобра 1931 год., одобри Техничкој дирекцији да може преко Управе 1. Железничке Колоније преузети цемент највише по цени од 3.930,— динара по вагону од неке домаће фабрике место по цени од 3.500,— динара по вагону, колика је цена утврђена решењем Суда ТД.Бр. 22803 од 29. јула 1931 год. и одлуком Одбора од 21. августа 1931 год. О.Бр. 20268 а за потребе калдрмисања улице Пере Велимировића и каналисања Бањског Потока у 1. Железничкој Колонији у Раковици.

Одбор овако решава с обзиром на то што је пијачна цена у последње време скочила, а Управа Железничке Колоније није лифрант Општине, већ се само примила улоге посредника између фабрике цемента и Општине уз ослобођење од железничког транспорта а у циљу да Општина дође што јефтиније до потребног материјала.

II. — Да се одобри Техничкој дирекцији да може преко количине од 456.000 кгр. цемента, колико је одобрено напред поменути решењем Суда и одлуком Одбора, набавити још 45.000 кгр. цемента по напред утврђеној цени пошто је испитивањем пробне коцке бетона за изграду канала Бањског Потока утврђено да се предвиђена количина цемента на 1 м³ шљунка с обзиром на материјал од кога се овај бетон ради као и с обзиром на притисак који овај бетон има да издржи, мора повећати за ову количину према реферату Техничке дирекције од 10. октобра 1931 године ТДБр. 32332/31.

Вишак цене по I. делу овог решења у суми од 19.608,— динара за поскупљени цемент има да падне на терете уштеда које ће се показати при извршењу целе испоруке материјала по поменутом решењу Суда и одлуке Одбора Општине Београдске, дакле на терет већ ангажованог кредита од 305.340,— динара из зајма од 125.000.000,— динара тач. 6. распореда, а вишак у суми од 17.685,— динара по другом делу овога решења за 45.000 кгр. цемента има такође да падне на терет тога зајма и распореда о његовом утрошку с тим да се за ту суму одобрава накнадни кредит.

11.

На предлог Суда ОБр. 27068 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји комисијски извештај о пријему 84,39 м², импрегнисаних дрвених коцака и 10.260 м² лењерића по цени од 1.680,— динара 1 м³ дрвених коцака и лењерића у укупној суми 141.775,20 динара, која се сума има исплатити Индустијско-Техничком предузећу „Бао“, Турудића и Комп., које је ове коцке излиферовало, по одбитку раније исплаћених рата, као и свих општинских и државних такса и дажбина.

Исплата ове суме има пасти на терет парт. 93. поз. 3. буџета за тек. год. а из суме од 140.000,— динара, која је одобрена решењем Суда ТДБр. 18081/31 и одлуком Одбора ОБр. 16065/31 с тим, да на терет ове парт. падне и вишак од 1.775,20 динара.

12.

Код тачке дневног реда: „Предлог за откуп земљишта зв. „Пионир“ од Прве Хрватске Штедионице за проширење Новог гробља“ прочитан је предлог Суда, па је Прет-

седник г. Милан Нешић дао образложење истог.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић наглашава да би требало с обзиром на велико пространство Београда приступити оснивању појединих гробља у разним крајевима Београда, који су удаљени од садашњег Новог гробља.

Претседник г. Милан Нешић одговара, да Суд има намере и проучава ово питање о оснивању других гробља, о чему ће у своје време спремити предлог за Одбор.

За овим је на предлог Суда ОБр. 28077 Одбор

РЕШИО:

1. — Да се за потребе проширења Новог гробља откупи од Прве Хрватске Штедионице њено земљиште звано циглана „Пионир“, у укупној површини од 282.000 м² по цени од Дин. 50,— од једног квадратног метра, што свега износи Дин. 14.100.000.

2. — Да Прва Хрватска Штедионица уступи бесплатно Општини београдској у својину приземну зграду, у којој станује управник циглане, и нову зграду на спрат, која сада служи за канцеларију и станове чиновника, као и све постојеће зграде од тврдог материјала са кружном пећи, дрвене зграде и шупе. Све ове зграде прелазе у својину Општине београдске од дана потписа купопродајног уговора, с тим да их Прва Хрватска Штедионица има испразнити до 1. јула 1932 године.

3. — Да машинска и друга фабрична постројења, готова или полуготова цигларска роба и све друге покретности као инвентар, алат и т. д. остају и даље власништво Прве Хрватске Штедионице с тим, да је она дужна до 1. јула 1932 године све ово демонтирати и уклонити са земљишта.

4. — Услови исплате овог земљишта су следећи:

Да Општина приликом потписа уговора плати Првој Хрватској Штедионици у готову Дин. 1.000.000,— а на остатак у суми од дин. 13.100.000,— да Општина изда Првој Хрватској Штедионици свој акцепт платив годину дана од дана потписа купопродајног уговора. За ову прву годину дана Општина не плаћа никакву камату. Дотична меница може се пролонгирати још три пута, сваки пут на даљу годину дана, т. ј. за три године с тим, да о доспелости пролонгата Општина плати 8% камата годишње. По истеку четврте године дужна је Општина целокупну своту без даљег одлагања исплатити у целости. Ако би Општина још концем друге године о доспелости менице исплатила у готову целокупан менични дуг од Динара 13.100.000,— обрачунаће Прва Хрватска Штедионица Општини за тај дуг камату са 6%.

5. — Преносну таксу и све трошкове плаћа делом Прва Хрватска Штедионица а делом Општина београдска и то овако: државну

таксу плаћа пола купац и продавац, а општинску таксу плаћа само продавац. Ако Општина издејствује од Министра Финансија ослобођење плаћања државне таксе од 2% да се онда и Прва Хрватска Штедионица ослободи плаћања половине државне преносне таксе.

6. — Тапија од овог земљишта пренеће се на Општину града Београда када се потпише купопродајни уговор, и када Општина положи Првој Хрватској Штедионици у готову 1,000.000,— динара и преда свој акцент на Динара 13,100.000,—.

Овај акцент од стране Општине београдске потписиваће Претседник Општине, односно његов заступник.

13.

На предлог Суда ОБр. 26846 Одбор је

РЕШИО:

Да се ради регулације раскрсница Змаја од Ноћаја, Цинцар Јанкове и Цара Уроша улице откупи целокупно имање г. Милана Вељковића у површини од 168,37 м² са постојећим зградама, и да му се за ово да накнада у суми од 289.000,— динара.

Преносне таксе сноси сопственик.

14.

На предлог Суда ОБр. 27457 Одбор је

РЕШИО:

Да пуномоћник општински, адвокат г. Богвић, у споразуму са претставницима соколског друштва Београд III, предузме потребне кораке да друштво може задужити поменути општински плац код Хипотекарне Банке за суму од 200.000,— динара, и да за овај дуг одобри хипотеку Банци од стране Суда општинског.

15.

На предлог Суда ОБр. 27100 Одбор је

РЕШИО:

Да се г. Ђорђу Мратинковићу, бив. општинском службенику не може повратити уплаћени улог у Пензиони фонд Општине београдске, нити у смислу чл. 8 и 9 Правилника о Пензионском фонду за удовице и децу умрлих чиновника и службеника Општине београдске допустити даље улагање, пошто је г. Мратинковић отпуштен из општинске службе, пре него што је у истој навршио пуних пет година.

16.

На предлог Суда ОБр. 27322 Одбор је

РЕШИО:

Да се оснажи решење Пензионог фонда Бр. 67 од 25 маја тек. год., и Стеван Цветић, бив. трошарински стражар одбије од тражења, да му се поврати уплаћени улог у Пен-

зиони фонд општине Београдске, пошто је поменути Цветић отпуштен из општинске службе, пре него што је у истој провео пуних 10 година, колико је према одредбама чл. 8 и 9 Правилника о Пензионском фонду за удовице и децу умрлих чиновника и службеника Општине београдске потребно за стицање права на повраћај улога.

17.

На предлог Суда ОБр. 27419 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји протокол о суперколаудовању извршених радова на изради машинских инсталација које је извела фирма пређе Шкодини Заводи из Пилзена на општинској Кладници, врати фирми основна кауција као и исплати суму од 129.770,— динара за поновну монтажу, кирију за амонијак-боце и откупљени материјал, пошто се посао одржао у гарантном року добро и солидно. Издатак пада на терет унутарњег зајма од 125 милиона а по распореду утрошка тач. 3 суме за клан. од 18 мил.

18.

Код тачке дневног реда: „Парцелација имања Српске банке у Варовничкој улици“, развила се подужа дискусија у којој је одборник г. С. Гођевац тражио да се пре него што би се приступило решавању ових парцелација изврши приближан предрачун, колико ће коштати Општину електрика, калдрма, водовод и канализација за ова три имања, чија се парцелација предлаже.

Одборник г. Д-р Драг. Аранђеловић понавља своје већ раније изражено мишљење поводом предложених парцелација, налазећи да је Општина дужна да постојећи Закон, по коме је обавезна да врши парцелације, измени у том смислу, и прилагоди га својим интересима.

Одборник г. Јован Гавриловић износи на који је начин Српска банка дошла до свог имања, и како га је испарцелисала. Слаже се са гледиштем г. Др Аранђеловића да би Општина требала да предложи на надлежном месту измену оних одредаба, које се односе на парцелисање имања у грађевинском реону Београда.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић покреће питање изградње хигијенских насеља око Београда, помоћу којих би се избегло непрестано ширење периферије Престонице. Потребно је да се тим питањем општински Суд и Одбор позабаве, и да се проуче и испитају она места, где је могуће та насеља изградити. У таквим насељима живот сиромашног света био би далеко лакши, и пружао би му више хигијенских услова и удобности.

Одборник г. Д-р Лазар Генчић налази да би са овим парцелацијама требало престати,

пошто Општина није у могућности да новим насељима, која овим начином постају, да све оно што је потребно за културни живот њихових становника. Ако је закон тај, који намеће Општини извршење ових парцелација, онда треба једном за свагда донети једну генералну одлуку којом би се ставило до знања, да Општина за дуги низ година неће бити у стању да увече осветлење, водовод и друге културне тековине, које има центар вароши, у она насеља која постају путем парцелисања.

Одборник г. *Димитрије Живаљевић* не слаже се са гледиштем г. *Д-р Лазара Генчића* у погледу доношења ове одлуке, већ сматра да би ове парцелације требало одбити.

Одборник г. *Петар Гребенац* истиче да су сва она земљишта која су у атару Општине београдске одређена за градилишта и да према томе плаћају порез. На таквим земљиштима, која плаћају порез не може се забранити зидање, у толико пре што је цела процедура више пракса него што је на закону основана. Налази да се може донети једна одлука, какву предлаже г. *Д-р Генчић*, којом би се допустило парцелисање појединих комплекса, с тим да становници истих не могу за дуги низ година очекивати да добију осветлење, водовод, калдрму и канализацију.

Одборник г. *Клементије Букавац* истиче да је атар општине београдске проширен једним законом, и у тако проширеном атару нашла су се имања која се могу искористити или парцелисањем, или на тај начин што би их Општина откупила. Налази да се за ово питање парцелација не може донети једна општа одлука, него се мора ићи од случаја до случаја, и за сваки доносити посебно решење.

Претседник г. *Милан Нешић* налази да је једини излаз и решење овога питања у измени самога закона и у доношењу таквих правилника који би штитили интересе Општине. За сваку зону, којих у Београду има четири, потребно је донети нарочити правилник, којим ће бити прописана начела за њихову изградњу. С тога мисли да би требало сачекати 16. децембар, и у том међувремену упутити једну образложену преставку г. Министру Грађевина, коју би саставили чланови Правног Одбора, и којом би се утицало на израду ових правилника у смислу изражених жеља и гледишта у општинском Одбору.

На крају Суд и Одбор су донели одлуку, да се одобре ове парцелације са оградом, да се самим тим Општина ни у колико не обавезује да ће купцима парцела дати електрику, воду, канализацију и калдрму, већ да ће то чинити када финансијске прилике буду то омогућиле. Ова одлука има се саопштити сопственицима парцелисаних имања и грађанству, како би се по њој могли управљати.

За овим је на предлог Суда Обр. 26060 Одбор

РЕШИО:

Да се одобри парцелисање имања Српске банке, како је то банка већ раније извршила а према плану с тим, да је банка дужна уступити Општини београдској без накнаде земљиште, које је остављено за Варовничку улицу, као и да пренесе на Општину београдску тапију од исте улице.

19.

На предлог Суда Обр. 27456 Одбор је већином гласова (против четири)

РЕШИО:

Да се одобри парцеларни план имања г-ђе Драге Марковић, које се налази на Дедињу, пошто исти и у погледу регулације и у погледу величине парцела одговара како Генералном плану за тај крај, тако и прописима чл. 5 Закона о атару Општине београдске.

Ова парцелација да се изврши с тим, да сопственица према датој изјави ТДБр. 4211 1931, уступи Општини бесплатно сво земљиште, које је потребно за улице.

20.

На предлог Суда Обр. 28111 Одбор је већином гласова (против један глас)

РЕШИО:

Да се одобри парцелација имања Јанковића Душана, апотекара из Београда, које се налази на Топчидерском брду а под овим условима:

1. — Да је сопственик дужан, да Општини београдској уступи бесплатно све улице, које се отварају на овом имању.

2. — Да је сопственик дужан да пре пријема тапије од појединих парцела, пренесе тапије од ново отворених улица на Општину београдску.

21.

На предлог Суда Обр. 28028 Одбор је РЕШИО:

Да се породици поч. *Фотија Иличића*, глумца, уступи бесплатно службеност једне гробнице.

22.

На предлог Суда Обр. 27072 и 27251 Одбор је

РЕШИО:

1. — Да се дужна кирија у суми од 344 динара колико је остао дужан *Благоје Рашевић*, бив. службеник Дирекције трамваја и осветљења, на име кирије за месец фебруар 1931 године, отпише, са разлога што је отумарао незнано где, и није се могао пронаћи ни преко полицијских власти.

2. — Да се дужна кирија у суми од 3.740 динара, колико је остао дужан *Петар Михај-*

ловић бив. службеник Општине београдске, а за време од 1. маја 1930 до 1. марта 1931 године отишле, са разлога, што је исти отумарао незнано где и није се могао пронаћи, а поред тога што је Правни отсек покушао наплату, па се ова није могла извршити услед тога да немаштинске. У случају да се Михајловић врати у општинску службу, или буде у материјалној могућности, наплату тражити судским путем.

23.

На предлог Суда Обр. 27881 Одбор је

РЕШИО:

Да се на основу предлога и мишљења комисије која је одређена решењем Суда Обр. 19192 од 5. августа т. г. расходују дотрајале ствари у Завору за дезинфекцију у укупној вредности 8.842, — динара.

24.

Код тачке дневног реда: „Признање година службе службеницима Дирекције трамваја и осветљења“ прочитан је предлог Суда, па је Потпредседник г. Никола Крстић изнео разлоге са којих се ова признања година службе износе општинском Одбору на решавање.

Одборник г. Димитрије Живаљевић, предлаже да се повишица плате службеницима којима се признаје извесан број година службе рачуна од 1. новембра 1931 год., а не од 1. октобра 1931, као што је то у решењима означено. — Овај предлог г. Живаљевића одбор је усвојио.

За овим је Одбор

РЕШИО:

1. — По предлогу Суда Обр. 25222:

Да се Северијану Алферову инжињеру у отсеку мреже и инст. Д. Т. и О. призна на дан 1. септ. 1931 год укупно 10 месеци и 19 дана службе и да се разврста у I групу 1 степена, са основном платом од Динара 12.000, — годишње, на положај инжињера са положајном платом од динара 24.000 годишње и специјалним додатком по чл. 34 Статута Д. Т. и О. од 7.200, — динара годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 11. X. 1930 год., а принадежности од 1. XI. 1931 године на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 г.

2. — По предлогу Суда Обр. 25223:

Да се Херману Херлингу у отсеку Централне Д. Т. и О. призна на дан 1. септ. 1931 године укупно 8 месеци и 5 дана службе и да се разврста у III групу 1 степена, са основном платом од Динара 9.600 годишње, на положај рук. разводне табле, са положајном платом од динара 18.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 25. децембра 1930 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 11. позиције 6 буџета за 1931 годину.

3. — По предлогу Суда Обр. 25224:

Да се Милану Вељковићу у отсеку Централне Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 10 месеци и 5 дана службе и да се разврста у 4 групу 1 степена, са основном платом од динара 8.400 годишње, на положај пом. рук. разв. табле, са положајном платом од Динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 25. X. 1930, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет парт. 111 поз. 6. буџета за 1931 год.

4. — По предлогу Суда Обр. 25225:

„Да се Мати Посавцу у отсеку мреже Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 7 година и 11 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од динара 10.320 годишње, на положај монтера, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 19. августа 1930 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 годину.“

5. — По предлогу Суда Обр. 25226:

„Да се Гаврилу Миленковићу у отсеку мреже Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 5 година, 7 месеци и 9 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од Динара 9.360 годишње, на положај монтера, са положајном платом од Динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 21. јан. 1929 године, а принадежности од 1. новембра на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 годину.“

6. — По предлогу Суда Обр. 25227:

„Да се Петру Јаковљевићу у отсеку мреже Д. Т. и О. призна на дан 1. септ. 1931 године укупно 6 година и 26 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од Динара 10.320 годишње, на положај монтера, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 4. авг. 1931 год. а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 год.“

7. — По предлогу Суда Обр. 25228:

„Да се Бошку Росићу у отсеку мреже Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 6 година 2 месеца и 13 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од Динара 10.320 годишње, на положај монтера, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 17. јуна 1931 год. а принадежности од 1. новембра 1931 год. на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 годину.“

8. — По предлогу Суда Обр. 25221:

„Да се Јовану Петковићу у отсеку мреже Д. Т. и О. на дан 1. септ. 1931 године укупно 11 година 3 месеца и 20 дана службе и да се разврста у 4 групу 4 степена, са основном

платом од Динара 11.280 годишње, на положај помоћ. монтера, са положајном платом од Динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 10. маја 1929 год. а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 111 позиције 6. буџета за 1931 годину."

9. — По предлогу Суда Обр. 25220:

„Да се Стевану Павковићу у отсеку мреже и инсталације Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 11 година, 10 месеци и 24 дана службе, и да се разврста у 4 групу 4 степена, са основном платом од Динара 11.280 годишње, на положај помоћ. монтера, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 6. X. 1928 године, а принадежности од 1. XI 1931 године на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 годину."

10. — По предлогу Суда О. Бр. 25219:

„Да се Јовану Радаковићу у отсеку мреже и инсталације Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 7 година службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од Динара 10.320 годишње, на положај помоћ. електричара, са положајном платом од Динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. септ. 1930 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терете партије 111 позиције 6. буџета за 1931 годину."

11. — По предлогу Суда Обр. 25229:

„Да се Драгутину Туркељи у отсеку мреже и инсталације Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 5 година, 9 месеци и 14 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај помоћ. електричара, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 16. новембра 1928 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 годину."

12. — По предлогу Суда Обр. 25230:

„Да се Ивану Грабанту у отсеку мреже и инсталације Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 5 година и 5 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај пењача, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 25. августа 1929 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 111. позиције 6. буџета за 1931 годину."

13. — По предлогу Суда Обр. 25231:

„Да се Ивану Миловановићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 11 година и 3 дана службе и да се разврста у 3 групу 4 степена, са основном платом од динара 13.200 годишње, на положај тапетара, са положајном пла-

том од динара 16.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 27. августа 1929 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину."

14. — По предлогу Суда Обр. 25232:

„Да се Лазару Бурнаћу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 6. година и 4 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од динара 10.320 годишње, на положај пењача, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 16. августа 1931 год., а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114 позиције 7. буџета за 1931 годину."

15. — По предлогу Суда Обр. 25233:

„Да се Ђорђу Радићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 10 година, 8 месеци и 9 дана службе и да се разврста у III групу 4 степена, са основном платом од динара 13.200 годишње, на положај ковача, са положајном платом од динара 16.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 21. јун 1929 године, а принадежности од 1. септембра 1931 године на терет партије 114 позиције 7. буџета за 1931 годину."

16. — По предлогу Суда Обр. 25234:

„Да се Јовану Павловићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 3 године и 4 месеца службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај бравара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 30. марта 1931 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину."

17. — По предлогу Суда Обр. 25235:

„Да се Душану Крњицу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 2. године и 13 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од 10.320 годишње, на положај бравара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 17. августа 1929 године, а принадежности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину."

18. — По предлогу Суда Обр. 25236:

„Да се Душану Христићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 3. године, 6. месеци и 24 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9360 годишње, на положај бравара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 6. фебруара

1931 године, а припадности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину."

19. — По предлогу Суда О.Бр. 25237:

"Да се Стевану Новићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 7 година службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од 10.320 годишње на положај бравара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. септембра 1930 године, а припадности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину."

20. — По предлогу Суда О.Бр. 25238:

"Да се Василију Милићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 4 године, 4 месеца и 2 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај бравара, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 28. марта 1930 године, а припадности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину."

21. — По предлогу Суда О.Бр. 25239:

"Да се Василију Стојковићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 4 године, 9 месеци и 6 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од Динара 9.360 годишње, на положај бравара, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 24. новембра 1929 године, а припадности од 1. новембра 1931 године на терет партије 14. позиције 7. буџета за 1931 годину."

22. — По предлогу Суда О.Бр. 25240:

"Да се Матеји Цолићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 6 година и 14 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од Динара 10.320 годишње, на положај лимара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 16. августа 1931 год., а припадности од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину."

23. — По предлогу Суда О.Бр. 25241:

"Да се Благоју Ватовићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 3 године и 1 месец службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај фарбара, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 30. јула 1931 године, а припадности од 1. новембра 1931 год. на терет парт. 114. поз. 7. буџета за 1931 г."

24. — По предлогу Суда О.Бр. 25242:

"Да се Димитрију Крављанцу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 4 године, 3 месеца и 18 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 12. маја 1930 године, а припадности од 1. новембра 1931 године на терет парт. 114. позиције 7. буџета за 1931 год."

25. — По предлогу Суда О.Бр. 25243:

"Да се Петру Ђаковићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 2 месеца и 25 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај стругара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 7. јула 1930 године а припадности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину."

26. — По предлогу Суда О.Бр. 25255:

"Да се Драгомиру Иванишевићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 2 године и 25 дана службе и да се разврста у 2 групу 1 степена, са основном платом од динара 10.800 годишње, на положај техничког чиновника, са положајном платом од Динара 19.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 5. августа 1929 године, а припадности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину."

26. — По предлогу Суда О.Бр. 25245:

"Да се Милораду Дервишевићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 8. година службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од Динара 10.320 годишње, на положај помоћ. бравара, са положајном платом од Динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. септембра 1929 год., а припадности од 1. новембра 1931 год. на терет парт. 114. поз. 7. буџета за 1931 год."

27. — По предлогу Суда О.Бр. 25246:

"Да се Максиму Пиштењаку у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 година, 4 месеца и 14 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од Динара 9.360 годишње, на положај дреера, са положајном платом од Динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 16. марта 1930 године а припадности од 1. новембра 1931 године на терет парт. 114. поз. 7. буџета за 1931 годину."

28. — По предлогу Суда О.Бр. 25247:

"Да се Кости Ђорђевићу у отсеку радионице Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 5 година, 10 месеци и 18

дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од Динара 9.360 годишње, на положај помоћ. дреера, са положајном платом од Динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 12. октобра 1931, а припадљности од 1. новембра 1931 године на терет парт. 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

29. — По предлогу Суда О.Бр. 25248:

„Да се Јовану Копчалићу у отсеку парних машина Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 године укупно 11 година, 4 месеца и 10 дана службе и да се разврста у 4 групу 4 степена, са основном платом од Динара 11.280 годишње на положај чувара парних машина са положајном платом од Динара 10.200 годишње с тим, да му се признати степен рачуна од 20. априла 1929 год., а припадљности од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 год."

30. — По предлогу Суда О.Бр. 25249:

„Да се Драгомиру Томићу у отсеку парних машина Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 5 година, 1 месец и 8 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај бравара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 22. јула 1929 год., а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет парт. 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

31. — По предлогу Суда О.Бр. 25250:

„Да се Николи Хранисављевићу у отсеку парних машина Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 6 година, 10 месеци и 28 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од дин. 10.320 годишње, на положај бравара, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 2. јула 1929 год., а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет парт. 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

32. — По предлогу Суда О.Бр. 25251:

„Да се Светиславу Живковићу у отсеку парних машина Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 9 година и 7 месеци службе и да се разврста у 4 групу 4 степена, са основном платом од дин. 11.280 годишње, на положај чувара парних машина, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 30. јануара 1931 год., а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

33. — По предлогу Суда О. Бр. 25252:

„Да се Урошу Пејагићу у отсеку парних машина Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 10 година и 5 месеци службе и да се разврста у 4 групу 4 степена са основном платом од дин. 11.280 годишње, на положај чувара парних машина, са поло-

жајном платом од дин. 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. априла 1930 год. а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114 поз. 7. буџета за 1931 годину".

34. — По предлогу Суда О.Бр. 25253:

„Да се Властимиру Марићу у отсеку возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 5 година, 3 месеца и 20 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од дин. 9.360 годишње, на положај механичара, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 10. маја 1929 год. а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет парт. 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

35. — По предлогу Суда О.Бр. 25254:

„Да се Сави Шијаковићу, у отсеку Возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 3 године, 3 месеца и 21 дан службе и да се разврста у 3 групу 2 степена, са основном платом од дин. 10.800 годишње, на положај колара, са положајном платом од дин. 16.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 9. маја 1931 год. а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 год."

36. — По предлогу Суда О.Бр. 25255:

„Да се Драгутину Новаковићу у отсеку Возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 6 месеци и 27 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од дин. 9.360 годишње на положај шофера, са положајном платом од динара 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 3. фебруара 1930 год. а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

37. — По предлогу Суда О.Бр. 25256:

„Да се Милану Илићу у отсеку возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 2 месеца службе и да се разврста у 4 групу 2 степена са основном платом од дин. 9.360 годишње на положај шофера, са положајном платом од дин. 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 3. јуна 1930 год. а припадљности од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

38. — По предлогу Суда О.Бр. 25257:

„Да се Фердинанду Краусу у отсеку возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 5 година, 8 месеци и 20 дана службе и да се разврста у 3 групу 2 степена, са основном платом од дин. 10.800 годишње на положај моделара — мајстора, са положајном платом од дин. 16.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 10. децембра 1928 год. а припадљности од 1.

ноембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

39. — По предлогу Суда О.Бр. 25258:

„Да се Тихомиру Јанковићу у отсеку возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 5 месеци и 2 дана службе и да се разврста у 3 групу 2 степена, са основном платом од дин. 10.800 годишње на положај ливца, са положајном платом од дин. 16.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 29. марта 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

40. — По предлогу Суда О.Бр. 25259:

„Да се Ђурђу Главинићу у отсеку Возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 8 година, 3 месеца и 27 дана службе и да се разврста у 5 групу 3 степена, са основном платом од дин. 7.920 годишње, на положај чувара гараже, са положајном платом од дин. 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 3. маја 1931 год. а припадљивости од 1. новембра 1931. год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 годину".

41. — По предлогу Суда О.Бр. 25260:

„Да се Лазару Вулфовићу у отсеку депоа Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 9 месеци и 26 дана службе и да се разврста у 3 групу 1 степена са основном платом од дин. 9.600 годишње, на положај електр. мајстора, са положајном платом од дин. 16.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 18. новембра 1928 год. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931. годину".

42. — По предлогу Суда О.Бр. 25261:

„Да се Антону Рајићу у отсеку депоа Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 6 месеци и 12 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од дин. 9.360 годишње, на положај бравара, са положајном платом од дин. 12.000 с тим да му се признати степен рачуна од 18. фебруара 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину".

43. — По предлогу Суда О.Бр. 25262:

„Да се Лазару Петровићу у отсеку депоа Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 7 година, 1 месец и 27 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од дин. 10.320 годишње, на положај помоћника бравара, са положајном платом од дин. 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 3. јула 1930 год. а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. поз. 7. буџета за 1931 год."

44. — По предлогу Суда О.Бр. 25263:

„Да се Јакову Рајићу у отсеку депоа Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год.

укупно 5 година, 4 месеца и 25 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена са основном платом од дин. 9.360 годишње, на положај ковача, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 5. априла 1929 год. а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 год."

45. — По предлогу Суда О.Бр. 25264:

„Да се Миленку Ђорђевићу у отсеку депоа Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 9 година, 10 месеци и 20 дана службе и да се разврста у 4 групу 4 степена, са основном платом од дин. 8.280 годишње, на положај мазача кола, са положајном платом од 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 10. октобра 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114 поз. 7. буџета за 1931 год."

46. — По предлогу Суда О.Бр. 25265:

„Да се Јовану Јовановићу у отсеку депоа Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 11 година службе и да се разврста у 5 групу 4 степена, са основном платом од дин. 8.280 годишње, на положај мазача кола, са положајном платом од дин. 9.600 годишње с тим да му се признати степен рачуна од 1. септембра 1929 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 114 поз. 7. буџета за 1931 годину".

47. — По предлогу Суда О.Бр. 25266:

„Да се Светозару Јокановићу у отсеку Грађевинском Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 месеца и 15 дана службе и да се разврста у 1 групу 1 степена, са основном платом од динара 12.000 годишње, на положај инжењера, са положајном платом од дин. 24.000 годишње и специјалним додатком по чл. 34. Статута Д. Т. и О. од 7.200 динара годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 15. априла 1931 год. а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. позиције 6. буџета за 1931 годину".

48. — По предлогу Суда О.Бр. 25267:

„Да се Николи Златановићу у отсеку Возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 5 година, 11 месеци и 7 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кочничара, са положајном платом од динара 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 23. септембра 1928 год. а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

49. — По предлогу Суда О.Бр. 25268:

„Да се Милутину Младеновићу у отсеку Возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 6 година, 5 месеци и 14 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од динара 10.320 годишње, на положај кочничара, са положајном

платом од динара 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 16. марта 1931 године, а припадљивости од 1. новембра 1931 године на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину."

50. — По предлогу Суда О.Бр. 25269:

"Да се Милораду Рајовићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 9 месеци и 14 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од дин. 9.360 годишње, на положај кочничара, са положајном платом од дин. 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 16. новембра 1929 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. позиције 6. буџета за 1931 годину".

51. — По предлогу Суда О.Бр. 25270:

"Да се Ивану Старчевићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 3 месеца и 25 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кочничара, са положајном платом од дин. 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 5. маја 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

52. — По предлогу Суда О.Бр. 25271:

"Да се Стевану Жерају у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 12 година и 14 дана службе и да се разврста у 4 групу 5 степена, са основном платом од дин. 12.240 годишње, на положај кочничара, са положајном платом од динара 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 16. августа 1931 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

53. — По предлогу Суда О.Бр. 25272:

"Да се Милану Русу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 5 година, 11 месеци и 15 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од дин. 9.360 годишње, на положај кочничара, са положајном платом од динара 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 15. септембра 1928 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 год."

54. — По предлогу Суда О.Бр. 25273:

"Да се Добривоју Цолићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 7 месеци и 25 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кочничара, са положајном платом од динара 10.800 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 5. јануара 1930 године, а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

55. — По предлогу Суда О.Бр. 25274:

"Да се Ђурђу Радосављевићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 2 месеца и 16 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кондуктера, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 14. јуна 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 год."

56. — По предлогу Суда О.Бр. 25275:

"Да се Живојину Андрејевићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 9 месеци и 26 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кондуктера, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 4. новембра 1929 год. а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. позиције 6. буџета за 1931 год."

57. — По предлогу Суда О.Бр. 25276:

"Да се Петру Пузићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 11 месеци и 16 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кондуктера, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 14. септембра 1929 год. а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

58. — По предлогу Суда О.Бр. 25277:

"Да се Петру Додићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 1 месец и 26 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кондуктера, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 4. јула 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

59. — По предлогу Суда О.Бр. 25278:

"Да се Милану Главишићу у отсеку возном призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године и 3 месеца службе и да се разврста у 4 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кондуктера, са положајном платом од дин. 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. јуна 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

60. — По предлогу Суда О.Бр. 25279:

"Да се Чедомиру Бошковићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 4 године, 3 месеца и 12 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена,

са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај кондуктера, са положајном платом од дин. 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 18. маја 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. позиције 6. буџета за 1931 годину".

61. — По предлогу Суда О.Бр. 25280:

„Да се Ивану Циндрићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 10 година и 5 месеци службе и да се разврста у 5 групу 4 степена, са основном платом од динара 8.280 годишње, на положај скретничара, са положајном платом од динара 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. априла 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

62. — По предлогу Суда О. Бр. 25281:

„Да се Живојину Бранковићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 12 година и 2 месеца службе и да се разврста у 5 групу 5 степена, са основном платом од динара 8.640 годишње, на положај чистача, са положајном платом од дин. 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. јула 1931 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

63. — По предлогу Суда О.Бр. 25282:

„Да се Станоју Петронијевићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 10 година и 4 месеца службе и да се разврста у 5 групу 4 степена, са основном платом од динара 8.280 годишње, на положај чистача, са положајном платом од динара 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. маја 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

64. — По предлогу Суда О.Бр. 25283:

„Да се Михајлу Павловићу у отсеку грађевинском Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 7 година, 5 месеци и 15 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од динара 10.320 годишње, на положај ковача, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 15. марта 1930 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 годину".

65. — По предлогу Суда О.Бр. 25284:

„Да се Сави Радовановићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 12 година и 2 месеца службе и да се разврста у 5 групу 5 степена, са основном платом од динара 8.640 годишње, на положај радника, са положајном платом од динара 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. јула 1931 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет

партије 117. позиције 6. буџета за 1931 годину".

66. — По предлогу Суда О.Бр. 25285:

„Да се Светозару Ђорђевићу у отсеку возном Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 12 година и 2 месеца службе и да се разврста у 5 групу 5 степена, са основном платом од динара 8.640 годишње, на положај радника, са положајном платом од динара 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 1. јула 1931 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 117. поз. 6. буџета за 1931 год."

67. — По предлогу Суда О.Бр. 25286:

„Да се Драгутину Миловановићу у отсеку претплате Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 2 године и 3 дана службе и да се разврста у 4 групу 1 степена, са основном платом од дин. 8.400 годишње, на положај монтера, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 28 августа 1929 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 120 позиције 5. буџета за 1931 годину".

68. — По предлогу Суда О.Бр. 25287:

„Да се Милутину Стојановићу у отсеку претплате Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 5 година, 1 месец и 4 дана службе и да се разврста у 4 групу 2 степена са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај монтера, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 26. јула 1929 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 120. поз. 5. буџета за 1931 годину".

69. — По предлогу Суда О.Бр. 25288:

„Да се Николи Марјановићу у отсеку претплате Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. 5 месеци и 13 дана службе и да се разврста у 4 групу 1 степена, са основном платом од динара 8.400 годишње, на положај монтера, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 17. марта 1931 године, а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 120. позиције 5. буџета за 1931 годину".

„Да се Миленку Ошићу у отсеку претплате Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931

70. — По предлогу Суда О.Бр. 25289:

„Да се Миленку Ошићу у отсеку претплате Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 2 године, 4 месеца и 19 дана службе и да се разврста у 4 групу 1 степена, са основном платом од динара 8.400 годишње, на положај монтера, са положајном платом од дин. 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 11. априла 1929 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 120. позиције 5. буџета за 1931 годину".

71. — По предлогу Суда О.Бр. 25290:

„Да се Јосифу Јеличићу у отсеку претплате Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 8 година, 10 месеци и 28 дана службе и да се разврста у 4 групу 3 степена, са основном платом од динара 10.320 годишње, на положај монтера, са положајном платом од динара 10.200 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 2. октобра 1931 године, а припадљивости од 1. нов. 1931 год. на терет партије 120. позиције 5 буџета за 1931 годину“.

73. — По предлогу Суда О.Бр. 25291:

„Да се Ради Ружићу у отсеку претплате Д. Т. и О. призна на дан 1. септембра 1931 год. укупно 3 године и 13 дана службе и да се разврста у 3 групу 2 степена, са основном платом од динара 9.360 годишње, на положај монтера, са положајном платом од динара 12.000 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 13. септембра 1929 године, а припадљивости од 1. новембра 1931 год. на терет партије 120. позиције 5 буџета за 1931 годину“.

74. — По предлогу Суда О.Бр. 26815:

„Да се Филипу Зечевићу у отсеку Возног парка Д. Т. и О. призна на дан 1. октобра 1931 год. укупно 2 године, 1 месец и 8 дана службе и да се разврста у 5 групу 1 степена, са основном платом од дин. 7.200 годишње, на положај кочијаша, са положајном платом од динара 9.600 годишње, с тим да му се признати степен рачуна од 22. августа 1929 год., а припадљивости од 1. новембра 1931 године на терет партије 114. позиције 7. буџета за 1931 годину“.

25.

Код тачке „Експропријације и апропријације“ Одбор је

РЕШИО:

1. — По предлогу Суда О.Бр. 27473:

„Да се у вези датих изјава већине сопственика имања кроз која има да се просече нова, улица бр. 78. (продужење Ђоровићеве улице), предузме просецање под следећим условима:

1. — Да је сваки сопственик дужан да уступи до половине нове улице Општини бесплатно, или да плати суседу површину преко половине нове улице.

2. — Вредност свих зграда, које се овим просецањем имају рушити да се расподеле на све сопственике сразмерно ново добивеним лицима.

3. — Да се за сопственике, који не пристају на овај начин просецања, као и за сопственика масу Катарине В. Стојановић поведе законски поступак у смислу члана 9. Закона о атару, а у вези чл. 31. Грађ. закона. Евентуални вишак или мањак по извршеној процени расподелите се на све сопственике.

4. — За сопственике који пристају на предњи начин просецања, Суд општине одређује цену за земљиште које имају да плаћају суседима по 200 дин. по метру квадратном а за постојеће зграде цену од 400 дин. по метру квадратном“.

2. — По предлогу Суда О.Бр. 27751:

„Да се за потребе изградње пруге трамвајског колосека на повратном кругу испред улаза у Гробље, експроприше део земљишта г.г. Браће Ђорђевића у Гробљанској улици у површини од 1.320 м² у смислу чл. 8. Закона и атару општине града Београда.

За општинске процениоце одређују се г. г.: Боривоје Ђуричић, инж. Високог Стевана 11 и Војин Ђурић, пензионер, Делиградска 34 (заменици Милан Гмизовић, трг. Шафарикова ул. и Драг. Брашован, Босанска 95)“.

3. — По предлогу Суда О.Бр. 28114:

„Да се усвоји директан споразум са сопствеником имања г-ђом Вером Млчох за део њеног имања у Синђелићевој улици бр. 34. које се експроприше за проширење исте улице у површини од 26,83 м² и да јој се плати по 300 динара од метра квадратног. Преносне таксе сноси сопственик“.

4. — По предлогу Суда О.Бр. 28116:

„Да се усвоји директан споразум са сопствеником имања г. Ђорђем Нушополусом, за део његовог имања у Војводе Миленка улици бр. 7. које се експроприше за проширење исте улице у површини од 58,90 м² и да му се плати по 250 дин. по метру квадратном.

Преносне таксе сноси сопственик“.

5. — По предлогу Суда О.Бр. 28109:

„Да се апроприше имању г. Велизара Мудрића на углу Престолонаследника Петра и Колубарске део земљишта регулационог фонда општине Београдске у површини од 33,20 м², ради изласка на регулациону линију, а по цени од 80 динара по метру квадратном. Преносне таксе сноси купац“.

6. — По предлогу Суда О.Бр. 28115:

„Да се апроприше имању г-ђе Еле Б. Мејухас, у Дубровачкој улици бр. 16. део земљишта регулационог фонда општине Београдске у површини од 2,94 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 600 дин. по метру квадратном. Преносне таксе сноси купац“.

7. — По предлогу Суда О.Бр. 28113:

„Да се апроприше имању г. Живана Миљутиновића у улици Петраљичкој бр. 10. део земљишта регулационог фонда општине Београдске у површини од 5,20 м², ради изласка на регулациону линију, а по цени од 100 дин. по метру квадратном. Преносне таксе сноси купац“.

8. — По предлогу Суда О.Бр. 28110:

„Да се апроприше имању г-ђе Иконије Михајловић - Шећеров на углу Трнске и Пожаревачке улице део земљишта регулационог фонда општине Београдске у површини од 12,13 м², ради изласка на регулациону линију а по цени од 400 дина. по метру квадратном. Преносне таксе сноси купац”.

9. — По предлогу Суда О. Бр. 28112:

„Да се изврши замена за имање г. Павла Алексића, инжињера, на Дедињу парцела бр. 361. и 362. у површини од 712,80 м², између улица Мачков Камен и нове улице, које се

затварају, с тим да му се да општинско земљиште у Ђушиној улици на комплексу старог Јеврејског гробља по парцеларном плану парцела 15. у површини од 476 м² без икакве накнаде. Преносне таксе сноси сопственик за своје, а општина за своје земљиште”.

Седница је закључена у 9.30 часова увече.

Оверавају:

Деловођа

Бож. Л. Павловић, с. р.

Претседник

Инж. Милан Нешић, с. р.

СЛУЖБЕНЕ ВЕСТИ:

САОПШТЕЊЕ СА ОСНИВАЧКЕ СКУПШТИНЕ САВЕЗА ШТЕДИОНИЦА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

I. Оснивачка скупштина претставника бановинских, градских и општинских штедионица у Краљевини Југославији констатовала је након дуже свестране расправе свих питања, која се односе на рад и деловање тих установа потпуну сагласност свих учесника, да је оснивање јединственог савеза самоуправних штедионица неминовна потреба наше народне привреде.

Предложена правила савеза једнодушно су прихваћена и изабран је привремени управни одбор, који ће водити све послове до потврде правила по надлежној власти, а након тога одмах сазвати прву редовну главну скупштину.

Нарочито се је овом одбору ставило у дужност, да позове све самоуправне штедионице, које нису учествовале на скупштини, да приступе у савез.

II. Сви делегати штедионица једнодушно су нагласили значење основаног савеза, нарочито у данашњим приликама, кад се више него икада осећа потреба концентрације народног капитала и привађања тога капитала његовим првим задтцима према начелу: „из народа у народ”. Особита ће бити дужност савеза, да поради на томе, да се поврати уздрмана вера у штедњу уопште, а посебице, да се истицањем сигурности, коју пружају самоуправне штедионице улагачима подигне и ојача морал штедње — темељ стварању народног капитала и благостања. У томе ће циљу Савез упутити све своје деловање, да се систематски пропагира у народу организована штедња путем самоуправних штедионица, те ће се побринути, да се оснивањем нових комуналних штедионица у целој држави изгради што потпунија мрежа свих самоуправних новчаних установа. — У спровођењу тих циљева настојати ће Савез, да се што пре донесе јединствени закон о штедионицама за

подручје целе државе, који је услов и за даље оснивање самоуправних штедионица, које су позване, да у нашој држави постану главна сабиралишта народних приштедња и да са скупљеним капиталима подигну привредну радиност најширих народних редова.

III. Посебна ће сврха савеза бити, да повољно утиче на каматну стопу за уложке и кредите, јер коначна сврха самоуправних штедионица није зарада, него да у колективном добру тражи услове свога просперитета.

IV. Савез је узео такође као свој задатак настојања око једнообразне организације пословања и израде једнаке правне подлоге за рад штедионица, чиме ће рад свих штедионица бити знатно олакшан и осигуран.

V. Савез полаже нарочиту вредност на то, да сва самоуправни тела (бановине, градови, општине) на чијем подручју још не постоје ове опште корисне народне установе што пре оснују своје штедионице, а у томе ће им Савез у свему ићи на руку и саветом и делом.

VI. Поред ових нарочитих задатака, који има пред очима, Савез је спреман, да свим својим силама послужи надлежним факторима у њиховом старању и раду на сређивању општих привредних прилика у држави, те је уверен да ће позвани ову његову сарадњу у сваком даном случају радо употребити.

АПЕЛ ПРЕТСЕДНИКА БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ЗА БОЖИЋНУ ПОМОЋ СИРОТИЊИ

Претседник Београдске општине г. инж. М. Нешић упутио је свим хуманим друштвима, новчаним и приватним установама, као и имућнијим грађанима овај апел:

„Водећи рачуна о својим социјалним и моралним дужностима, Општина града Београда уноси сваке године суме од више милиона динара за помоћ престоничкој сиротињи, која нема довољно средстава за исхрану, стан, огрев и остале елементарне потребе живота. Али је потребно да се имућнији грађани

Београда бар с времена на време сете својих суграђана у беди и невољи и да својим прилозима помогну ову акцију своје Општине.

„О Божићним празницима међутим потребно је знатно више прилога за овај племенити и хумани циљ, пошто треба помоћи далеко већи број лица, те је с тога нужно да и ова помоћ буде обилнија по своме износу, како би светли хришћански празник опште радости унео задовољства под кровове и у срца престоничке сиротиње.

„Из тога разлога Београдска Општина предузима и ове године, као и ранијих, прикупљање божићних прилога за београдску сиротињу. Она се овим путем обраћа с молбом да нашу сиротињу помогнете својим прилогом, и да за ову ствар, заинтересујете и загрејете и своју најближу околину, скупљајући и од ње прилоге за ову сврху, и уносећи име свакога дародавца у приложени списак.

„Божићне прилоге за београдску сиротињу треба предавати на признаницу Општинској штедионици (Угао улица Васе Чарапића и Добрачине) која за ову сврху има отворен специјалан рачун. Ако вам је то згодније, новац положите на најближој пошти по приложеној уплатници. На овај начин извршена је централизација прикупљања Божићних

прилога и одстрањене су све сумње које би се могле појавити.

Имена свих приложника биће од стране Београдске Општине објављена преко листа”.

*

Поред помоћи која буде сакупљена од прилога, Општина ће и од своје стране доделити извесну суму, као и сваке године за божићну помоћ сиротињи.

НАРЕДБА ГОСПОДИНА ПРЕТСЕДНИКА

„Достављено ми је да неки општински службеници употребљавају општинске раднике у приватне сврхе. Та злоупотреба, према достави, нарочито се врши са теренским радницима. Како би такво поступање са млађима престављало повреду Статута и општинских интереса, то

НАРЕЂУЈЕМ:

Да г. г. директори скрену пажњу подручном им особљу на неумесност оваквих поступака и постарају се да оваквим злоупотребама стану на пут, а у случају доказане кривице са кривцама најстроже поступају.

Претседник

Инж. Милан Нешић

К Бр. 1487 од 11 децембра 1931 год.”

СЛУЖБЕНИ ОГЛАСИ

ПАЖЊА ГРАЂАНСТВУ

Поводом случајева где поједини путници ускачу и искачу из трамваја између станица и тако настрадају, Дирекција Трамваја и Осветлења упозорава и умољава грађанство које се вози трамвајима, да не ускаче нити искаче из трамваја за време кретања истог и тиме не доведе у опасност себе и своје животе, нарочито сада када је велика поледица и опасност повећана.

Полиција ће поступити врло строго према лицима која раде противно већ постојећим наредбама, о че му се грађанство обавештава ради знања и управљања.

Из Дирекције Трамваја и Осветлења Д. Бр. 43664.

ПОЗИВ ДАВАОЦИМА КОМОРА

Према наређењу Београдског Војног Округа Стр. Пов. 10.411 од 23 IX 1931 године, да се одмах јаве Војном Отсеку Општине Београдске Бранкова ул. бр. 2 соба бр. 6, даваоци коморе и то:

Јовановић М. Живојин, Адамовић А. Александар, Раденковић К. Добросав, Костић В. Буро, Буркинов Сасо, Петровић А. Никола, Јанковић М. Радоје, Јанковић М. Жика, Карабуке В. Сава, Кољубратић Петар, Мило-

шевић П. Милосав, Дамњановић М. Живојин, Ђорђевић М. Стеван, Ђурић Н. Гавра, Ђорђевић Никола, Ђорђевић М. Светозар, Екмецић В. Јован, Живчић М. Миладин, Жикић Велимир, Живковић Цветко, Ивковић С. Јован, Кандиша Усур.

Из Суда Општине Београдске Стр. Пов. В. бр. 12.525 од 25 септембра 1931 г.

ЛИЦИТАЦИЈА ЗА ИЗРАДУ НАМЕШТАЈА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ У ШУМАТОВАЧКОЈ УЛИЦИ

Према решењу Суда Општине Града Београда ТДБР. 37214 од 27-XI-1931 год. Техничка Дирекције Општине Београдске одржаће на дан 16 децембра 1931 год. у канцеларији Архитектонског Отсека — Књегине Љубице ул. бр. 21/III спрат, у 11 часова пре подне 1. оферталну лицитацију за израду најпотребнијег намештаја за основну школу у Шуматовачкој улици.

Кауција се полаже на каси Главне Благајне Општине београдске и то држављани Краљевине Југославије 2.425.— а странци 4.850.— динара и то најдаље до 10 часова пре подне одређеног дана за лицитацију.

Технички елаборат: предрачун, општи услови и планови могу се прегледати сваког

радног дана у време канцеларијских часова у Архитектонском Отсеку.

Предузимачи су дужни собом донети и показати комисији за примање и отварање оферата: Уверење о плаћеној порези, реверс о положеној кауцији и доказе о испуњењу чл. 87 Зак. о Државном Рачуноводству.

Из канцеларије Техничке Дирекције ТД. Бр. 37214/31.

ЛИЦИТАЦИЈА ЗА ПРОДАЈУ РАСХОДОВАНИХ СТВАРИ ЦЕНТРАЛНЕ АМБУЛАНТЕ О. Г. Б.

Суд Општине београдске одржаће на дан 15 децембра 1931 год. II. усмену јавну лици- тацију за продају око 100 комада великих балона и осталих расходованих ствари Централне амбуланте.

Личитација ће се одржати пом. дана у 11 часова пре подне у Централној амбуланти — Краља Милана улица бр. 7.

Услови су прописани и могу се видети свакога дана за време канцелариског рада у економату Београдске Општине Узун Миркова ул. 1.

Кауција ће се полагати комисији на дан личитације и то 5% односно 10% од понуђене суме.

Из канцеларије економата Београдске Општине О.Ф.Бр. 54094. од 27 новембра 1931 године.

ПОЗИВ ПОРЕСКИМ ОБВЕЗНИЦИМА ЗА РАСПРАВЉАЊЕ О ОСНОВИЦАМА ЗА ПОРЕЗ НА ТЕЧЕВИНУ

На основу чл .116. Закона о непосредним порезима а у вези захтева Пореске Управе за град Београд од 4-XII-1931 год. Бр. 109871, Суд Општине града Београда извештава грађане-пореске обвезнике, да ће се код Пореске Управе за град Београд — Царице Милице улица број 8. — расправљати о основицама за порез на течевину и то:

НА ДАН 21. ДЕЦЕМБРА 1931 ГОДИНЕ

Пиљарима, старинарима, продавцима млечних производа из свих квартова у II Пореском Одбору.

Упозоравају се порески обвезници означених занимања, да могу, пре горе означеног дана расправе, доћи у Судско Одељење Општине града Београда (Књ. Љубице улица број 21., партер соба број 5.) сваког радног дана од 8—12¹/₂ и од 15¹/₂—18, суботом од 8—12, а недељом од 9—11 часова, да виде у послатим списковима пореске Управе, предложену пореску основицу од стране пореске власти и тачан дан обављања расправе за сваког пореског обвезника посебно, да би истој могао присуствовати и евентуалне примедбе чинити.

Из Канцеларије Суда Општине града

Београда 5. децембра 1931 године Сбр. 44629 у Београду.

ПОЗИВ ПОРЕСКИМ ОБВЕЗНИЦИМА ЗА РАСПРАВЉАЊЕ О ОСНОВИЦАМА ЗА ПОРЕЗ НА ТЕЧЕВИНУ

На основу чл .116. Закона о непосредним порезима а у вези захтева Пореске Управе за град Београд од 4-XII-1931 год. Бр. 109870, Суд Општине града Београда извештава грађане-пореске обвезнике, да ће се код Пореске Управе за град Београд — Царице Милице улица број 8. — расправљати о основицама за порез на течевину и то:

НА ДАН 21. ДЕЦЕМБРА 1931 ГОДИНЕ

Берберима, димничарима, хлебарима, задарима, калдрмијама, сопственицима радионица содне воде и сопственицима радионица минералних вода из свих квартова у IV. Пореском Одбору.

Упозоравају се порески обвезници означених занимања, да могу, пре горе означеног дана расправе, доћи у Судско Одељење Општине града Београда (Књ. Љубице улица број 21., партер соба број 5.) сваког радног дана од 8—12¹/₂ и од 15¹/₂—18, суботом од 8—12, а недељом од 9—11 часова, да виде у послатим списковима пореске Управе, предложену пореску основицу од стране пореске власти и тачан дан обављања расправе за сваког пореског обвезника посебно, да би истој могао присуствовати и евентуалне примедбе чинити.

Из Канцеларије Суда Општине града Београда 5. децембра 1931 године Сбр. 44628 у Београду.

ПОЗИВ ПОРЕСКИМ ОБВЕЗНИЦИМА ЗА РАСПРАВЉАЊЕ О ОСНОВИЦАМА ЗА ПОРЕЗ НА ТЕЧЕВИНУ

На основу чл .116. Закона о непосредним порезима а у вези захтева Пореске Управе за град Београд од 4-XII-1931 год. Бр. 110634, Суд Општине града Београда извештава грађане-пореске обвезнике, да ће се код Пореске Управе за град Београд — Царице Милице улица број 8. — расправљати о основицама за порез на течевину и то:

НА ДАН 22. и 23. ДЕЦЕМБРА 1931 ГОДИНЕ

Музикантима, певачицама, тамбурашима-цама и свирачима-цама из квартова: Варошког Теразијског, Дорћолског, Палилулског, Врачарског, Савамалског и Топчидерског Комесаријата у III Пореском Одбору.

Упозоравају се порески обвезници означених занимања, да могу, пре горе означеног дана расправе, доћи у Судско Одељење Општине града Београда (Књ. Љубице улица број 21., партер соба број 5.) сваког радног дана од 8—12¹/₂ и од 15¹/₂—18, суботом од 8—12, а недељом од 9—11 часова, да виде у

послатим списковима пореске Управе, предложено пореску основицу од стране пореске власти и тачан дан обављања расправе за сваког пореског обвезника посебно, да би истој могао присуствовати и евентуалне примедбе чинити.

Из Канцеларије Суда Општине града Београда 8. децембра 1931 године Сбр. 44865 у Београду.

ЛИЦИТАЦИЈА ЗА НАБАВКУ КАБЛОВА РАЗНИХ ДИМЕНЗИЈА ЗА ПОТРЕБЕ ДИРЕКЦИЈЕ ТРАМВАЈА И ОСВЕТЉЕЊА

Суд Општине града Београда одржаће на дан 28. децембра 1931 год. у 11 часова пре подне у канцеларији економата — Узун Миркова ул. бр. 1. прву оферталну лицитацију за набавку 15.900 метара каблова разних димензија за потребе Дирекције Трамваја и осветљења.

Услови и ближа обавештења могу се добити сваког дана за време канцеларијског рада у економату.

Кауцију полажу на каси депозитне благајне — Узун Миркова бр. 1, и то: држављани Краљевине Југославије 5% а страни поданици 10% у готовом новцу, државним и државом гарантованим хартијама од вредности, или гарантном писму, које мора бити регистровано у Министарству Финансија.

Из канцеларије економата Београдске Општине ОФБр. 54969 од 4. децембра 1931 г.

ЛИЦИТАЦИЈА ЗА НАБАВКУ 10.000 КОМАДА СТРУЈОМЕРА

Дирекција Трамваја и Осветљења у Београду, расписује прву оферталну лицитацију за набавку 10.000 ком. струјомера универзалног типа од 1,5—10 амп. 220 волти за монофазну струју 50 перио да на дан 11 јануара 1932 год. у 11 часова пре подне у Дирекцији.

Понуђачи су дужни на дан лицитације, а најдаље до 10 часова пре подне положити на Благајници Дирекције Трамваја и Осветљења, кауцију од 5% (страни понуђачи 10%) од понуђене цене у готовом новцу, државним хартијама од вредности или гарантном писму какве веће Банке, које мора бити регистровано у Министарству Финансија.

Понуде ће се предавати у запечаћеним завојима у канцеларији Помоћника Директора, најдаље до 11 часова пре подне на дан лицитације са назнаком: „Набавка 10.000 ком. струјомера за Д. Т. О.“

Општи и технички услови могу се добити сваког радног дана у Економату Дирекције Трамваја и Осветљења.

Из Дирекције Трамваја и Осветљења ДБр. 42676 од 7. XII 1931 год., у Београду.

ЛИЦИТАЦИЈА ЗА НАБАВКУ КАМЕНИХ ГРАНИТНИХ БЕЛЕГА

Суд Општине града Београда одржаће на дан 30. децембра 1931 год. у 11 часова пре подне у канцеларији економата — Узун Миркова ул. бр. 1. прву оферталну лицитацију за набавку 1.500 комада камених гранитних белега за полигоне тачке за потребе отсека за катастарско снимање Техничке Дирекције.

Услови и ближа обавештења могу се добити сваког дана за време канцеларијског рада у отсеку за катастарско снимање у Југовићевој улици бр. 1.

Кауцију полажу на каси депозитне благајне — Узун Миркова бр. 1, и то: држављани Краљевине Југославије 5% а страни поданици 10% у готовом новцу, државним и државом гарантованим хартијама од вредности, или гарантном писму, које мора бити регистровано у Министарству Финансија.

Из канцеларије економата Београдске Општине ОФБр. 54489 од 4. децембра 1931 г.

СПИСКАК

одобрених планова у међувремену од 27 октобра до 30 новембра 1931 г закључно.
(Наставак)

Редни број	ПРЕЗИМЕ И ИМЕ СОПСТВЕНИКА	Улица и број	ПРОЈЕКТАНТ	Каква је зграда	Примедба
1	Пеђић Милан	Милешевска 11	Анђелковић Цв.	са 1 спр.	надз. спр.
2	Ђорђевић Александар	Цар. Мил. и Космајске	Петровић Јордан	са 3 спр.	надзић.
3	Ђорђевић Александар	Цар. Милице 15	Петровић Јордан	са 3 спр.	надзић.
4	Маса Стојановић Леп.	Сазонова 110	Гранић Дујан	са 1 спр.	
5	Загорски Невена	Војв. Миленка	Злоковић Милан	са 3 спр.	
6	Радивојевић Драгомир	Љубе Дидића 4	Ацовић Алексан.	са 1 спр.	дозић.
7	Савић Јован	Румунска 16	Урбан Фрања	са 1 спр.	
8	Тадић Спасоје	Ген. Хорватов. 51	Стаменковић Рад.	са 1 спр.	
9	Туркуловић М. и Драг.	Крунска 21	Младеновић Свет.	са 2 спр.	
10	Петровић Јеленко	Кр. Марије 127 и Челов. 3	Сташевски Вал.	приземна	преправ.
11	Матејић Брана	М. Давидовића 5	Дингарац Душан	са 2 спр.	
12	Станковић Алекса	Арадска 7	Томић Божидар	приземна	
13	Велисављевић Миленко	Сплитска 33	Гранић Дујан	приземна	дозић.
14	Грол Милан	Смиљанићева 9	Козински Јакоб	са 1 спр.	дозић.
15	Крунић Слободан	Поп Ташкова 21	Гранић Дујан	приземна	
16	Петровић Михајло	Ј. Веселинов. 1	Сташевски Вал.	приземна	
17	Миловановић Војислав	Браничевска 16	Божич Божидар	приземна	
18	Јовановић Живорад	Призренска	Поповић Владимир	са 4 спр.	преправ.
19	Ђурић Драгомир	Ки. Михајлова 10	Рашић Милан	приземна	доз. згр. и маг.
20	Живковић Божидар	Корчуланска 6	Јовановић Стан.	приземна	
21	Дукан Јозефина	Колубарска	Швабић Сениша	приземна	
22	Максимовић Тодор	Војв. Степе 65	Костић Вој.	приземна	
23	Леко Марко	Васина 9	Леко Димитрије	приземна	
24	Станковић Радмило	Шуматовачка 31	Анђелковић Цв.	приземна	дозић.
25	Илић Ненад	Вразова 40	Прокић Дујан	приземна	магацин
26	Марковић Спасоје	Војв. Глигора 50	Дингарац Душан	са 1 спр.	
27	Вуковић Јован	Битољска 3	Бајаловић Ђура	приземна	преправ.
28	Јовановић Видосава	Которска 8	Борошић Браћа	са 2 спр.	
29	Маса Миливојевића Јер.	Кр. Милана 46	Младеновић Р.	приземна	преправ.
30	Беговић Стојан	Дравска 13	Јовановић Милутин	приземна	
31	Брзаковић Божидар	Тополска 9	Јовановић Станиша	са 1 спр.	
32	Рајнић Живан	Адм. Гепрата 93	Инд. трг. А. Д. „Дрина“	са 3 спр.	
33	Главоњић Маргита и М.	Жичка 6	Јовановић Станиша	приз. и 1 спр.	две згр.
34	Давидовић Бранко	Јуж. Булевар 40	Сташевски Валериј	приземна	
35	Ђурић Лука	Жоржа Клем. 25	Дингарац Душан	приземна	магацин
36	Милосављевић Милоје	1 Жел. Колонија	Дингарац Душан	приземна	
37	Јамендијевић Димитрије	Књажевачка 16	Радивојевић Ж.	приземна	
38	Димитријевић Мита	Леди Клудри 36	Божич Божидар	са 1 спр.	
39	Електрична централа	код к. „Мостар“	Швајцар. друштво	са 1 спр.	Трансформат. подстан. бр. 2
40	Д-р Стајић Милан	Зеницелосова 29	Гранић Дујан	са 1 спр.	
41	Костић М. и Пантелић З.	Кр. Звонимира 82	Злоковић Милан	са 1 спр.	
42	Гавриловић Драгосав	Војв. Путишча - Параћин.	Костић Војислав	са 1 спр.	
43	Бројаковски Никола	Ужичка 14	Урбан Фрања	са 1 спр.	препр. и доз.
44	Ђорђевић Младен	Обилићев В. 4	Дингарац Душан	приземна	дозић.
45	Аранђеловић Св. и Ил.	Костољачка 1	Младеновић С.	приземна	преправ.
46	Стевановић Алекса	Д-р М. Мишића 5	Дингарац Душан	са 1 спр.	
47	Јовановић Петар	Д-р Ник. II и Курсуа. 69	Швејкар Јан	са 1 спр.	
48	Стојимировић Живко	Мариборска 5	Јовановић Станиша	са 1 спр.	дозић.
49	Љубинковић Јован	Војв. Мишића 9	Радивојевић Ж.	приземна	две згр.
50	Николајевић Мара	Бирчанинова	Јовановић Јован	приземна	преправ.
51	Вучковић Јован	Прест. Петра 46	Томић Божидар	са 1 с. и м.	
52	Стаменковић Димитрије	Чика Љубина 5	Милић С. Милан	са 1 спр.	

(Наставиће се).

Петнаестодневни извештај

о просечним ценама животних намирница на Београдској пијаци од 16—30 новембра о. г

ВРСТА	Мера	Просечна цена у динарима		
		Недеља		Месечна
		III-а	IV-а	
		Новембра м-ца		
Брашно и хлеб				
Брашно пшенично бр. 2	1 кгр.	3.75	3.75	3.50
" " бр. 1	"	3.87	4.—	3.90
" " бело	"	4.50	4.25	4.47
" кукурузно	"	2.50	2.50	2.53
Хлеб пшенични црни	"	2.87	3.—	2.93
" " бели	"	4.—	4.—	4.06
Месо				
Говеђина	1 кгр	12.50	12.50	12.81
" жива мера	100	500.—	475.—	493.75
Телећина	1	18.—	17.—	17.62
" жива мера	100	775.—	700.—	750.—
Јагњетина	1	12.—	12.—	11.87
" жива мера	100	—	—	—
Овчетина	1	12.—	11.—	11.50
" жива мера	100	475.—	450.—	431.25
Свињетина	1	14.50	14.—	15.25
" жива мера	100	700.—	725.—	756.25
Свињско месо сушено	1	24.—	26.—	24.75
Кобасице	"	23.—	26.75	26.06
Шваргле и чварци	"	18.50	17.—	17.87
Пршута	"	47.50	53.50	48.75
Сланина сирова	"	13.75	13.—	13.44
" сува	"	23.50	24.—	23.75
" ужица	"	33.75	37.50	36.56
Маст свињска	"	14.—	14.12	14.40
Сало	"	15.50	14.50	15.—
Лој топљен	"	9.—	7.—	8.33
" нетопљен	"	8.—	7.75	7.43
Риба				
Шаран	"	11.75	15.75	16.56
Сом	"	22.50	28.75	31.25
Кечига	"	48.75	61.75	57.18
Смућ	"	26.25	26.25	28.50
Штука	"	12.50	15.50	14.56
Бела	"	4.50	4.50	4.78
Млеко и млечни производи				
Млеко слатко	1 лтр.	3.50	3.62	3.59
" кисело	1 кгр.	8.75	9.—	8.94
Масло	"	51.50	43.25	48.44
" топљено	"	38.25	42.50	39.87
Кајмак	"	35.—	34.50	34.—
Сир обичан	"	13.—	12.50	12.37
" сомборски	"	24.25	25.—	25.18
" качкавал	"	25.—	24.—	24.62
Поврће				
Пасуљ	"	6.—	6.12	5.90
Сочио	"	11.—	11.—	11.25
Грашак у зрну	"	11.50	12.—	11.75
" обичан	"	—	—	—
Кромпир стари	"	1.90	1.88	1.95
" нови	"	2.50	2.25	2.37
Лук црни	"	4.—	4.—	3.79
" бели	"	7.—	5.75	6.56
" праси	1 деце	1.37	1.37	1.34
Боранија	1 кгр.	—	—	6.75
Тиквица	"	—	—	—
Шаргарепа	"	2.25	2.50	2.40

ВРСТА	Мера	Просечна цена у динарима		
		Недеља		Месечна
		III-а	IV-а	
		Новембра м-ца		
Кунус слабак	1 кгр.	1.50	1.40	1.40
„ кисео	„	3.75	3.75	3.81
Спанаћ	„	4.—	5.—	5.37
Рен	„	8.—	6.75	7.50
Кел	„	2.25	2.50	2.30
Келераба	1 пин.	1.62	1.75	1.59
Зелен за супу	„	2.25	2.25	2.37
Патлиџан црвени	1 гр.	6.—	12.—	7.44
„ плави	„	—	—	1.25
Паприка љута	100 км.	—	—	14.75
„ туршија	„	—	—	32.62
„ бабура	„	—	—	74.50
Воће				
Јабукe	1 кгр.	5.37	6.—	5.45
Крушке	„	7.—	7.50	7.12
Брескве	„	—	—	—
Грожђе	„	7.25	9.25	7.—
Шљиве	„	—	—	—
„ сушене	„	9.25	8.50	8.—
Ораси	„	21.50	13.75	16.03
Кестен	„	8.25	8.—	7.81
Смокве	„	15.50	16.—	16.—
Лимуни	1 ком.	1.12	1.37	1.25
Неранџе	„	3.—	2.—	2.50
Колонијална и друга роба				
Шећер у коцкама	1 кгр.	14.—	14.25	13.94
„ ситан	„	12.25	12.50	12.18
Кафа сирова	„	50.—	50.—	50.—
„ пржена	„	62.—	62.—	62.—
Со млевена	„	3.—	3.—	3.—
Бибер крупан	„	55.—	55.—	55.—
„ млевен	„	63.—	63.—	63.—
Паприка млевена	„	36.50	40.—	36.62
Фиде	„	10.—	10.—	10.—
Макароне	„	11.—	11.—	11.—
Пиринач	„	10.—	10.—	9.62
Мак	„	24.—	24.50	24.75
Зејтин за јело	1 лит.	20.—	20.—	19.25
Сирће винско	„	5.75	5.50	5.81
Мед	1 кгр.	17.50	17.—	16.87
Восак	„	40.—	40.—	40.—
Пекмез	„	16.50	18.—	16.12
Свеће воштане	„	42.50	42.50	42.50
„ стеаринске	„	33.—	33.—	33.—
„ парафинске	„	19.—	19.—	19.—
Сапун за прање	„	10.—	10.—	10.—
Шпиритус рафиниран	1 лит.	52.—	52.—	51.50
„ за гориво	„	11.50	11.50	11.50
Петролеј-гас	„	7.—	7.—	7.—
Бензин	„	6.25	6.50	6.44
Гориво				
Угљен дрвени — ђумур	1 кгр.	3	3.—	3 —
„ камени	100	62.50	62.50	62.50
Дрва грабова	т ³	145.—	145.—	145.—
„ букова	„	135.—	135.—	135.—
„ церова	„	125.—	125.—	125.—
„ јасенова	„	120.—	120.—	120.—
„ растова	„	120.—	120.—	120.—
„ брестова	„	120.—	120.—	120.—

ВРСТА	Мера	Просечна цена у динарима		
		Недеља		Месечна
		III-а	IV-а	
		Новембра м-ца		
Живина и јаја				
Кокоси	1 ком	15.75	17.50	16.69
Ђурке	"	36.25	35.—	35.37
Гуске	"	27.—	30.—	29.56
Патке	"	17.75	18.—	17.94
Јаја	"	1.21	1.25	1.19
Стока				
Биволи и биволице	"	—	—	—
Волови	"	2300.—	2125.—	2200.—
Краве	"	2550.—	2575.—	2593.75
Телад	"	350.—	300.—	340.62
Коњи	"	1200.—	1200.—	1402.50
Ждребад	"	—	—	—
Свиње утојене	"	1100.—	1075.—	1125.—
„ мршаве	"	475.—	450.—	518.75
Прасад до 10 кгр.	"	60.—	60.—	58.75
Назимад од 10 до 25 кгр.	"	140.—	165.—	146.87
Овце	"	—	—	120.—
Овнови	"	145.—	160.—	148.75
Козе	"	112.50	127.50	120.—
Јарчеви	"	140.—	120.—	133.12
Јагањци	"	—	—	—
Јарићи	"	—	—	—
Кожа и вуна				
Коже воловске	1 кгр.	6.50	6.50	6.50
„ краваље	"	5.—	5.—	5.—
„ овчије	"	11.—	11.—	11.—
„ јагњеће	1 ком.	17.—	17.—	17.—
„ козје	1 кгр.	16.—	16.—	16.—
„ јареће	1 ком.	19.—	19.—	19.—
„ свињске	1 кгр.	3.50	3.50	3.50

ВРСТА	Мера	Просечна цена у динарима		
		Недеља		Месечна
		III-а	IV-а	
		Новембра ж-на		
„ лисичје	1 +гр.	—	—	—
„ зетје	1 ком.	2 50	2 50	2 50
Вуна прана	1 кгр	—	—	—
Сточна храна				
Сено	100 кг.	110.—	98.75	106.25
Слама	„	32 50	37 50	36.25
Грађевински материјал				
Креч негашен	100 кг.	41.—	41.—	41.—
Цигле	100 км.	40.—	40.—	40.—
Цреп	„	57 50	57.50	57.50
Цемент	100 кг.	56.—	56.—	56.—
Песак	1 кола	67 50	67.50	67.50
Пића				
Пиво домаће	1 лит.	7 50	7 50	7.50
Вино прно обично	„	9.—	9.—	9.—
„ бело	„	9.—	9.—	9.—
„ боље старо	„	12 50	12.50	12.50
Шљивовица мека	„	16.—	16.—	16.—
„ љута	„	27.50	27.50	27.50
Комовица мека	„	16 50	16.50	16.50
„ љута	„	28.50	28.50	28.50
Надница				
Надничара	1 над.	30.—	30.—	33.75
Копача	„	40.—	40.—	40.—
Зидара	„	40.—	40.—	40.—

Месечне просечне цене израчунае су од података за све четири недеље.

Јогурт из чисте маје
Млеко пастеризовано

На велико
На мало

Из предузећа које послује строго по
начелима хигијене и науке

Краљ. Двор.

Добављач

Модерно Млекарство

Драгојла Обрадовића
дипл. агронома

Телефон број 22-989

Продавнице-Здрављаци:

1. Бријанова (Дворска 3) почастована општин-
ском дипломом за чистоћу.
2. Обилићев Венац 34 (преко пута кафана
„Руски Цар“)
3. Цара Николе II бр. 40

Механичка радња

БРАЋА КОКОТОВИЋ

за оправку и продају писаћих и осталих
канцелар. машина

ЧИКА ЉУБИНА 7. БЕОГРАД ТЕЛЕФОН 21-205
Стални механичари Министарства Социјал. Политике,
Генералне Дирек. Држ. Железница, Управе Монопола,
Поштанске Штедионице итд.

Пре него што купите, оправите, или продате писаћу, или неку
другу канцеларску машину, молимо Вас, да нам извојте јавити,
нако би смо Вам наше услуге могли ставити на расположење.

Наша радња се специјално бави оправком, продајом и куповином
канцеларијских машина, те смо уверени да ће Вам наше услуге бити од
користи, ико ће нам бити ако нас будете извојели известити, коју би сте
машину желели набавити, да би смо Вас могли што пре и боље послужити.

Предузеће за инсталацију водовода, кана-
лизације, централних и етажних грејања

ДУШАН
ТОДОРОВИЋ

Београд, Приштинска улица 1
Телефон 239-42

8-1

Беловодски пешчар
и више врста најбољег гранита

*за све врсте грађевинских радова,
најбрже и по солидним ценама ис-
поручује и извршује све радове у њима*

Јошаница А. Д.

Краља Милана ул. бр. 24/II.

Телефон 23-0-11.

3-1